

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

**T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MUHASEBE VE FİNANSAL YÖNETİM ANA BİLİM DALI**

**DAVRANIŞSAL FİNANS AÇISINDAN BİREYSEL
KATILIMCILARIN FİNANSAL YATIRIM DAVRANIŞLARININ
ARAŞTIRILMASI: TR61 BÖLGESİ ÖRNEĞİ**

**MERAL ÇİFTÇİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ: ERCÜMENT DOĞRU**

BURDUR – 2024

**T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MUHASEBE VE FİNANSAL YÖNETİM ANA BİLİM DALI**

**DAVRANIŞSAL FİNANS AÇISINDAN BİREYSEL
KATILIMCILARIN FİNANSAL YATIRIM DAVRANIŞLARININ
ARAŞTIRILMASI: TR61 BÖLGESİ ÖRNEĞİ**

**MERAL ÇİFTÇİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi: Ercüment DOĞRU

Üye: Doç. Dr. Ali APALI

Üye: Doç. Dr. Mahmut Sami ÖZTÜRK

BURDUR – 2024

T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ETİK BEYAN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'ne göre hazırlamış olduğum “Davranışsal Finans Açısından Bireysel Katılımcıların Finansal Yatırım Davranışlarının Araştırılması: TR 61 Bölgesi Örneği” adlı tezin hazırlanması sürecinde akademik ve etik kuralları ihlal etmediğimi, tezimin özgün olduğunu, başvurduğum kaynakları metin içinde, dipnotlarda ve kaynakçada eksiksiz ve bilimsel kurallara uygun olarak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Meral ÇİFTÇİ

23.10.2024

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans eğitimim boyunca, beni her adımda destekleyerek bu sürecin sonuna ulaşmamı sağlayan, bilgeliği, insanlığı ve cesareti ile kendimi geliştirmeme, iyi hissetmeme ve başarıya olan inancımı artırmama katkıda bulunan değerli hocam Doç. Dr. Ali APALI'ya, bu süreçte alçakgönüllülüğü ve samimiyeti ile hem akademik hem de yaşam tecrübeleriyle bana ışık tutan, her ayrıntıyı titizlikle irdeleyerek önerileri ile çalışmamın son haline farklı bir perspektif kazandıran danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Ercüment DOĞRU'ya destekleri ile kendimi geliştirmeme katkı sağlayan, maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme, tüm süreçte dualarını eksik etmeyen annem Esma İPEK ve babam İbrahim İPEK'e, her zaman yanımda olduklarını hissettirip "Başaracaksın, seni çok seviyoruz anne" diyerek beni motive eden oğlum İbrahim Kayra ve kızım Asel Lina'ya sonsuz minnetlerimi sunarım

Burdur, 2024

(ÇİFTÇİ, Meral, “Davranışsal Finans Açısından Bireysel Katılımcıların Finansal Yatırım Davranışlarının Araştırılması: TR61 Bölgesi Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Burdur, 2024)

ÖZET

Finansal davranış, bireylerin risk alma eğilimlerini, tasarruf alışkanlıklarını ve yatırım stratejilerini belirleyen psikolojik ve ekonomik faktörleri kapsamaktadır. Finansal kararlar ise, bireylerin finansal kaynaklarını yönetme sürecinde gerçekleştirdikleri yatırım, tasarruf ve harcama seçimleridir.

Bu araştırma, TR61 Bölgesi'ndeki bireylerin finansal karar alma süreçlerini ve bu süreçlere etki eden davranışsal finans davranışlarını tespit etmeyi hedeflemektedir. Ayrıca çalışmada, temsil etme, aşırı güven, pişmanlıktan kaçınma, sosyal, duygusal, akla geliş kolaylığı, bilgi ve iletişim kaynaklı ve aşırı iyimserlik boyutları ile tanımlayıcı değişkenler arasında farklılık testleri ile gruplar arasındaki farklılıkları ortaya koymayı amaçlanmıştır.

Araştırma, yüz yüze anket yöntemi ile elde edilen verilerin nicel analizi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın evreni, TR61 Bölgesi'nde ikamet eden yatırımcıları kapsamaktadır. TR61 Bölgesi, Türkiye'nin Batı Akdeniz Bölgesi'nde bulunan Isparta, Antalya ve Burdur illerini içeren bir ekonomik ve sosyal farklılıkları içerisinde bulunduran bir alandır. Bu evrenden yola çıkarak örneklem, Antalya, Burdur ve Isparta illeri olarak belirlenmiş ve toplam 1.170 kişi olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın temel hipotezleri, bireylerin finansal karar alma süreçlerinde tanımlayıcı değişkenler ile oluşturulmuştur. Alt hipotezler ise, araştırma amacına uygun olarak alt boyutlar ile kurulmuştur.

Araştırma sonucunda, TR61 Bölgesi'ndeki yatırımcıların finansal karar alma süreçlerinde tanımlayıcı değişkenlerin önemli bir etkisinin olduğu belirlenmiştir. Bu tanımlayıcı değişkenler, bireylerin farklı yatırım kararı ve dolayısı ile farklı davranış sergilemelerine neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Davranışsal Finans, Menkul Kıymetler, Portföy Yatırımları, Yatırımcı Davranışları, Batı Akdeniz Bölgesi.*

ÇİFTÇİ, Meral, "Investigation of Individual Participants' Financial Investment Behaviors from a Behavioral Finance Perspective: The Case of the TR61 Region," Master's Thesis, Burdur, 2024.

ABSTRACT

Financial behavior encompasses the psychological and economic factors that determine individuals' risk-taking tendencies, saving habits, and investment strategies. Financial decisions, on the other hand, refer to the investment, saving, and spending choices individuals make while managing their financial resources. This study aims to identify the financial decision-making processes of individuals in the TR61 Region and the behavioral finance tendencies that influence these processes. Furthermore, the study examines the differences between representativeness, overconfidence, regret aversion, social, emotional, availability bias, information and communication, and over-optimism dimensions, along with descriptive variables, through difference tests between groups.

The research was conducted through the quantitative analysis of data obtained via face-to-face surveys. The population of the study includes investors residing in the TR61 Region, which covers the provinces of Isparta, Antalya, and Burdur, located in Turkey's Western Mediterranean Region, an area that encompasses economic and social diversity. Based on this population, the sample was selected from the provinces of Antalya, Burdur, and Isparta, with a total of 1,170 participants.

The main hypotheses of the study were developed based on descriptive variables in individuals' financial decision-making processes. Sub-hypotheses were structured according to the sub-dimensions aligned with the research objectives. The results of the study indicate that descriptive variables have a significant impact on the financial decision-making processes of investors in the TR61 Region. These descriptive variables lead to different investment decisions and consequently different financial behaviors.

Keywords: Behavioral Finance, Securities, Portfolio Investments, Investor Behavior, Western Mediterranean Region

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii
TABLolar DİZİNİ	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
LİTERATÜR TARAMASI.....	3
1.1. Davranışsal Finans ile İlgili Yapılmış Ulusal Çalışmalar	3
1.2. Davranışsal Finans ile İlgili Yapılmış Uluslararası Çalışmalar	29
İKİNCİ BÖLÜM.....	36
UYGULAMA	36
2.1. Araştırma Konusunun Önemi.....	36
2.2. Araştırmanın Amacı	36
2.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	37
2.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	37
2.5. Araştırmanın Yöntemi.....	38
2.6. Araştırmanın Hipotezleri.....	39
2.7. Araştırma Verilerinin Analizi.....	42
2.7.1. Araştırma Ölçeğinin Boyutlandırılması.....	42
2.7.2. Araştırma Ölçeğinin Normallik Testi Sonuçları.....	44
2.7.3 Araştırma Katılımcılarının Tanımlayıcı Değişkenlerinin Frekans Dağılımları	46
2.7.4. Araştırma Hipotezlerinin Test Edilmesi	56
SONUÇ	76
KAYNAKÇA.....	78
EKLER.....	86

Ek-1. Anket Formu.....	86
Ek-2. İzin Formu	91
ÖZGEÇMİŞ	92

KISALTMALAR

BKE	: Bireysel Katılımcıların Eğilimleri
BF	: Behavioral Finance
BIST	: Borsa İstanbul
DEA	: Veri Zarflama Analizi (Data Envelopment Analysis)
EWMA	: Üssel Ağırlıklandırılmış Hareketli Ortalama (Exponential Weighted Moving Average)
EPH	: Etkin Piyasa Hipotezi (Efficient Market Hypothesis)
İMKB-100	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası 100 Endeksi
OLS	: En Küçük Kareler Yöntemi (Ordinary Least Squares)
R	: Yatırımcı İlişkileri (Investor Relations)
RMD	: Risk Yönetimi ve Dağılım
SAD	: Mevsimsel Duygusal Bozukluk (Seasonal Affective Disorder)
TR61	: Antalya, Burdur, Isparta'yı kapsayan Türkiye'nin TR61 İstatistiki Bölge Birimi
ÜAHO	: Üssel Ağırlıklandırılmış Hareketli Ortalama

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırma Ölçeğinin Boyutlandırılması.....	43
Tablo 2. Araştırma Ölçek Sorularının Skewness-Kurtosis Sonuçları.....	45
Tablo 3. Katılımcıların Gelirlerinden Bir Kısımını Tasarruf Yapma Durumunun Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	46
Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyet Değişkeninin Frekans ve Yüzde Dağılımları	47
Tablo 5. Katılımcıların Kuşak (Yaş) Tanımlayıcı Değişkeninin Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	47
Tablo 6. Katılımcıların Medeni Durum Değişkeninin Frekans ve Yüzde Dağılımları...	48
Tablo 7. Katılımcıların Çocuk Sahibi Olma Değişkeninin Frekans ve Yüzde Dağılımları	49
Tablo 8. Katılımcıların Eğitim Değişkeninin Frekans ve Yüzde Dağılımları	49
Tablo 9. Katılımcıların Aylık Gelir Değişkeninin Frekans ve Yüzde Dağılımları	50
Tablo 10. Katılımcıların Yaşadığı Şehir Değişkeninin Frekans ve Yüzde Dağılımları..	50
Tablo 11. Katılımcıların Meslek Değişkeninin Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	50
Tablo 12. Katılımcıların Finans Piyasalarını Takip Etme Sıklığının Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	51
Tablo 13. Katılımcıların Tasarruf Ettiği Kısımla Herhangi Bir Yatırım Aracı Almasının Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	51
Tablo 14. Finansal Yatırımlar İçin Bütçeden Ayrılan Payın Frekans ve Yüzde Dağılımları (TL).....	52
Tablo 15. Katılımcıların Yatırım Yaptığı Finansal Araçların Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	52
Tablo 16. Katılımcıların Portföylerinde Bulunan Yatırım Araçlarının Sayısının Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	53
Tablo 17. Katılımcıların Finansal Yatırımlarının Elde Tutulma Süresinin Frekans ve Yüzde Dağılımları	54
Tablo 18. Yatırımların Getiri Durumunu Takip Etme Süresinin Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	54
Tablo 19. Portföy Takibinde Kullanılan Bilgi Kaynaklarının Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	55
Tablo 20. Finansal Yatırım Yapma Beklentilerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	56

Tablo 21. H1 Hipotezinin t Testi Sonuçları	56
Tablo 22. Cinsiyet Değişkenine Göre Temsil Etme Boyutunun t Testi Analiz Sonuçları	57
Tablo 23. Cinsiyet Değişkenine Göre Aşırı Güven Boyutunun t Testi Analiz Sonuçları	57
Tablo 24. Cinsiyet Değişkenine Göre Pişmanlıktan Kaçınma Boyutunun t Testi Analiz Sonuçları.....	57
Tablo 25. Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Boyutun t Testi Analiz Sonuçları.....	58
Tablo 26. Cinsiyet Değişkenine Göre Duygusal Boyutun t Testi Analiz Sonuçları.....	58
Tablo 27. Cinsiyet Değişkenine Göre Akla Geliş Kolaylığı Boyutunun t Testi Analiz Sonuçları.....	59
Tablo 28. Cinsiyet Değişkenine Göre Bilgi ve İletişim Kaynaklı Boyutun t Testi Analiz Sonuçları.....	59
Tablo 29. Cinsiyet Değişkenine Göre Aşırı İyimserlik Boyutunun t Testi Analiz Sonuçları	59
Tablo 30. H2 Hipotezinin t Testi Sonuçları	60
Tablo 31. Medeni Durum Değişkenine Göre Temsil Etme Boyutunun t Testi Sonuçları	60
Tablo 32. Medeni Durum Değişkenine Göre Aşırı Güven Boyutunun t Testi Sonuçları	61
Tablo 33. Medeni Durum Değişkenine Göre Pişmanlıktan Kaçınma Boyutunun t Testi Sonuçları.....	61
Tablo 34. Medeni Durum Değişkenine Göre Sosyal Boyutun t Testi Sonuçları.....	61
Tablo 35. Medeni Durum Değişkenine Göre Duygusal Boyutun t Testi Sonuçları	62
Tablo 36. Medeni Durum Değişkenine Göre Akla Geliş Kolaylığı Boyutunun t Testi Sonuçları.....	62
Tablo 37. Medeni Durum Değişkenine Göre Bilgi ve İletişim Kaynaklı Boyutun t Testi Sonuçları.....	63
Tablo 38. Medeni Durum Değişkenine Göre Aşırı İyimserlik Boyutunun t Testi Sonuçları	63
Tablo 39. H3 Hipotezinin One Way Anova Testi Sonuçları	63
Tablo 40. X, Y ve Z Kuşaklarının Temsil Etme Boyutunun Anova Analiz Sonuçları...	64

Tablo 41. X, Y ve Z Kuşaklarının Aşırı Güven Boyutunun Anova Analiz Sonuçları....	64
Tablo 42. X, Y ve Z Kuşaklarının Pişmanlıktan Kaçınma Boyutunun Anova Analiz Sonuçları.....	65
Tablo 43. X, Y ve Z Kuşaklarının Sosyal Boyutunun Anova Analiz Sonuçları.....	65
Tablo 44. H ₃₄ Hipotezinin Post Hoc Testi (Tukey) Sonuçları.....	66
Tablo 45. X, Y ve Z Kuşaklarının Duygusal Boyutun Anova Analiz Sonuçları	66
Tablo 46. X, Y ve Z Kuşaklarının Akla Geliş Kolaylığı Boyutunun Anova Analiz Sonuçları.....	66
Tablo 47. X, Y ve Z Kuşaklarının Bilgi ve İletişim Kaynaklı Boyutun Anova Analiz Sonuçları.....	67
Tablo 48. X, Y ve Z Kuşaklarının Aşırı İyimserlik Boyutunun Anova Analiz Sonuçları	67
Tablo 49. H ₄ Hipotezinin One Way Anova Testi Sonuçları	68
Tablo 50. H ₄ Hipotezinin Post Hoc Testi Sonuçları	68
Tablo 51. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Temsil Etme Boyutunun Anova Analiz Sonuçları.....	69
Tablo 52. H ₄₁ Post Hoc (Tukey) Testi Sonuçları	69
Tablo 53. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Aşırı Güven Boyutunun Anova Analiz Sonuçları.....	70
Tablo 54. H ₄₂ Post Hoc (Tukey) Testi Sonuçları	70
Tablo 55. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Pişmanlıktan Kaçınma Boyutunun Anova Analiz Sonuçları	70
Tablo 56. H ₄₃ Post Hoc Testi Sonuçları	71
Tablo 57. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Sosyal Boyutun Anova Analiz Sonuçları .	71
Tablo 58. H ₄₄ Post Hoc Testi Sonuçları	72
Tablo 59. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Duygusal Boyutun Anova Analiz Sonuçları	72
Tablo 60. H ₄₅ Post Hoc (Tukey) Testi Sonuçları	73
Tablo 61. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Aşırı Güven Boyutunun Anova Analiz Sonuçları.....	73
Tablo 62. H ₄₆ Post Hoc (Tukey) Testi Sonuçları	73
Tablo 63. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Bireysel İletişim Boyutunun Anova Analiz	

Sonuçları.....	74
Tablo 64. H ₄₇ Post Hoc (Tukey) Testi Sonuçları	74
Tablo 65. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Aşırı İyimserlik Boyutunun Anova Analiz Sonuçları.....	74
Tablo 66. H ₄₈ Post Hoc (Tukey) Testi Sonuçları	75

GİRİŞ

Finansal piyasalar, yatırımcıların karar verme süreçlerini şekillendiren birçok dinamikle karakterize edilmektedir. Davranışsal finans teorileri, bireylerin rasyonel davranışlar sergileyerek optimal kararlar aldığını varsayar. Ancak son yıllarda yapılan araştırmalar, bireylerin finansal kararlarında rasyonel olmayan eğilimler sergilediğini ve bu eğilimlerin finansal sonuçlar üzerinde belirgin etkileri olduğunu ortaya koymaktadır. Bu noktada, davranışsal finans teorisi, bireylerin finansal kararlarının psikolojik, sosyal ve duygusal etkenlerle şekillendiğini savunarak klasik finans teorilerinin varsayımlarına alternatif bir bakış açısı getirmektedir.

Yatırımın ekonomik yapısı, yatırım alışkanlıkları ve demografik özellikleri, bireylerin yatırım kararlarını etkileyen temel faktörler arasında yer almakta olup, bu faktörlerin yatırımcı davranışları üzerindeki etkisinin anlaşılması, daha kapsamlı bir finansal perspektif sunmaktadır.

Türkiye'de bireysel yatırımcıların finansal karar alma süreçlerine ilişkin davranışsal eğilimler üzerine yapılan çalışmalar sınırlı sayıdadır. Mevcut çalışmalar genellikle ulusal düzeyde geniş çaplı incelemeler içermekte olup, yerel düzeydeki farklılıklar yeterince dikkate alınmamıştır. Bu çalışmada, TR61 bölgesinde yaşayan bireysel yatırımcıların finansal yatırım davranışları, davranışsal finans teorisinin ışığında incelenmiştir. Çalışma, bireysel yatırımcıların tanımlayıcı özelliklerinin (yaş, cinsiyet, kuşak ve yerleşim birimi) bu davranışsal eğilimler üzerindeki rolü analiz edilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada kullanılan veri seti, TR61 bölgesindeki bireysel yatırımcılar arasında yapılan anketler sonucunda elde edilmiştir. 1.170 katılımcı ile gerçekleştirilen bu anketlerde, yatırımcıların tanımlayıcı bilgileri ve yatırım kararlarını etkileyen davranışsal finans eğilimlerine ilişkin veriler toplanmıştır. Bu veriler, SPSS analiz programı kullanılarak analiz edilmiştir. Uygulanan frekans analizleri, bireysel yatırımcıların temel özelliklerini ve finansal davranışlarını ortaya koyarken, ANOVA testi ve Post Hoc testlerinden Tukey testi gibi istatistiksel yöntemlerle, farklı grupların davranışsal eğilimleri arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Araştırma ölçeği farklı davranışları belirlemek için 8 alt boyutta uygulanmıştır.

Bu çalışma, davranışsal finansın bireysel yatırımcı davranışlarına etkisini bölgesel bir perspektiften inceleyerek hem teorik hem de pratik anlamda önemli katkılar sunmayı hedeflemektedir. Çalışma, TR61 bölgesinde yaşayan bireysel yatırımcıların finansal yatırım davranışlarını davranışsal finans perspektifinden inceleyerek, literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın, bölgesel düzeyde yatırımcı davranışlarının anlaşılmasına yönelik teorik katkıları yanı sıra, finansal piyasalar ve yatırım stratejileri açısından da uygulamalı faydalar sunacağı düşünülmektedir.

Tez iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde literatürde konu ile ilgili çalışmalar tespit edilerek incelenmiş ve bu çalışmanın özgünlüğüne vurgu yapılmıştır. Literatür taraması hem ulusal hem de uluslararası düzeydeki çalışmaları kapsamaktadır. Ulusal çalışmalar, Türkiye'deki bireysel yatırımcıların finansal kararlarına ilişkin davranışsal eğilimler üzerine yapılan araştırmaları ele alırken, uluslararası çalışmalar, küresel ölçekte davranışsal finans teorisinin gelişimi ve bireylerin yatırım kararlarına yönelik bulguları analiz etmektedir. Bu çalışmalar ışığında, TR61 bölgesi özelinde elde edilen bulgular, literatürle karşılaştırılarak bölgesel farklılıkların ve benzerliklerin belirlenmesine olanak sağlanacaktır.

Tezin ikinci bölümünde ise araştırma konusunun önemi, amacı, evren ve örnekleme, kapsam ve sınırlılıkları, yöntemi ile araştırma ölçeğinden elde edilen veriler ile katılımcıların tanımlayıcı değişkenlerinin frekans ve yüzde dağılımlarına yönelik sonuçlar verilmiştir. Sonrasında ise araştırma konu ve amacı doğrultusunda hazırlanmış olan hipotezlerin analizi sonucu elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

Bu başlık altında davranışsal finans, yatırımcı kararları, menkul kıymet, portföy yatırımı, Batı Akdeniz Bölgesi, portföy oluşturma gibi araştırmanın konusu ve amacı ile yakın ilişki içerisinde olan çalışmalardan yurtiçinde ve yurtdışında tespit edilen çalışmalar incelenecektir.

1.1. Davranışsal Finans ile İlgili Yapılmış Ulusal Çalışmalar

İnsanlar kazançlarının bir kısmını değerlendirmek, yatırımlarını arttırmak ve eksilme durumunu önleme isteği içindedirler. Bu yüzden kazançlarının bir bölümünü yatırım yaparak değerlendirmektedirler. Yatırım tercihleri sırasında birçok etki altında kalma durumu olan yatırımcıların davranışsal finansın etkilerinden oldukça fazla etkilenmektedirler. Davranışsal finans yatırımcıların irrasyonel davranışlar sergilemelerine yol açarak yatırım kararlarını şekillendirmektedir. Bu nedenle çalışmanın konusu ve amacı doğrultusunda tespit edilen çalışmalar aşağıda sıralanmaktadır.

Taner ve Akkaya (2005), çalışmalarında davranışsal finansın temel ilkelerini ele alarak, bu yaklaşımın modern finansal piyasaların işleyişine olan etkilerini değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Araştırma literatür taramasına dayanarak hazırlanmıştır. Sonuç olarak, davranışsal finans, yatırım karar süreçlerine yeni bir boyut ekleyerek, geleneksel analiz yöntemlerinin eksik kaldığı alanlarda daha kapsamlı ve derinlemesine bir değerlendirme imkânı sunduğunu tespit etmişlerdir. Böylece, yatırımcıların piyasa dinamiklerini ve bireysel karar mekanizmalarını daha iyi anlamalarına olanak tanıyarak, yatırım stratejilerinin etkinliğini artırabileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Yalçın (2009), çalışmasında bireysel yatırımcıların finansal kararlarını nasıl verdiklerini bu süreçte hangi davranışsal unsurların rol oynadığını açığa çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırmanın verileri bireysel yatırımcıların yatırım süreçlerinde gösterdikleri irrasyonel davranışları değerlendirmek amacıyla anket kullanılarak elde edilmiştir. Sonuç olarak, kendini aldatma gibi davranışsal hataların yatırımcılar üzerinde önemli bir etki yarattığını ve bilişsel yetersizliklere neden olduğunu ,cinsiyet bazında,

erkeklerin kadınlardan daha fazla davranışsal hata yaptığını ,erkeklerin genellikle daha fazla kendine güvenme, aşırı iyimserlik ve sürü davranışlarına eğilim gösterdiğini, eğitim seviyesi ile davranışsal hatalar arasında ilişki incelendiğinde, zihinsel muhasebe ve kendini onaylatma hatalarının eğitim seviyesi arttıkça yükseldiği; ancak kontrol yanılması ve belirsizlikten kaçınma hatalarının eğitim seviyesi ile azaldığını tespit etmiştir.

Sayılğan ve Mut (2010), çalışmalarında modern portföy teorisinin getiri-varyans modelinin ötesine geçerek, portföy optimizasyonunda yarı-varyans ve alt kısmi moment kayıp riski ölçütlerinin uygulanabilirliğini ve etkinliğini incelemeyi ve alternatif risk ölçütlerinin etkin sınırların belirlenmesinde sağladığı katkıları değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi, Markowitz'in önerdiği yarı-varyans ve Bawa (1975) ile Fishburn (1977) tarafından detaylandırılan alt kısmi moment kayıp riski ölçütlerinin portföy optimizasyonunda nasıl kullanılabileceği analiz edilmiştir. Hesaplama zorluklarını aşmak amacıyla doğadan esinlenen bir sezgisel çözüm tekniği olan genetik algoritmalar tercih edilmiştir. Bu algoritma, çok amaçlı optimizasyon problemleri için geliştirilmiş ve getiri-risk eksenlerinde Pareto etkin sınırların elde edilmesine yönelik olarak uyarlanmıştır. Araştırmada, İMKB-100 endeksinde yer alan hisse senetleri üzerinde uygulanan genetik algoritmanın sonuçları değerlendirilmiş ve çeşitli risk ölçütleri kullanılarak elde edilen etkin sınırlar karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak düşük riskli portföylerin genellikle çeşitlendirilmiş varlık kombinasyonlarından oluştuğunu ve etkin sınırların yüksek riskli portföyler arasında yer aldığını gösterdiğini tespit etmiştir. Kayıp riski ölçütleri ile elde edilen etkin sınırlar, Sharpe ve Sortino oranları ile karşılaştırıldığında, varyans ölçütlerinden daha yüksek bir performans sergilediğini vurgulamıştır. Ayrıca, kayıp riski ölçütleri kullanılarak daha yüksek ortalama fayda elde edildiği belirlenmiştir. Çalışma, risk ölçütlerinin sürekli zamanlı ve dinamik ağırlıklarla değişen portföy optimizasyonunda daha geniş bir şekilde incelenmesi sonucuna ulaşmışlardır.

Bezirci (2011), çalışmasında yatırım kısıtları altında yatırımcılar için optimal seçim sağlayan yöntemin belirlenmesini amaçlamış; bu doğrultuda, yatırım projelerinin niteliği ve mevcut kısıtlar çerçevesinde farklı risk değerlendirme yöntemlerinin etkinliği ve uygunluğu değerlendirmiştir. Bu sistemlerin etkinliği, çalışanların bilgi ve beceri düzeyleriyle doğrudan ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Araştırmada, risk analizinde klasik

yöntemlerin rolünü ve yatırım kararları üzerindeki etkilerini irdelemek amacıyla Sezgisel Değerleme Metodu ve İyimserlik-Kötümserlik Metodu kullanılmıştır. Bilgiye dayalı risk yönetim sistemlerinin başarısı, organizasyonel kapasite ve stratejik yetkinlik açısından kritik bir öneme sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gürünlü (2011), çalışmasında 1960'larda gelişmeye başlayan ve 1980'lere kadar hem teorik hem de ampirik başarılar elde eden Etkin Piyasa Hipotezi'nin (EPH) temellerinin, bu hipotezi eleştiren çalışmaların kapsamlı bir şekilde incelemeyi, finans teorisinin EPH'dan davranışsal finansa nasıl bir evrim geçirdiğini anlamayı, EPH'nin geçerliliğini ve sınırlamalarını değerlendirirken, davranışsal finansın bu bağlamda nasıl ortaya çıktığını, geliştiğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Ayrıca, bu teorik dönüşümün yatırımcılar, şirket yöneticileri, piyasa düzenleyiciler ve politika yapıcılar üzerindeki etkilerini ve sonuçlarını analiz ederek, finansal teorideki bu değişimin uygulama ve politika üzerindeki yansımalarını kapsamlı bir şekilde ele almayı hedeflemiştir. Araştırmanın yöntemi literatür taraması yöntemini tercih etmiştir. Davranışsal finans, piyasaların etkin olamayacağını, EPH'ın yerini tamamen alamadığı ancak, EPH'ın analitik araçları ve modelleri, davranışsal finansın uygulamalarıyla zenginleştirilmiş ve teorik ile gerçek durum arasında kıyaslama yapmayı sürdürmekte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gökgöz ve Günel (2012), çalışmalarında Türk Sermaye Piyasası'ndaki yatırım araçlarının performanslarının analitik bir şekilde değerlendirilmesini amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi olarak tek kriterli performans analizi modellerini uygulamışlardır. Sonuç olarak Türk yatırım fonlarının performansını belirlemede anlamlı ve etkili sonuçlar sunduğu tespit etmişlerdir. Bu modeller, yatırım fonlarının performansını analiz etmek için kullanılan tek bir kriter üzerinden yapılan değerlendirmeleri Türk yatırım fonlarının risk-getiri dengesini ve genel verimliliğini ölçmede önemli bulgular sağlamaktadır. Bu bağlamda yatırım fonlarının değerlendirilmesinde tek kriterli yaklaşımların geçerliliğini ve uygulama potansiyelini ortaya koyarak, finansal performans analizlerinin doğruluğunu artırma yönünde katkı sağladığı sonucuna ulaşmışlardır.

Şahin ve Akkaya (2013), çalışmalarında finansal portföy oluştururken hangi hisse senetlerinin tercih edilmesi gerektiğini belirlemeyi hedeflemişlerdir. Çalışmanın yöntemi olarak Promethee sıralama tekniği uygulanmıştır. Promethee sıralama tekniğinin, hisse senetlerini farklı kriterlere göre değerlendirerek portföy oluşturma sürecinde etkili bir

araç olabileceği sonucunu tespit etmişlerdir.

Aygören ve Akyer (2013), çalışmalarında, BIST-30 endeksindeki hisse senetlerini temel olarak çeşitli portföyler oluşturmayı hedeflemişlerdir. Araştırmanın yöntemi veri analizi sürecinde Markowitz'in ortalama-varyans modeli ve Ki-kare testi analiz sonuçları verilerine başvurmuşlardır. Portföy ağırlıkları, homojenlik ölçütleri doğrultusunda da incelenmiş ve düşük ile orta risk düzeylerinde oluşturulan portföylerin genellikle homojen bir yapı sergilediğini tespit etmişlerdir.

Yıldırım ve Çolakyan (2014), çalışmalarında RMD hesaplama yöntemleri arasında yer alan Varyans-Kovaryans Yöntemi, Tarihi Simülasyon Yöntemi, Monte Carlo Simülasyonu Yöntemi ve Üssel Ağırlıklandırılmış Hareketli Ortalama (ÜAHO) yöntemlerini döviz piyasası, BIST 100 ve BIST 30 Endeksleri üzerinde uygulayarak, bu yöntemlerin etkinliklerini değerlendirmeyi hedeflemişlerdir. Araştırmanın yöntemi olarak sabit standart sapma, basit hareketli ortalama ve Üssel Ağırlıklandırılmış Hareketli Ortalama (ÜAHO) yöntemleri kullanılarak bir yıllık volatilitenin hesaplanmasını ve bu hesaplamaların doğruluğunu test etmeyi amaçlamışlardır. Bu süreçte, oluşturulan modeller geriye dönük testlerle değerlendirilmiş, Monte Carlo simülasyon yöntemi en düşük zararı sağlasa da uygulanabilirliğinin zor olduğunu, Varyans-kovaryans yönteminin, getirilerin kalın kuyruklu dağılımı nedeniyle tarihsel simülasyon yöntemine göre daha düşük risk taşıdığı, EWMA (Üssel Ağırlıklandırılmış Hareketli Ortalama) yöntemi, güncel verileri dikkate alarak en yüksek risk tahminini sunmuş ve hem güvenilir hem de kullanışlı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Tarihi simülasyon yöntemi ise gerçek geçmiş verileri kullanarak uygulanabilirlik avantajı sağlasa da büyük piyasa değişimlerine yanıt verememekte olduğunu tespit etmişlerdir. Sonuç olarak, risk ölçümünde güncel verilerle çalışan ve uygulanması kolay yöntemler tercih edilmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Küçük (2014), çalışmasında davranışsal finans perspektifinden bireysel yatırımcıların finansal kararlarını yönlendiren faktörleri araştırmayı ve davranışsal finans teorisinin yatırımcıların rasyonel olmayan davranışlarını, yatırım kararlarının psikolojik etmenler ile kişisel sezgiler tarafından nasıl etkilendiğini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup Osmaniye'de 150 kişilik bireysel yatırımcı grubunun katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak davranışsal finans faktörlerinin

yatırım kararları üzerinde belirgin bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Analiz sonuçları, davranışsal finans kavramlarının Osmaniye'deki yatırımcıların karar alma süreçlerinde etkili olduğunu tespit etmiştir.

Çamurcu (2015), yatırım kararlarının davranışsal finans perspektifinden analiz ederek, bilişsel ve duygusal faktörlerin bu kararlar üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde ortaya koymayı amaçlanmıştır. Araştırmanın yöntemi olarak "tarama modeli" benimsenmiştir. Örneklem için bilgi teknolojileri ve iletişim sektörü belirlenmiş ve literatür taraması tekniği uygulanmıştır. Analizler neticesinde, davranışsal finans faktörlerinin yatırım kararları üzerindeki toplam etkisi incelendiğinde, bu faktörlerin yatırım kararlarında orta düzeyden yüksek seviyelere kadar etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İç ve Kahyaoğlu (2015), yatırımcıların karar alma süreçlerinde ortaya çıkan karmaşıklıkları ve öngörülemezlikleri analiz etmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi olarak, korelasyon uygulamasını tercih etmiştir. Sonuç olarak fiyat hareketlerinin oluşan korelasyonlar üzerinde belirgin bir etkisi olduğu, başka bir ifadeyle, hisse senedi fiyatlarının ciddi ölçüde düştüğü dönemlerde yatırımcılar arasında gözlemlenen negatif korelasyonların sayısının arttığı tespit edilmiştir. Bu durum, piyasa koşullarının kötüleştiği zamanlarda yatırımcı davranışlarının birbirinden daha bağımsız hale geldiğini ve korelasyonların negatif yönde eğilim gösterdiğini ortaya koymuştur.

Dizdarlar ve Şener (2016), bireysel yatırımcıların risk alma eğilimlerini ayrıntılı bir şekilde araştırmak, bu eğilimlerin altında yatan faktörleri ve yatırım karar süreçlerindeki etkilerini kapsamlı olarak analiz etmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulamasıdır. Sonuç olarak bireysel yatırımcılar için yatırım sürecinde en önemli unsurun, menkul kıymetler ve piyasa hakkında bilgi sahibi olmak olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, yatırımcıların yatırımlarına ayırdıkları tutara bağlı olarak hem riskten kaçınma hem de risk alma eğilimleri sergilediklerini açıklayan "yalancı belirlilik etkisinin varlığı" tespit edilmiştir. Araştırma, sosyo-ekonomik faktörler ve bilginin, yatırımcıların risk alma davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Cihangir, Şak ve Bilgin (2016), çalışmalarında, bireysel yatırımcıların risk-getiri tercihlerini şekillendiren faktörler, çeşitli demografik özellikler dikkate alınarak analiz

etmeyi ve yatırımcıların risk algıları ve getiri beklentilerinin, yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir durumu gibi demografik değişkenlerle nasıl ilişkilendirildiği ayrıntılı bir şekilde ele almayı amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup Osmaniye’de ikametgâh eden bireylerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak cinsiyet ve medeni durum gibi demografik faktörlerin, bireylerin risk tercihlerinde önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmışlar ve bu bulgu, cinsiyet ve medeni durum değişkenlerinin yatırımcıların risk algılarını ve karar alma süreçlerini belirgin şekilde şekillendirdiğini göstermekte olduğu ve cinsiyet ve medeni durumun, bireylerin risk toleransı üzerindeki etkilerini ortaya koyarak, bu faktörlerin yatırım stratejileri ve risk-getiri tercihleri üzerindeki rolünü vurgulamışlardır.

Kesbiç ve Yiğit (2016), bireylerin gelir düzeyleri, tasarruf oranları ve demografik özellikleri temel alınarak risk eğilimlerini ölçmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup Manisa iline bağlı şehir merkezleri ve ilçelerde ikamet eden yatırımcıların katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, farklı demografik ve sosyo-ekonomik gruplar arasında dikkate değer ve istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların mevcut olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıklar, grupların belirli özellikleri ve sosyal koşulları arasındaki çeşitli değişkenlerin etkisini yansıtmakta olup, bu durum araştırmanın genel bulgularına önemli katkılarda bulunduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Aydın ve Ağan (2016), çalışmalarında bireysel yatırımcıların finansal karar alma süreçlerinde etkili olan psikolojik eğilimleri belirlemek ve bu eğilimlerin yatırım kararları üzerindeki etkilerini analiz etmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup 600 yatırımcı ile gerçekleştirilmiştir. Bireysel yatırımcıların finansal yatırım kararlarını alırken çeşitli davranışsal eğilimlerden etkilendiği, sistematik hatalar yapma eğiliminde olduğu ve irrasyonel davranışlar sergilediği tespit etmişler ve bu irrasyonel davranışların yatırım kararlarında mantıksal ve rasyonel analizlerden sapmasına neden olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu bulgular, yatırımcıların finansal piyasalar üzerindeki kararlarının, genellikle bilinçli ve rasyonel bir değerlendirmeden ziyade, psikolojik eğilimler ve sistematik önyargılar tarafından yönlendirildiği sonucuna ulaşmışlardır.

Kendirli ve Kaya (2016), Çorum ve Yozgat illerindeki bireysel yatırımcıların yatırım tercihlerini ve bu tercihlere etki eden demografik ve psikolojik unsurları

incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup 400 bireyin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak Çorum ve Yozgat illerindeki yatırımcılar, benzer yatırım araçlarını tercih etmekte oldukları gözlemlenmiştir. Ancak, yatırım kararlarını şekillendiren bazı faktörler söz konusu olduğunda, yatırımcılar arasında belirgin düşünsel farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu farklılıklar, yatırım kararları üzerindeki etkili unsurların bölgesel varyasyonlarını ve bu unsurların nasıl değişkenlik gösterdiğini kapsamlı bir şekilde ortaya koymuşlardır.

Öztopçu ve Aytekin (2017), Balıkesir ilinde yaşayan bireysel yatırımcıların finansal karar alma süreçlerinde karşılaştıkları psikolojik ve davranışsal faktörleri belirlemeyi ve bu eğilimlerin finansal kararlar üzerindeki etkilerini ortaya koymayı hedeflemişlerdir. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup, Balıkesir il sınırları içinde yaşayan bireysel yatırımcıların katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Balıkesir ilinde yaşayan bireysel yatırımcıların, kararlarını şekillendiren psikolojik ve davranışsal faktörlerin, bu bölgedeki finansal davranışları üzerinde etkili olup olmadığı detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Elde edilen bulgularla, yerel yatırımcıların davranışsal eğilimlerinin finansal karar süreçleri üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde ortaya koyduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Yiğiter ve Akkaynak (2017), çalışmalarında yatırım portföylerine dahil edilebilecek araçların sadece menkul kıymet havuzundan değil, aynı zamanda alternatif yatırım araçlarından da seçilebileceğini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmada, portföy teorisi çerçevesinde riskli ve alternatif yatırım araçlarının analizi ve optimizasyonu gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak seçilen 8 yatırım aracından oluşturulan 247 portföyün risk ve getiri bileşimlerinin incelenmesiyle, en riskli portföylerin iki yatırım aracından oluştuğunu ve optimal portföylerin ise beş yatırım aracı içerdiğini. Ayrıca, üç, dört ve beş yatırım aracı içeren portföylerin ortalama riskleri karşılaştırıldığında, yatırım aracı sayısının artmasının ortalama riski azalttığı, alternatif yatırım araçlarının portföy optimizasyonunda menkul kıymetler kadar etkili olabileceğini ve portföy çeşitlendirmesinin risk yönetimi üzerindeki olumlu etkilerini gözlemlenmiştir.

Ergör (2017), çalışmasında beklenti teorisinin karar alma süreçlerindeki rolünü ve bireylerin algı ve tercihlerini nasıl etkileyebileceğini, risk algılarının karar alma

davranışlarını nasıl şekillendirdiğini araştırmayı hedeflemiştir. Araştırmanın yöntemi olarak anket uygulaması olup 108 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Türkiye'de yaşayan karar vericilerin hem riskten hem de kayıptan kaçınma eğiliminde olduklarına dair bulguları tespit etmiştir. Dolayısıyla, bireysel yatırımcıların riskten kaçınma ve kayıptan korunma eğilimleri, yatırım tercihlerini ve stratejilerini belirleyici bir faktör olarak değerlendirilmek olduğunu, Türkiye'deki yatırımcıların, risk profilini minimize etmek amacıyla daha az riskli yatırım araçlarına yönelmelerine neden olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Akman ve Bozkurt (2017), akademisyenlerin menkul kıymet seçiminde dikkate aldıkları ekonomik, finansal ve stratejik faktörler ile bu faktörlerin yatırım yönlendirme üzerindeki rolü açığa çıkarmayı amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulamasıdır. Finans alanında uzmanlaşmış akademisyenlerle bu alanda öğrenim gören öğrenciler arasında yatırım kararlarını belirleyen kriterler bakımından önemli ve anlamlı farklılıkların bulunduğunu ortaya koymuştur. Menkul kıymet yatırımlarıyla ilgili olarak, akademisyenlerin ve öğrencilerin esas aldıkları kriterlerin çeşitlilik gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır.

Özer ve Yıldırım Kutbay (2018), çalışmalarında, bireylerin materyalizm, hedonik tüketim, bütçeleme, öz benlik ve statü odaklı tüketim alışkanlıklarının kompulsif satın alma davranışını nasıl etkilediğini ve bu davranışın finansal iyi olma hali üzerindeki potansiyel sonuçlarını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi veri toplama amacıyla 66 maddeden oluşan bir anket formu kullanılmış olup, bu anket toplamda 226 birey katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Analizler sonucunda, materyalizmin alt boyutlarından merkeziyetçilik boyutunun kompulsif satın alma davranışı üzerinde pozitif bir etki oluşturduğu belirlenmiştir. Diğer materyalizm boyutlarının ise kompulsif satın alma üzerinde anlamlı bir etkisi tespit edilmemiştir. Ayrıca, hedonik tüketim ve statü tüketiminin kompulsif satın alma üzerinde olumlu etkiler yarattığı; bütçeleme ve özbenlik değişkenlerinin ise kompulsif satın alma üzerinde olumsuz etkiler sağladığını gözlemlemişlerdir.

Özer ve Korkulutaş (2018), Erzincan ilinde yaşayan bireysel yatırımcıların finansal ve demografik özelliklerini belirleyerek bu özellikler arasındaki anlamlılık seviyelerini değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması

olup Erzincan il sınırları içerisindeki 390 bireysel yatırımcının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak finansal ve demografik özellikler arasında hem olumlu hem de olumsuz yönde anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiş, bireylerin finansal kararlarının demografik değişkenlere bağlı olarak farklılaştığını gözlemlemişlerdir bu bağlamda, yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve gelir gibi demografik faktörlerin yatırım tercihleri üzerinde belirleyici etkileri olduğu tespit etmişlerdir. Bireysel yatırımcıların finansal davranışlarının demografik özelliklere göre önemli ölçüde farklılaştığını sonucuna ulaşmışlardır.

Özçelik (2018), geleneksel finans teorileri ile davranışsal finans arasındaki farkları ortaya koymayı ve davranışsal finansın temel unsurlarını detaylandırmayı hedeflemiştir. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup İstanbul'da ikamet eden 1002 bireysel yatırımcı üzerinde rastgele örneklem yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İstanbul'da yaşayan bireysel yatırımcıların yatırım kararlarını rasyonel bir şekilde almadığını ve çeşitli psikolojik önyargılardan etkilendiğini göstermektedir. Bu gözlemler, Türkiye'deki diğer benzer çalışmalarla uyumlu bir biçimde paralellik gösterdiği sonucuna ulaşmıştır.

Can (2018), sınırlı rasyonelliği destekleyen sezgisel eğilimler ve önyargılar ile karar alma süreçlerinin rasyonellikten nasıl sapabileceğini açıklamayı hedeflemektedir. Araştırmanın yöntemi literatür taraması uygulaması olarak belirlenmiştir. Davranışsal iktisat literatürünün bulguları doğrultusunda, bireylerin karar alma süreçlerinde ideal rasyonellikten sapmalar gösterdiğini ve bu sapmaların sistematik bir şekilde gözlemlenebileceğini tespit etmiştir.

Çam, Ayaydın ve Kalkan (2018), çalışmalarında bireylerin finansal bilgi düzeyleri ile finansal katılım düzeylerinin tespit edilmesi ve bu iki değişken arasındaki ilişkilerin kapsamlı bir biçimde ele almayı amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup "Erzurum'daki çeşitli iş alanlarında görev yapan 374 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak, bireylerin finansal bilgi ve finansal katılım düzeylerinin düşük seviyelerde olduğunu göstermektedir. Ayrıca, finansal bilgi düzeyi ile finansal katılım düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit etmişlerdir.

Çetiner, Gökçek ve Gölbaşı (2019), çalışmalarında finansal karar alma süreçlerinde bireylerin irrasyonel davranışlarını ve bu davranışların demografik

değişkenlerle ilişkisini incelemeyi, davranışsal finans alanında yürütülen, bireysel yatırımcıların karar alma süreçlerinde etkili olan bilişsel ve duygusal faktörleri anlamayı hedeflemişlerdir. Araştırmanın yöntemi. Rastgele olmayan örnekleme yöntemlerinden kartopu tekniği ile 115 bireyin katılım sağlamasıyla çevrimiçi anketler uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak bireysel yatırımcıların davranışsal eğilimlerinin ve psikolojik önyargılarının belirli tutumları yansıttığını ve bu eğilimlerin demografik değişkenlerle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle bilişsel çelişki, aşırı güven ve sürü davranışları gibi eğilimlerin, yatırım kararlarını etkileyen önemli faktörler olduğunu ortaya koymuşlardır.

Özkök (2019), belirsizlik altında portföy seçiminde kullanılan mevcut finansal metotların etkinliğini değerlendirmek ve bu metotları kullanarak Borsa İstanbul Çimento Sektöründeki hisse senetleri için bir tercih sıralaması oluşturmayı hedeflemiştir. Araştırmanın yöntemi Minimum Kriteri, Eş Olasılık Kriteri, Pişmanlık Kriteri, İyimserlik Kriteri, Geometrik Ortalama ve Harmonik Ortalama olarak belirlenmiştir. Borsa İstanbul Çimento Sektöründen seçilen 15 hisse senedi üzerinde bu kriterler kullanılarak bir tercih sıralaması elde edilmiştir. Sonuç olarak belirsizlik altında, çeşitli kriterler kullanılarak yapılan analizler neticesinde, portföy seçiminde bir tercih sıralaması oluşturduğunu gözlemlemiştir.

Alalwani ve Dayı (2019), çalışmalarında bireysel yatırımcıların karar alma süreçlerinde belirleyici olan çeşitli etkenleri sistematik bir şekilde analiz ederek, yatırım kararlarının arkasında yatan dinamikleri ortaya koymayı hedeflemişlerdir. Araştırmanın yöntemi olarak anket uygulaması olup, Irak'ta Menkul Kıymetler Borsası'nda alım-satım yapan bireysel yatırımcıların yatırımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak, yatırımcıların yatırım kararlarının belirlenmesinde bireysel yatırımcıların karşılaştığı riskler, finansal krizler, finansal bilgi eksiklikleri ve sürü psikolojisi gibi faktörlerin önemli bir rol oynadığını tespit etmişlerdir.

Çetiner, Gökçek ve Gölbaşı (2019), çalışmalarında davranışsal finans perspektifinden bireysel yatırımcıların yatırım kararları sırasında sergiledikleri irrasyonel davranışları ve bu davranışların demografik değişkenlerle olan ilişkilerini detaylı bir şekilde incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi Online anket uygulaması olup 128 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Demografik özellikler ve ölçek soruları

üzerinden elde edilen verilerin frekans, yüzde ve ortalama değerleri hesaplanmış, ayrıca güvenilirlik analizi, normal dağılım testi ve ki-kare bağımsızlık testi uygulanarak verilerin yorumlanması gerçekleştirilmiştir. Ki-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre, akılsal muhasebe değişkeni ile yaş grupları ve cinsiyet arasında; belirsizlikten kaçınma değişkeni ile ise yaş grupları ve gelir düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bununla birlikte, bu ilişkiler dışında kalan tüm değişken kombinasyonlarında anlamlı bir ilişkiye rastlanmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Turan (2019), çalışmasında menkul kıymetlerin tüm yönlerini derinlemesine inceleyerek, bu finansal araçların etkilerini ve işlevlerini geniş bir perspektiften değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada literatür taraması uygulaması kullanılmıştır. Menkul kıymetlerle ilgili işlemlerin başarıyla yürütülmesi ve yatırımcıların zarar görmemesi için, teminat olarak sunulan varlıkların gerçek varlığının ve ödenmeme riskinin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğini bir kez daha ortaya koyulduğu, teminat gösterilen varlıkların mevcut olup olmadığı ,bunlarla ilişkili risklerin titizlikle analiz edilmesi, finansal işlemlerin güvenliğini ve yatırımcıların korunmasını sağlamak açısından kritik öneme sahip olduğu, bu bağlamda, teminatların doğruluğu ve ödememe risklerinin detaylı bir incelemesi, menkul kıymetlerin yönetimi ve yatırım stratejilerinin etkinliği açısından temel bir gereklilik olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Genç (2019), Sakarya ilinde çalışan bireylerin yatırım davranışlarının, davranışsal finans perspektifinden nasıl etkilendiğini bu kişilerin yatırım kararlarını şekillendiren davranışsal finans faktörlerini analiz ederek, çalışma bölgesindeki yatırım davranışlarının davranışsal finans teorileri açısından nasıl bir etki yarattığını ve bu etkileşimlerin yatırım stratejileri üzerindeki yansımalarını kapsamlı bir şekilde değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup, 250 çalışanın katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışan bireylerin yatırım kararlarında psikolojik faktörlerin belirleyici bir rol oynadığı ortaya konmuştur. Araştırma, yatırım tercihlerinin psikolojik etmenler tarafından şekillendirildiğini ve bu etmenlerin yatırım karar süreçlerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, yatırımcıların psikolojik durumlarının ve eğilimlerinin, yatırım stratejilerinin belirlenmesinde önemli bir etken olduğunu sonucuna ulaşmıştır

Şamandar ve Çömlekçi (2019), çalışmalarında yatırımcıların kişilik özelliklerinin, davranışsal finans eğilimleri üzerindeki etkisini ve bu kişilik faktörlerinin yatırım karar süreçlerine nasıl yansıdığını derinlemesine analiz etmeyi hedeflemek ve Beş Faktör Kişilik Tiplerinin, bireylerin yatırım tercihlerini ve finansal davranışlarını nasıl şekillendirdiği, bu çalışmada ayrıntılı olarak ele almayı amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi kartopu örneklem ile anket uygulamasıdır. Sonuç olarak, yatırımcıların büyük bir kısmının dışa dönüklük, uyumluluk, sorumluluk bilinci, duygusal istikrar ve gelişime açıklık gibi kişilik özelliklerini taşıdığı belirlenmiştir. Bu kişilik özelliklerinin, yatırımcıların davranışsal eğilimleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Özellikle, kendini kandırma, bilişsel yanlılıklar, duygusal tepkiler, sosyal etkileşimler, oto kontrol eksikliği ve kayıptan kaçınma gibi davranışsal eğilimlerin, bu kişilik özellikleriyle doğrudan ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, yatırımcılar arasında en baskın eğilim olarak uyumluluğun öne çıktığı, buna karşılık en az görülen eğilimin ise duygusal denge olduğu tespit etmişlerdir.

Gümüş, Erhan ve Kılıç (2019), çalışmalarında, bireylerin yatırım kararı verme sürecinde ve yatırım yaparken çerçeveleme etkisinin ne derece belirleyici olduğunu kapsamlı bir şekilde incelemeyi hedeflemektedirler. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenci olarak kaydı bulunan İşletme Bölümü 3. sınıf ve 4. Sınıf öğrencilerinden 424 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin, kesin kazancın söz konusu olduğu durumlarda riskten kaçınarak garantili kazancı tercih ettikleri, ancak kesin kayıplarla karşı karşıya kaldıklarında risk almaktan çekinmeyip, potansiyel olarak daha yüksek kazanç sağlayabilecek alternatifleri değerlendirdikleri gözlemlenmiştir. Bu bulgu, bireylerin risk algılarının ve tercihlerini etkileyen psikolojik faktörlerin, kazanç ve kayıp durumlarına göre nasıl değişkenlik gösterdiğini kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Özellikle, karar alma süreçlerinde bireylerin risk aversion ve risk arayışı davranışlarının, kazanç ve kayıp senaryolarındaki tutumlarıyla nasıl ilişkili olduğunu göstermekte olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Ayrancı (2020), çalışmasında İstanbul'daki devlet üniversitelerinin mühendislik fakültelerinde görevli akademisyenlerin yatırım kararlarını şekillendiren demografik ve genel bilgi unsurlarını davranışsal finans perspektifi çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup İstanbul'da eğitim veren

devlet üniversitelerinin mühendislik fakültelerinde görev yapan 395 akademisyenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Yapılan grup farklılığı analizleri neticesinde, akademisyenlerin medeni durumu, yaş grubu, akademik unvanları, yatırımların gözden geçirilme sıklığı, kullanılan bilgi kaynakları, yatırım araçlarının tercihinde benimsenen yöntemler ve yatırım seçiminde dikkate alınan temel faktörler gibi değişkenler açısından yatırımcı davranışında anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. Bu bulgular, akademik yatırımcıların finansal karar alma süreçlerinde demografik özelliklerinin ve yatırım tutumlarının çeşitli etkiler yaratabileceğini ortaya koyduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sever, Çetiner ve Paksoy (2020), çalışmalarında; bireysel yatırımcıların karar alma süreçleri ile davranışsal finans eğilimleri arasındaki ilişkileri akademik bir çerçevede analiz etmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup İstanbul, Kocaeli ve Zonguldak illerinde faaliyet gösteren imalat ve hizmet sektörlerinde çalışan 175 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Analizler sonucunda, davranışsal finans eğilimlerinin yatırım tercihlerine etkisi belirginleştiği, hisse senedi tercihlerinin, tutuculuk ve temsiliyet eğilimleri ile ilişkili olduğu, vadeli mevduat ve yatırım fonu tercihleri ile çapalama ve kendine atfetme eğilimleri arasında anlamlı bir bağ bulunduğu, hazine bonosu tercihleri ile ise kontrol yanılsaması arasında önemli bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca demografik faktörler açısından yapılan incelemeler, cinsiyetin sürü davranışı, aşırı iyimserlik ve aşına olma eğilimleri ile, medeni durumun sürü davranışı ve kendine atfetme eğilimleri ile, yaş gruplarının ise tutuculuk, kendine atfetme, aşırı güven ve aşırı iyimserlik eğilimleri ile farklılık gösterdiği görülmüştür. Eğitim düzeyi, kendine atfetme, kayıptan kaçınma ve zihinsel muhasebe eğilimleri üzerinde etkili olurken; gelir düzeyinin, tutuculuk, çapalama, sürü davranışı, kendine atfetme, kayıptan kaçınma ve zihinsel muhasebe eğilimleri üzerinde anlamlı etkiler yarattığı sonucuna ulaşmışlardır.

Atak ve Kutukız (2020), yatırım kararlarında belirli tahmin ve beklentilerin ötesinde davranışsal eğilimlerin etkisinin belirgin olduğunu göz önünde bulundurarak, bu eğilimlerin tespitini, incelenmesini, işleyişini ve sonuçlarının değerlendirilmesini sağlamak olarak belirlenmeyi ve araştırmanın odak noktası, bireysel yatırım tercihlerinin ve kullanılan bilgi kaynaklarının davranışsal finans eğilimleri ile anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması ile Muğla ilindeki turizm sektöründe faaliyet gösteren seyahat acentaları, çeşitli yıldız kategorilerindeki oteller ve butik otellerin yönetici pozisyonlarındaki

Çalışanlar, 548 yöneticinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak finansal kararların üzerinde davranışsal eğilimlerin belirgin bir etkiye sahip olduğunu ortaya koyduğu gözlemişlerdir. Muğla ilindeki turizm sektöründeki yöneticiler üzerinde yapılan çalışma, yatırımcıların davranışsal finans eğilimlerinin, yatırım tercihlerinde ve bilgi kaynaklarını kullanma biçimlerinde anlamlı farklılıklar yarattığını sonucuna ulaşmışlardır. Veriler, 548 yöneticiye uygulanan anketlerden toplanmış ve bu veriler üzerinde yapılan istatistiksel analizler, davranışsal finans eğilimlerinin yatırım kararları ve bilgi kaynakları ile ilişkili olarak anlamlı farklılıklar gösterdiğini doğruladığını ve finansal kararların sadece rasyonel tahminlerle değil, aynı zamanda davranışsal faktörlerle de etkilendiğini sonucuna ulaşmışlardır.

Akal ve Kılıç (2020), yatırımcıların finansal karar alma süreçlerinde etkili olan psikolojik, duygusal ve davranışsal unsurları detaylı bir biçimde ortaya koyarak, yatırım kararlarının arkasındaki motivasyonel ve psikolojik dinamikleri incelemeyi ve yatırımcıların çeşitli duygusal durumlarının ve davranışsal eğilimlerinin, hangi yatırım araçlarına yöneldiklerini ve karar süreçlerini nasıl şekillendirdiğini derinlemesine değerlendirmeyi hedeflemişlerdir. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup, 350 katılımcının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Finansal yatırım kararlarında "az getiri, az risk" yaklaşımının sürekli olarak ön planda olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, bu kararların alınmasında dışsal ve çevresel faktörlerin de önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Çalışma, yatırımcıların riskten kaçınma eğilimlerinin, daha düşük getirili ancak daha güvenli yatırım seçeneklerini tercih etme eğilimlerini nasıl etkilediğini kapsamlı bir şekilde ortaya koyduğu sonucuna ulaşmışlardır.

şekeroğlu ve Kızıloğlu (2020), Türkiye'deki davranışsal finans konulu lisansüstü tezleri içerik analizi yöntemi ile değerlendirmek ve elde edilen bulgular ışığında bu alandaki gelecekteki çalışmalara katkıda bulunmayı amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'nde 2003-2020 yılları arasında erişime açık ve izinli olarak sunulan toplam 94 tez detaylı olarak incelenmiştir. Bu tezler, 79 yüksek lisans ve 15 doktora tezi olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmış ve araştırma, içerik analizi yöntemiyle yürütülmüş olup, bu tezlerin davranışsal finans alanındaki kapsamı ve içeriği sistematik bir şekilde değerlendirmesini yapmışlardır. Elde edilen sonuçların, davranışsal finans alanında araştırma yapmayı hedefleyen kişilere özellikle araştırma yöntemleri konusunda değerli bilgiler sunacağı ve yönlendirici rol

oynayacağı tespit etmişlerdir.

Karavardar ve Çilek (2020), yatırımcıların hisse senedi seçimi üzerinde belirleyici rol oynayan çeşitli etkenleri ortaya koyarak, bu etkenlerin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi gibi demografik değişkenlerle nasıl bir etkileşim içinde olduğunu değerlendirmeyi hedeflemektedir. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup Giresun ilinde ikametgâh eden bireylerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Demografik özelliklerin bireysel yatırımcıların hisse senedi edinimini etkileyen faktörlere yansımaları belirlemek amacıyla Faktör Analizi ve Spearman Korelasyon analizi kullanılmıştır. Elde edilen veriler demografik özelliklerin bireysel yatırımcıların hisse senedi edinim tercihleri üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını göstermiştir. Öte yandan, Korelasyon analizi, “hisse senedi piyasasını yakından takip etme durumu”, “yatırımlarda hisse senedi oranı” ve “kendi öncelikli bilgilerinize aşırı güven” faktörlerinin hisse senedi edinimi ile pozitif bir ilişki içinde olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgular, yatırımcıların hisse senedi edinim kararlarını belirlerken bu faktörlerin önemli bir rol oynadığını işaret etmekte olduğunu vurgulamışlardır.

Tekin (2020), Türkiye'deki üniversite öğrencileri üzerinde kendine aşırı güven, kontrol yanılması ve aşırı iyimserlik gibi üç önyargının ölçülmesine yönelik ifadelerden oluşan ölçeklerin güvenilirliğini ve geçerliliğini test etmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup 522 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, kendine aşırı güven, kontrol yanılması ve iyimserlik önyargılarının ilişkisini incelemiştir. Elde edilen bulgular, iyimserlik ve kontrol yanılması önyargılarının benzer ilişkiler gösterdiğini ve bu önyargıların 17 maddelik bir ölçekle değerlendirildiğini ortaya koymuştur. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,825 olarak belirlenmiştir. Gelecek araştırmaların, bu ölçeği çeşitli örneklemelerle test ederek ve yeni önyargılar ekleyerek daha da geliştirilmesi ve yatırım kararları üzerindeki etkilerin incelenmesi sonucuna ulaşmıştır.

Yürekli ve Yılmaz (2021), yatırımcıların finansal karar alma süreçlerindeki davranışsal eğilimleri analiz ederek, bu eğilimlerin altında yatan çeşitli etkenleri ortaya koymayı hedeflemiştir. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup İzmir ve İstanbul şehirlerinde, hizmet ve üretim sektörlerinde çalışan toplam 409 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Yatırımcıların finansal karar alma süreçlerinde bu psikolojik

faktörlerin, duygusal etkilerin ve bilişsel önyargıların belirleyici rol oynadığını ve yatırım kararlarının bu faktörler tarafından önemli ölçüde şekillendiğini gösterdiği ve yatırımcıların davranışsal eğilimlerinin finansal kararlarını nasıl etkilediğine dair derinlemesine bir anlayış sağladıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Çam, Çam ve Hırka (2021), çalışmalarında, altın yatırımcılarının yatırım kararlarını etkileyen çeşitli faktörleri ve davranışsal eğilimleri incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup Gümüşhane ilinde ikametgâh eden altın yatırımcısı olan 405 yatırımcının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak, altın yatırımcılarının yatırım kararlarını etkileyen çeşitli faktörleri ve davranışsal eğilimleri detaylı bir şekilde incelemiştir. Elde edilen sonuçlar, altın yatırımcılarının karar alma süreçlerinde belirleyici rol oynayan psikolojik faktörlerin ve davranışsal eğilimlerin etkisini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, yatırımcıların piyasa koşullarına, kişisel motivasyonlara ve duygusal durumlarına bağlı olarak farklı davranışsal kalıplar sergilediği ve bu durumların yatırım stratejileri üzerinde önemli etkiler yarattığı tespit edilmiştir. Araştırma, bu faktörlerin altın yatırımcılarının kararlarını nasıl şekillendirdiğini ve yatırım kararlarını belirleyen davranışsal eğilimleri aydınlatmış sonucuna ulaşmışlardır.

Erbaş ve Yıldırım (2021), çalışmalarında, bireysel hisse senedi yatırımcılarının finansal bilgi düzeyleri ile yatırım kararlarına etki eden psikolojik faktörler arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup Samsun ilinde 205 kişinin katılımıyla gerçekleşmiştir. Sonuç finansal okuryazarlık düzeylerinin tümünün sürü davranışını olumsuz etkilediğini bulmuştur. İleri düzey finansal okuryazarlığın aşırı güven üzerinde olumlu etkileri olduğu, ancak kayıptan kaçınma yanlılığı üzerinde olumsuz etkileri bulunduğu tespit edilmiştir. Temel ve orta düzey finansal okuryazarlık seviyelerindeki bireylerde ise kayıptan kaçınma ve aşırı güven yanlılıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunamadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Onat ve Yöntem (2021), çalışmalarında Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile bireysel emeklilik sistemi farkındalıkları arasındaki ilişkinin derinlemesine incelenmesi ve bu farkındalıkların öğrencilerin finansal kararları üzerindeki etkisinin kapsamlı bir şekilde değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup

511 öğrencenin uygulanmasıyla gerçekleştirilmiştir. Finansal içerikli dersleri daha yoğun alan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin ve bireysel emeklilik sistemi konusundaki farkındalıklarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Bakırcı, Sarıkaya ve Bayraktar (2021), çalışmalarında bireylerin karar alma süreçlerinin davranışsal iktisat teorileri ışığında nasıl değerlendirilebileceği ve farklı değerlendirme yöntemlerinin sonuçlarının neler olabileceği detaylı bir şekilde ele almayı amaçlamışlardır. Araştırma yöntemi olarak literatür taraması tekniği uygulanmıştır. Bireylerin karar alma süreçlerinde rasyonel davranışların yanı sıra irrasyonel davranışların da belirleyici olduğu ve bu durumun çeşitli bireysel motivasyonlardan kaynaklandığı ifade edilmektedir. Ayrıca, deneysel iktisat yöntemlerinin hem iktisat hem de diğer sosyal bilimlerde artan bir ilgi gördüğü ve iktisadi araştırmalara önemli katkılar sunduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Yıldırım, Bal, Alp ve Bayram (2021), çalışmalarında öğrencilerin risk algılarının ve tercihlerinin, bireysel düşünce ve karar alma yaklaşımlarına göre nasıl değiştiğini ölçerek, risk tercihlerinin düşünsel faktörlerle ilişkisini kapsamlı bir şekilde incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma yöntemi anket uygulaması olup, Konya ilinde ikamet eden ve 1997 yılından sonra doğmuş olan Z kuşağı bireylerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak Z Kuşağına ait bulgular, önceki araştırmalarla uyumlu olmamıştır. Sezgisel ve analitik düşünce tarzına sahip öğrenciler, pozitif çerçevelmeye sahip sorularda beklenen yanıtları vermiş olmalarına rağmen, negatif çerçevelmeye sahip sorular söz konusu olduğunda, düşünce yapılarından bağımsız olarak tercihlerini tam tersi yönde kullanmışlardır. Bu durum, Z Kuşağı'nın düşünce yapısının ve risk algısının negatif çerçeveleme altında farklı bir şekilde tezahür ettiğini gözlemlemiştir.

Öztürk (2021), kadın ve erkek yatırımcıların bireysel yatırım tercihlerindeki farklılıkları analiz ederek, cinsiyet faktörünün bu tercihler üzerindeki etkilerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi olarak anket tekniği uygulanmıştır. Araştırma bulguları, erkek yatırımcıların kadın yatırımcılara kıyasla daha yüksek risk içeren yatırım araçlarını tercih ettiğini ortaya koymaktadır. Özellikle erkek yatırımcılar, yatırım stratejilerinde öncelikli olarak hisse senedi yatırımlarına yönelirken, kadın yatırımcılar daha güvenli ve düşük riskli araçlar arasında yer alan altın gibi yatırım araçlarını tercih etmektedir. Bu durum, cinsiyetin yatırım tercihleri üzerindeki belirgin

etkisini ve farklı risk algılarına dayalı yatırım stratejilerini yansıttığı sonucuna ulaşmıştır.

Paksoy ve Aykut (2021), geleneksel ve davranışsal finans teorilerinin temel eğilimlerini tanımlamak, yatırımcı davranışlarını bu teoriler doğrultusunda değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi yatırımcı davranışlarını anlamak ve değerlendirmek amacıyla davranışsal finans teorilerinin temel ilkelerini açıklamayı hedeflemiştir. Araştırma sürecinde, geleneksel finans teorilerinin yapısı ve bu teorilerin yatırımcı kararları üzerindeki açıklayıcıları ele alınmış; bunun yanı sıra bu teorilerin piyasalardaki sorunlara yönelik çözüm üretmedeki yetersizlikleri incelenmiştir. Sonuç olarak davranışsal finansın yatırımcıların karar ve davranışları üzerinde bilişsel ve duygusal eğilimlerin belirleyici bir rol oynadığı ortaya koymuşlardır.

Şekeroğlu (2021), portföy yönetimi kavramının tarihsel gelişimini ve bu alandaki eğilimlerdeki dönüşüm süreçlerini detaylı bir şekilde ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi olarak, 1959-2021 yılları arasında yayımlanan ve Scopus veri tabanında taranan İngilizce makalelerin bibliyometrik analizini gerçekleştirmiştir. Analizde, "portfolio management" (portföy yönetimi) terimini içeren toplam 1.912 makale, R programı aracılığıyla incelenmiştir. Bu yöntemle, portföy yönetimi konusundaki eğilimlerin ve gelişimlerin zaman içindeki değişimi ayrıntılı bir şekilde ortaya konmuştur. Sonuç ekonomik dünya düzenindeki köklü değişimlere rağmen finansal piyasaların varlığı sürdüğü müddetçe portföy yönetimi kavramının popülaritesinin devam edeceği sonucuna ulaşmıştır.

Yürekli ve Yılmaz (2021), bireysel yatırımcıların finansal davranışsal yönelimleri ve bu yönelimleri etkileyen faktörler kapsamlı bir biçimde ele incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma yöntemi anket uygulaması olup İzmir ve İstanbul illerinde, hizmet ve üretim sektörlerinde faaliyet gösteren toplam 409 bireyin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak katılımcıların yatırım kararlarının, psikolojik, duygusal ve bilişsel etmenlerin etkisi altında şekillendiği tespit etmişlerdir.

Kelemci, Köse ve Polat (2021), çalışmalarında yabancı yatırımcıların marka algısı ile yatırım kararları arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik olup, aynı zamanda finansal risk toleransının bu süreçte nasıl bir rol oynadığını belirlemeyi hedeflemişlerdir. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup 263 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak finansal ürünler temelinde etkili pazarlama ve satış stratejilerinin geliştirilmesinin,

uluslararası düzeyde Türkiye ekonomisine katkıda bulunacak talebin oluşturulmasında önemli bir rol oynadığını ortaya koymuşlardır. Ayrıca, Borsa İstanbul (BİST) içinde yer alan çeşitli piyasalarda işlem gören ürünlerin çeşitliliği ve risk profillerine uygun olarak doğru yatırımcı segmentlerine yönlendirilmesi hem marka algısını hem de yatırım yapma niyetini olumlu şekilde etkidiğini gözlemlemişlerdir.

Akbaş, Çoşkun ve Karamustafa (2021), çalışmalarında, entegre raporlarda yer alan içerik öğelerinin kurumsal yatırımcıların karar alma süreçleri üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma anket uygulaması ile gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak, entegre raporlarda yer alan içerik öğelerinin kurumsal yatırımcıların karar alma süreçleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, entegre raporlamada sunulan bilgilerin, yatırımcıların değerlendirme süreçlerinde önemli bir rol oynadığını ve bu bilgilerin yatırım kararlarını yönlendirme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, entegre raporlamanın kurumsal yatırımcılar için kritik bir bilgi kaynağı olduğu ve yatırım kararlarını şekillendiren önemli bir unsur olarak değerlendirilebileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Erbaş ve Yıldırım (2021) çalışmalarında yatırımcıların finansal bilgi, yetkinlikleri, psikolojik eğilimler ve davranışsal önyargılarla nasıl etkileşimde bulunduğunu bu etkileşimlerin yatırım kararları üzerindeki yansımalarını değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi olarak anket uygulaması Samsun ilinde bulunan 205 yatırımcının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak tüm finansal okuryazarlık düzeylerinin sürü davranışını olumsuz etkilediğini ortaya koymuştur. İleri düzey finansal okuryazarlığın, aşırı güven eğilimi üzerinde olumlu bir etkisi bulunurken, kayıptan kaçınma yanlılığı üzerinde ise olumsuz bir etkisi olduğu gözlemlenmiş olup temel ve orta düzey finansal okuryazarlığa sahip bireylerde, kayıptan kaçınma ve aşırı güven yanlılıkları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilemediği sonucuna ulaşmışlardır.

Kaya (2021), çalışmasında yabancı yatırımcılar, yerli gerçek yatırımcılar ve yerli tüzel yatırımcılar arasındaki risk iştahı endekslerinin ilişkisi kapsamlı bir inceleme ile ele almayı hedeflemiştir. Araştırmanın yöntemi "04.01.2008 ile 07.08.2020 tarihleri arasındaki haftalık veri setleri kullanılarak VAR (Vektör Oto Regresyon) modelleri aracılığıyla kapsamlı analizler yapılmıştır. Sonuç olarak "Uzun dönemde değişkenlerin eşzamanlı olarak hareket ettiği ve tüm risk iştahı endeksi çiftlerinin birbirleriyle karşılıklı

nedensellik ilişkisi taşıdığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, değişkenlerin yaklaşık iki hafta süresince %3,5 oranında şoklar ile etkili olduğu ve tüm yatırımcı türlerinin yabancı yatırımcı risk iştahından ortalama %80 oranında etkilendiği gözlemlenmiştir.

Vural ve Bulut (2022), çalışmalarında davranışsal iktisat çerçevesinde, katılım bankası çalışanlarının ekonomik davranışları detaylı bir şekilde araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulamasıdır. Sonuç olarak yöneticilerin, aşırı özgüven, aşırı tahminleme, geri görüş, kayıptan kaçınma ve temsilcilik gibi davranışsal özelliklere sahip oldukları tespit etmişlerdir.

Mehdiyev (2022), çalışmasında davranışsal finansın, bireylerin yatırım tercihleri üzerindeki etkilerini kapsamlı bir biçimde ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup İstanbul, Bursa, İzmir ve Manisa illerinden 406 katılımcının katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak faiz oranları ve alınan tüyoları dikkate alan bireylerin, diğer gruplara kıyasla yatırım körlüğü etkisinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Siyasi istikrar ve analiz yöntemlerine odaklanan bireylerin ise yatırım körlüğü etkisi daha düşük olduğu ayrıca, aracı kurum yönlendirmesi, alınan tüyolar ve analiz yöntemlerine dayanan yatırımcıların kazanma tutkusu etkisi diğer gruplara göre daha yüksektir. Siyasi iktidar, ekonomik istikrar, faiz oranları ve alınan tüyoları esas alan yatırımcıların kararlarında muhafazakarlık etkisinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Uluyol ve Ayna (2022), çalışmalarında bireysel yatırımcıların risk algısının çeşitli faktörlerle ilişkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma yöntemi anket uygulaması olup 410 bireysel yatırımcının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak, bireysel yatırımcıların risk algısının demografik ve psikolojik değişkenlerle anlamlı bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Katılımcıların risk alma eğilimleri yaş, medeni durum, gelir düzeyi ve özgüven düzeyleri ile belirgin bir ilişki sergilemektedir. Özellikle genç yaş grubundaki yatırımcıların risk alma eğilimleri daha yüksek bulunurken, bekar yatırımcıların evli olanlara kıyasla daha fazla risk aldığı saptanmıştır. Ayrıca, yüksek gelir seviyesine sahip yatırımcılar finansal güvenliklerinden kaynaklanan nedenlerle daha fazla risk alma eğilimindedir. Özgüven düzeyi yüksek olan bireyler de risk alma eğilimlerini artırmaktadır. Bu sonuçlar, risk algısının çeşitli demografik ve psikolojik faktörler tarafından şekillendirildiğini ve bu etmenlerin yatırım kararları üzerinde belirgin

bir etkisi olduğunu ortaya koymakta olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Arslan ve Boztosun (2022), bireysel yatırımcıların demografik özelliklerinin, davranışsal eğilimler ve önyargılar üzerindeki etkilerini incelemek bu bağlamda, yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve gelir gibi demografik faktörlerin, yatırımcıların davranışsal finansal eğilimleri ve önyargıları üzerinde nasıl bir rol oynadığını analiz etmek hedeflenmiştir. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup, Kayseri'de ikamet eden 420 bireysel yatırımcının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak Kayseri'deki bireysel finans yatırımcılarının demografik özelliklerinin, demirleme eğilimi, geçmiş görüş önyargısı eğilimi, sürü eğilimi, aşırı güven eğilimi, doğrulama eğilimi ve pişmanlık eğilimi gibi davranışsal finans eğilimleri ve önyargıları üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ancak, kayıptan kaçış eğilimi ve temsil etme eğilimi üzerinde demografik özelliklerin belirgin bir etkisi görülmediğini gözlemlemişlerdir. Demografik faktörlerin belirli davranışsal eğilimler üzerindeki etkilerini ortaya koyarken, diğer bazı eğilimler üzerinde bu etkilerin mevcut olmadığını göstermekte olduğunu ifade etmişlerdir.

Doğan ve Evlimoğlu (2022), çalışmalarında yatırımcıların kararlarını şekillendiren psikolojik ve davranışsal faktörlerin rolünü ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, davranışsal finansın farklı eğilimlerinin yatırım kararları üzerindeki etkisini analiz etmeyi hedeflenmişlerdir. Araştırmanın yöntemi Aydın ilinde ikametgâh eden 320 yatırımcının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak Aydın ilindeki yatırımcıların yatırım kararlarını alırken, davranışsal finans teorisinde tanımlanan bilişsel, duygusal, psikolojik ve sosyal eğilimlerin önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, yatırımcıların karar alma süreçlerinin sadece rasyonel değerlendirmelerle sınırlı kalmadığını, aynı zamanda çeşitli davranışsal eğilimlerin de bu süreçlerde belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Özellikle, yatırımcıların zihinsel önyargılar, duygusal tepkiler ve sosyal etkiler gibi faktörlerin etkisi altında kaldığı ve bu faktörlerin yatırım tercihlerini anlamlı bir şekilde şekillendirdiği anlaşılmaktadır. Bu durum, Aydın ilindeki yatırımcıların kararlarının, davranışsal finans teorisinin öngördüğü çok boyutlu etkenler tarafından derinlemesine etkilendiği sonucuna ulaşmışlardır.

Medet oğlu ve Saldandı (2020), çalışmalarında bireysel yatırımcıların yatırım kararlarında maruz kaldıkları çeşitli faktörlerin tespitini ve yatırım kararları üzerinde

etkili olan bu faktörlerin sistematik bir şekilde incelenmesi ve analiz edilmesini hedeflemiştir. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup 532 bireyin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma, yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyen üç ana faktörü belirlemiştir: (1) dışsal faktörler ve sürü davranışı (haftanın günleri, hava koşulları, bayramlar, tatil gibi unsurlar ve toplumsal yatırım eğilimleri), (2) bilişsel yanılsamalar (aşına olma, aşırı güven, pişmanlıktan kaçınma gibi psikolojik etkiler), ve (3) demografik ve sosyoekonomik özelliklerdir. (Yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi gibi faktörler). Sonuçta, yatırım kararlarının bu faktörlerden etkilendiğini gösterdiği iddia edilmiştir.

Hasnat, Dağlı ve Kurtaran, (2023), çalışmalarında Dakka Menkul Kıymetler Borsası (DSE) üzerindeki bireysel yatırımcıların karar alma süreçlerini etkileyen çeşitli etkenleri, bu etmenlerin yatırım kararlarını, davranış biçimlerini ve bu etkenlerin, yatırımcıların finansal stratejilerini ve risk algılarını nasıl yönlendirdiğini buna ilave finansal göstergelerin, bağımsız bilgi kaynaklarının, yatırımcıların finansal ihtiyaçlarının ve bu faktörlerin her biri, yatırımcıların karar alma süreçlerinde ve genel yatırım davranışlarında nasıl bir rol oynadığını anlamak için analiz etmeyi hedeflemiştir. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup DSE’de işlem yapmakta olan 300 yatırımcının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak finansal ihtiyaçların yatırım kararları üzerinde orta derecede bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Yandaş tavsiyelerin ise bireysel yatırımcıların davranışları üzerinde oldukça sınırlı bir etkisi bulunmaktadır. Bu araştırma, finansal kurumlar, politika yapıcılar ve yatırım danışmanları için önemli bir rehberlik sağlayarak, yatırımcı davranışlarının anlaşılmasına ve yönlendirilmesine katkıda bulunduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Delice (2023), davranışsal finans alanında daha önce tespit edilmiş zihinsel ve davranışsal kalıpların, kurumsal yatırımcıların yatırım kararlarını alan portföy yöneticileri üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup Türkiye’nin finans merkezi olan İstanbul’da ikamet eden ve aktif olarak fon/portföy yönetimi sektöründe fon yöneticisi veya araştırma analisti olarak görev yapan yaklaşık 100 katılımcıya, 38 soruluk çevrimiçi anket, Qualtrics ve Survey Monkey platformları üzerinden e-posta ve posta yoluyla iletilmiştir. Katılımı teşvik etmek amacıyla, çok sayıda fon yöneticisine sahip olan bazı portföy yönetim şirketlerinin yöneticileriyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Anket, katılımcılara 2021 yılı haziran ayında gönderilmiş ve pandemi koşulları nedeniyle veri toplama süreci 2022

yılının Nisan ayında tamamlanmıştır. Ankete katılanlar, 2021 yılı itibariyle sektör çalışanlarının yaklaşık yarısını oluşturmuştur. Sonuç olarak, piyasaların etkinliğini olumlu ve olumsuz yönde etkileyen zihinsel ve davranışsal kalıpları hem bireysel hem de kurumsal yatırımcı düzeyinde açığa çıkaracaktır. Bu bulgular, düzenleyici otoriteler, portföy yönetim şirketlerinin yöneticileri, yatırımcılar, halka açık şirketler ve aracı kurumlar gibi sermaye piyasasındaki paydaşlara, davranışsal bir bakış açısıyla farkındalık ve yeni perspektifler kazandıracaktır. Sonuç olarak, yatırımcıların davranışsal eğilimlerine dair elde edilen yeni bilgiler, sermaye piyasasının etkinliğine katkı sağlayabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Ormancı (2023), bilişsel, duygusal ve sosyal eğilimlerin bireysel yatırımcıların finansal tercihleri üzerindeki etkilerini belirlemek ve bu etkilerin kapsamını incelemeyi hedeflemiştir. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup 1 – 20 Mayıs 2022 tarihleri arasında Kastamonu ilinde, Google Drive aracılığıyla sunulan çevrimiçi anket formu katılımcılara gönderilmiş ve bu dönemde toplam 350 katılımcıdan bilgi toplanmıştır. Araştırmanın genel değerlendirmesi sonucunda, bireysel yatırımcıların demografik özellikleri, davranışsal finans eğilimleri ve yatırım kararlarını etkileyen faktörler arasında kendini kandırma eğilimlerinin gelir durumu, finansal ve sosyal faktörler açısından anlamlı farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. Bu bulgular, yatırım kararlarının çeşitli değişkenler ve faktörler tarafından şekillendirildiğini ortaya koymaktadır. Yapılan anketler ve analizler, bireysel yatırımcıların genellikle psikolojik önyargılardan ve eğilimlerden etkilendiğini ortaya çıkarmıştır. Yatırım kararları alınırken birçok psikolojik faktörün etkili olması nedeniyle yatırımcıların irrasyonel davranışlar sergileme eğiliminde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Solak (2023), çalışmasında yatırım yapma eğiliminde bulunan tasarruf sahiplerinin karar alma süreçlerinde rol oynayan davranışsal finans faktörleri, finansal tutumları ve demografik yapıları arasındaki ilişkileri ve etkileşimleri detaylı bir şekilde incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi, anket uygulaması olup 80 katılımcının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak, bireylerin finansal kararlarının klasik finans teorilerine göre rasyonel olmadığı ve bu kararların finansal tutumlar ve davranışsal finans eğilimleri tarafından şekillendirildiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, bazı davranışsal eğilimler arasında anlamlı farklılıklar tespit edilirken, bazı eğilimlerde anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Durunay ve Göçmen Yağcılar (2023), çalışmalarında; sorumlu yatırımcıların kararlarını şekillendiren cezbedici ve caydırıcı faktörleri belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup, araştırmaya 900 kişi katılmış ve bunlardan 500'ü anketi doldurmuştur. Ancak, tamamlanan anketlerden 14'ü geçersiz olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle, veri analizleri geçerli olan 486 katılımcının verileri temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak analizler, değişkenlerin uzun vadede birbirleriyle uyumlu bir şekilde hareket ettiğini ve risk iştahı endeksi çiftleri arasında karşılıklı nedensellik ilişkilerinin bulunduğunu göstermiştir. Ayrıca, bu değişkenlerin yaklaşık iki haftalık bir periyotta %3,5 oranında meydana gelen şoklara karşı duyarlı olduğu ve tüm yatırımcı kategorilerinin, özellikle yabancı yatırımcıların risk iştahından ortalama %80 oranında etkilendiği saptanmıştır. Bu bulgular, değişkenler arasındaki karşılıklı etkileşimlerin ve risk iştahındaki dalgalanmaların yatırımcı davranışları üzerindeki etkilerini kapsamlı bir biçimde ortaya koyduğunu gözlemlemiştir.

Kavas ve Medetoğlu (2023), çalışmalarında demografik özelliklerin yatırım ve beklenti riskleri üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması 704 yanıt veren birey katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak değişkenlerin yatırım ve beklenti riskine göre nasıl farklılık gösterdiğini ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiş Elde edilen bulgulara göre, bekar bireylerin evli bireylerden, çocuğu olmayan kişilerin çocuk sahibi olanlardan, gençlerin orta yaş grubundaki bireylerden ve öğrencilerin akademik ile idari personelden daha yüksek düzeyde yatırım ve beklenti riski taşıdığı belirlenmiştir. Ayrıca, cinsiyetler arasında yatırım riski açısından anlamlı bir fark bulunmamakla birlikte, beklenti riskinde kadınların erkeklerden daha fazla risk aldığı tespit edilmiştir. Gelir seviyesinin yatırım riski üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı sonucuna varılmıştır. Ancak, gelir düzeyleri açısından, geliri olmayan bireylerin daha yüksek beklenti riski taşıdığı ve gelir seviyesinin arttıkça beklenti riskinin azaldığı sonucuna ulaşmışlardır.

Özmerdivanlı (2023), geleneksel finans teorilerinin bireylerin yatırım kararlarında rasyonel davranışları varsayan yaklaşımını sorgulamak ve bu teorilerin eksikliklerini gidermek için ortaya çıkan davranışsal finans teorisinin bilişsel, duygusal ve davranışsal önyargıların yatırım kararları üzerindeki etkilerini nasıl ele aldığını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma yöntemi anket uygulaması olup, Karaman ilinde yaşayan bireylerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak katılımcıların yatırım kararlarını

etkileyen davranışsal eğilimlerin, özellikle aşırı güven, aşırı iyimserlik, akla geliş kolaylığı, pişmanlıktan kaçınma ve kayıptan kaçınma gibi önyargıların demografik değişkenler üzerinde belirgin etkiler yarattığını ortaya koyduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, sosyo-kültürel faktörlerin de bu davranışsal eğilimlerle ilişkili olarak yatırım kararlarını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, yatırımcıların demografik özelliklerinin, yatırım stratejilerini ve karar alma süreçlerini nasıl şekillendirdiğini anlamak açısından önemli bir ışık tuttuğu ifade edilmiştir.

Çatak ve Yılmaz Arslan, (2023) çalışmalarında demografik ve sosyoekonomik etkenlerin yatırımcıların risk alma eğilimleri üzerindeki etkilerini incelemek ve bu doğrultuda yatırımcıları davranışsal yatırımcı kategorilerine ayırmayı amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması Türkiye ve Almanya'dan derlenen 129 bireyin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak yapılan çalışmada finansal risk toleransı ile ilgili önemli çıkarımları ortaya koymaktadır. Elde edilen sonuçlar, kadınların genel olarak daha düşük risk toleransına sahip olduğunu ve bu bulgunun literatürdeki egemen görüşle uyumlu olduğunu göstermektedir. Ancak, eğitim seviyesinin risk toleransını etkilediği konusundaki bulgularımız, mevcut literatürle çelişmektedir. Literatürde, eğitim seviyesinin arttıkça risk toleransının artacağına dair yaygın bir görüş bulunmakla birlikte, bu çalışma eğitim seviyesinin risk toleransını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Tiryakioğlu ve Koy (2023), çalışmalarında yatırımcıların karar alma süreçlerinde hangi davranışsal faktörlerin etkili olduğunu ve bu faktörlerin tekrar yatırım yapma eğilimlerini nasıl şekillendirdiğini analiz etmeyi hedeflemişlerdir. Araştırmanın yöntemi anket uygulamasıdır. Sonuç olarak yatırımcıların davranışsal eğilimleri, kitle fonlama platformlarında aldıkları yatırım kararlarını anlamlı bir şekilde etkilediğini ve yatırımcıların kitle fonlama sürecindeki karar alma dinamiklerinin, davranışsal finans teorilerinin öngördüğü psikolojik faktörler tarafından şekillendiğini tespit etmişlerdir.

Ceyhan ve Güller (2023) çalışmalarında Bartın ilindeki bireysel yatırımcıların finansal yatırım kararlarında rasyonel davranmayı engelleyen davranışsal eğilimler ve psikolojik önyargıların etkilerini incelemeyi ve yatırımcıların sosyo-demografik özellikleri ve finansal profilleri ile bu davranışsal eğilimler arasındaki ilişkiler araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup Bartın ilindeki 382 bireysel yatırımcının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak Bartın ilindeki bireysel

yatırımcıların finansal kararlarında rasyonel davranmaktan sapmalarının belirgin şekilde etkilendiği görülmüştür. Geleneksel finans teorileri, bireylerin tüm finansal kararlarını rasyonel bir şekilde aldığını varsayar; ancak davranışsal finans teorisi, bu varsayımı sorgulayarak, bireylerin çeşitli psikolojik ve duygusal faktörlerden etkilendiğini öne sürmekte olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çalışma, yatırımcıların davranışsal eğilimler ve psikolojik önyargılar nedeniyle rasyonel kararlar almalarının her zaman mümkün olmadığını ortaya koyduğunu tespit etmişlerdir Bartın ilindeki yatırımcıların, literatürde tanımlanan davranışsal eğilimleri ve psikolojik önyargıları önemli ölçüde taşıdığını doğrulandığını gözlemlemişlerdir

Zengin (2024), bireysel yatırımcıların yatırım tercihlerinde mizaç ve karakter özelliklerinin etkilerini analiz etmeyi ve bu kişisel özelliklerin yatırımcı davranışlarıyla nasıl bir etkileşim içerdiğini kapsamlı bir biçimde ele almayı amaçlamaktadır. Araştırmanın yöntemi Araştırmada, nicel yöntemler (nicel metodoloji) kullanılarak sistematik bir analiz süreci gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak yatırımcıların finansal karar alma süreçlerinde bireysel psikolojik eğilimlerin ve kişilik özelliklerinin kritik bir rol oynadığını ortaya koyduğu sonucuna ulaşmıştır.

Aksöz (2024), çalışmasında davranışsal finans literatüründeki akademik araştırmaları içerik analizi yöntemi kullanarak değerlendirmek ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda bu alandaki gelecekteki araştırmalara katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi kategorik çözümleme tekniği ve betimsel içerik analizi yöntemi uygulaması uygulanmıştır Sonuç olarak yüksek lisans seviyesindeki davranışsal finans araştırmalarının özellikle 2019, 2021 ve 2022 yıllarında yoğunlaştığını ve 2022 yılında makale bazında en yüksek araştırma hacminin gözlemlendiğini göstermektedir. Türkçe dilinde yapılan araştırmaların ön planda olduğu ve bu çalışmaların genellikle işletme alanındaki yatırımcı davranışlarına odaklandığı belirlendiğini gözlemlemiştir. Anket yönteminin diğer yöntemlere kıyasla daha fazla kullanıldığı saptanmıştır. Yıllık incelemeler, tez ve makalelerde ele alınan konuların farklılık gösterdiğini ortaya koymakta olduğu ifade edilmiştir.

Elmas, Demir ve Aydın (2024), çalışmalarında Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren bireysel yatırımcıların yatırım önyargılarının önem sıralamalarının belirlenmesi hedeflemişlerdir. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup Borsa İstanbul'daki 411

kişisel yatırımcının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, Borsa İstanbul'da işlem yapan bireysel yatırımcıların karar alma süreçlerinde en belirgin önyargılar pişmanlıktan kaçınma eğilimi ve aşırı güven eğilimi olduğunu tespit etmişlerdir.

Ertuğrul ve Kılıç (2024), literatürde bu konu üzerine yapılan sınırlı sayıda çalışma ve teorik yaklaşımlar göz önüne alındığında, çalışmanın hedefi, toplumsal hafızanın finansal karar yanlılıklarını etkileyip etkilemediğine dair varsayımlar ve önerilerde bulunarak, bu ilişkinin varlığına dair soru işaretlerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi hâkim iktisat teorisi ve davranışsal finans literatüründen faydalananak, toplumsal hafıza ve karar yanlılıkları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Sonuç olarak, toplumsal hafızanın, özellikle ekonomik belirsizlik ve enflasyon gibi geçmiş deneyimlerin bireylerin finansal kararlarını ve bilişsel yanlılıklarını nasıl etkileyebileceğini incelemektedir. Araştırma, ekonomik istikrarsızlık dönemlerinde geçmişteki ekonomik sorunların yeniden gündeme getirilmesinin, bireysel hafızada belirgin bir şekilde canlanmalara neden olabileceğini ve bunun sonucunda finansal karar verme süreçlerinde bilişsel yanlılıkların artış gösterebileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Göktaş (2024), çalışmasında olasılık temelli portföy seçim modellerini analiz etmeyi hedeflemektedir. Araştırma, portföy yönetiminde olasılık yaklaşımlarının rolünü değerlendirmeyi ve bu modellerin etkinliğini derinlemesine incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi Web of Science (WOS) veritabanı kullanılarak herhangi bir zaman sınırlaması olmaksızın Bibliometrix yazılımı ile bibliyometrik bir analiz yapılmıştır. 1995 ile 2023 yılları arasını kapsayan 303 belgeye ait veriler incelenmiş ve bu doğrultuda çeşitli bulgulara ulaşılmıştır. Sonuç olarak olasılıklı portföy seçim modelleri alanında W. G. Zhang'ın en etkili yazar olduğunu ortaya koymuştur. Ancak, alandaki en etkili çalışmanın Carlsson ve diğerlerinin (2002) olasılıklı MV modeli üzerine yaptığı araştırma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gelecekteki araştırmaların, daha çok teorik katkılar sunan çalışmalara odaklanması gerektiği ifade edilmiştir.

1.2. Davranışsal Finans ile İlgili Yapılmış Uluslararası Çalışmalar

Uluslararası literatürde tespit edilen çalışmalardan konu ve amaç ile ilişkilendirilen çalışmalardan örnekler aşağıda sıralanmaktadır;

Nash (2005), çalışmasında özkaynak getirileri, özkaynak maliyeti, sermaye, hisse

senedi likiditesi ve analist kapsamı ile yatırımcı ilişkileri (IR) arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma, 1999-2002 yılları arasında IR Dergisi'nin IR Ödülleri'ne aday gösterilen ABD ve İngiltere firmaları üzerinden, IR etkinliğinin bu değişkenlerle olan bağlantısını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi anket çalışması olup ABD ve İngiltere firmalarından oluşan örneklem etkin IR uygulamalarına sahip firmaların katılımıyla gerçekleştirilmiş olup buna ilave çalışma, etkili IR ve ilgili değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyen mevcut literatürü ele almaktadır. Sonuç olarak, özkaynak getirileri, özkaynak maliyeti, sermaye, hisse senedi likiditesi ve analist kapsamı ile yatırımcı ilişkileri (IR) arasındaki ilişkileri incelemiş ve etkili IR uygulamalarının bu değişkenlerle anlamlı ilişkiler içinde olduğunu göstermiştir. Bulgular, IR'nin firmanın finansal performansını doğrudan etkilediğini ve hem ABD hem de İngiltere firmaları için stratejik bir avantaj sağladığını ortaya koyduğu sonucuna ulaşmıştır.

Skimmyhorn (2012), ABD Ordusu'nda gerçekleşen doğal bir deneyden yararlanarak finansal eğitimin emeklilik tasarrufları üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi finansal eğitimin etkilerini incelemek için etkinlik çalışmaları ve regresyon süreksizlik teknikleri kullanılmıştır. Bu metodolojik yaklaşımlar sayesinde, kursun Thrift Savings Plan adlı vergi ertelenmiş tasarruf hesabındaki bireysel emeklilik tasarrufları üzerinde geniş ve kalıcı etkiler yarattığı belirlenmiştir. Kursun emeklilik tasarruflarını iki katına çıkardığı, tasarruf seviyeleri üzerinde olumlu ve istatistiksel olarak anlamlı etkiler oluşturduğu ve bu etkilerin en az yirmi dört ay süresince sürdüğü tespit etmiştir. Sonuç olarak Finansal eğitimin etkilerinin hem insan sermayesi hem de davranışsal destek unsurlarının bir kombinasyonundan kaynaklandığı öne sürülmektedir; ancak bu veriler içinde etkilerin ayrıştırılması mümkün olmamıştır. Bu araştırma, finansal eğitimlerin büyük ve kalıcı etkilerini gösteren ilk deneysel bulgulardan biri olarak değerlendirilmektedir. Elde edilen sonuçlar, ekonomistlere ve politika yapıcılara bu tür eğitimlerin nedensel etkileri hakkında başlangıç kanıtları sunmakta ve tedavi etkilerinin iyileştirilmesi ile davranışsal değişim mekanizmalarının araştırılması için ek çalışmalar yapılmasını teşvik etmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Konstantin (2013), çalışmasında kurumsal yatırımcıların sürü davranışı oluşturma eğilimlerini etkileyen faktörler yeterince araştırmayı hedeflemiştir. Araştırmanın yöntemi İspanyol yatırım fonu endüstrisinden elde edilen veriler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada, fon yöneticilerinin sürü davranışı oluşturma niyetinin piyasa ve sektör koşullarına bağlı olarak nasıl değiştiğini belirlemek amacıyla nicel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Sonuç olarak İspanyol yatırım fonu endüstrisinden elde edilen veriler ışığında, kurumsal yatırımcıların sürü oluşturma niyetinin piyasa ve sektör koşullarına bağlı olarak değiştiğini tespit etmiştir. Sonuçlar, piyasa koşullarının fon yöneticilerinin sürü davranışı sergileme eğilimlerini daha belirgin bir şekilde etkilediğini, sektör koşullarının ise bu etkiyi nispeten daha az belirgin kıldığını göstermektedir. Özellikle, piyasa düzeyindeki dalgalanmaların fon yöneticilerinin sürü oluşturma niyetleri üzerinde önemli bir etkisi bulunurken, sektörel değişikliklerin bu etkiyi daha sınırlı bir şekilde şekillendirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Gavriilidis (2013), çalışmasında Davranışsal Finans alanındaki literatüre iki temel kolektif davranış kavramı olan sürü davranışı (herding) ve geri bildirim ticareti (feedback trading) konularında katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi anket uygulamasıdır. Sonuç olarak İspanyol fon endüstrisi bağlamında gerçekleştirilen araştırma, fon yöneticilerinin sektör düzeyinde bilinçli olarak sürü davranışında bulunduklarını ve bu davranışların hem piyasa hem de sektör koşullarından etkilendiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, piyasa ve sektör koşullarının yatırım stratejileri üzerindeki etkisinin önemini vurgulamaktadır ve düzenleyicilerin sektör yatırımlarını çeşitlendirmeyi teşvik eden stratejiler geliştirmeleri gerektiğini gözlemlemiştir.

Xu (2015), finansal piyasalardaki mevsimsellik olgusuna dair mevcut akademik literatürü genişletmek ve belirli mevsimsel kalıpların potansiyel açıklamalarını sunmak, piyasalarda gözlemlenen mevsimsel etkilerin altında yatan nedenleri ortaya koyarak, bu kalıpların anlaşılmasına, analiz edilmesine katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Çalışmanın yöntemleri, yatırım fonlarının performansını değerlendirmek için kullanılan, veri zarflama analizi (DEA) tekniğinin girdi ve çıktı değişkenlerinin seçiminde karşılaşılan zorlukları, DEA sonuçlarının doğruluğunu incelemeyi, varlık fiyatlandırma modellerinde yüksek dereceli eş-momentlerin rolünü ve önemini araştırarak bu faktörlerin varlık getirileri üzerindeki etkilerini ortaya koymayı, piyasa oynaklığı rejimlerine bağlı risk ve getiri ilişkisini incelemekte ve çeşitli piyasa koşullarında risk-getiri dinamiklerini anlamaya yöneliktir. Sonuç olarak araştırma, 1988-2011 yılları arasında Londra Borsası'nda işlem gören hisse senetlerinin günlük getirilerini incelemiştir. Bulgular, SAD ile gün ışığının uzunluğu arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ve bu ilişkinin hisse senedi

getirilerini etkilediğini göstermiştir. Özellikle, gün ışığının azaldığı dönemlerde getirilerde dikkate değer bir düşüş gözlemlenmiştir. Küçük ölçekli portföylerde bu etkilerin daha belirgin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, SAD'den etkilenen bireylerin oranının arttığı dönemlerde, portföy getirilerinde düşüşler yaşandığı gözlemlenmiştir. Yatırımcıların risk algısındaki mevsimsel değişikliklerin, ticaret hacmini ve işlem stratejilerini nasıl şekillendirdiği incelenmiştir. Bu bulgular, mevsimsel risk algısındaki değişimlerin işlem faaliyetleri üzerinde önemli bir etki yarattığını ortaya koymuştur.

Sulka (2018), özellikle emeklilik için finansal hazırlık bağlamında, hanehalkı finansmanı alanında davranışsal önyargıların ve bilişsel sınırlamaların etkilerini araştırmayı hedeflemiştir. Araştırmanın yöntemi olarak anket uygulaması uygulanmıştır. Sonuç olarak Otomatik kayıt uygulamasının, servet birikimindeki araçlar arası değişkenliği azaltma etkisi ve tasarruf davranışındaki davranışsal önyargıların rolü incelenmiştir. Model, varsayılan katkı oranı ile toplam tasarruf arasında U şeklinde bir ilişki ortaya koymakta ve emeklilik sağlayıcılarının önyargılı bireylere sunduğu sözleşmelerin etkilerini açıklamaktadır. Ayrıca, sözleşme tasarımının önemini hiperbolik iskontoalama çerçevesinde değerlendirerek, piyasa dengesinde sunulan tasarruf sözleşmesinin tahmin hataları nedeniyle nasıl etkilendiği ve denge sözleşmesinin Pareto etkinliğini sağlayamadığını göstermektedir. Emeklilikte acentelerin servetinin %10 azaldığı ve refah kaybının %0,17 olduğu sonucuna ulaşmıştır

Mitali (2019), çalışmasında yatırım fonu yöneticilerinin karar alma süreçlerini, bu kararların fon performansı ve varlık fiyatları üzerindeki etkilerini, ayrıca yatırımcılarla iletişimde sergiledikleri davranışları değerlendirmeyi hedeflemiştir. Araştırmanın yöntemi anket uygulamasıdır. Sonuç olarak yatırım fonu yöneticilerinin varlıklarını daha sık ifşa etmelerini öngören yeni düzenlemenin ardından, düşük varlık benzerliğine sahip yöneticilerin performanslarının düştüğünü ortaya koymaktadır. Ayrıca, kişisel deneyimlerin yatırım kararlarındaki heterojenliği açıklamada belirleyici bir etken olduğunu ve yöneticilerin takviyeli öğrenme eğilimlerini desteklediğini göstermektedir. Yatırım fonu yöneticileri, yüksek performanslı geçmiş sonuçları nedeniyle aşırı özgüven geliştirmekte ve bu özgüvenle daha riskli stratejiler benimsemektedir; bu durum, gelecekteki getiriler üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Yatırım fonlarının, düşük performans dönemlerinde ekonomik belirsizlik vurgusu yaparak çıkışlardan kaçınmaya çalıştığını ve finansal bilgilerin daha az belirgin hale geldiğini gözlemlemiştir

Guenzel (2021), batık maliyetlerin sistematik olarak göz ardı edilmesinin, önemli yatırım kararlarını nasıl etkilediğini ve bu durumun yatırım kararları üzerindeki potansiyel sonuçlarını incelemeyi hedeflemiştir. Araştırmanın yöntemi batık maliyetlerin etkisini, sabit kur oranlı hisse senedi birleşmeleri bağlamında değerlendirmektedir. Bu bağlamda, taraflar arasındaki toplam piyasa dalgalanmalarının etkileri incelenmiştir. Sabit kur oranlı birleşmelerde, bağlayıcı birleşme anlaşmalarının maliyet şokları üzerindeki etkileri analiz edilmiştir. Bu yarı rastgele maliyet şoklarının, birleşmeler sonrasında satın alınan işletmelerdeki maliyet artışları ve elden çıkarma oranları üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Sonuç olarak batık maliyetlerin kurumsal yatırım kararlarında belirleyici bir rol oynadığını ve bu maliyetlerin sistematik olarak göz ardı edilmesinin yatırım dağılımında önemli çarpıtmalar yarattığını ortaya koymaktadır. Sabit kur oranlı hisse senedi birleşmelerinde, batık maliyetlerin etkisi, birleşme sonrası satın alınan işletmelere yönelik maliyet artışlarını azaltmış ve elden çıkarma oranlarını %8-9 oranında düşürmüştür. Ayrıca, batık maliyetlerin içsel bir maliyet kanalı aracılığıyla çarpıtmalar oluşturduğu ve bu çarpıtmaların, satın alan CEO'nun görev süresinde yoğunlaştığı tespit etmiştir.

Roy (2021), çeşitli portföy optimizasyon yöntemlerinin hesaplama gereksinimlerini ve verimliliğini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi çeşitli portföy optimizasyon tekniklerinin hesaplama gereksinimlerini ve verimliliklerini analiz etmek üzere tasarlanmıştır. Bu bağlamda, hesaplama yükü düşük olan piyasa değeri, eşit ağırlık ve ters oynaklık yöntemlerinin, her menkul kıymet için ağırlıkları belirlemede minimal hesaplama gereksinimlerine sahip olduğu belirtilmiştir. Buna karşın, eşit risk, minimum varyans ve maksimum çeşitlendirme gibi daha karmaşık yöntemler için, Python'da ardışık en küçük kareler (OLS) programlaması kullanılarak gerçekleştirilen optimizasyon rutinleri gereklidir. Bu yöntemlerin hesaplama gereksinimleri, kovaryans matrisinin bir milyon hücre içermesi nedeniyle yüksek hesaplama yoğunluğuna sahiptir. Araştırmada, 48 çekirdekli ve 192 GB RAM'li bir Amazon sanal makinesi kullanılarak yapılan analizlerde, basit yöntemlerle 50 yıllık getirilerin 1 dakika içinde hesaplanabildiği ifade edilmiştir. Ancak, temel (optimize edilmemiş) kodlama ile gerçekleştirilen gelişmiş yöntemlerde, optimizasyon rutinleri yılda 8 dakikaya kadar sürebilmekte ve bazı çözümler 50 yıllık veri serileri için 8 saate kadar uzayabilmektedir. Araştırmacı, daha verimli kod geliştirmeleri ile hesaplama hızının artacağını öngörmekte, fakat mevcut bilgi

işlem gücü ve deneyimleri hakkında bilgi vermektedir. Gelişmiş bulut tabanlı bilgi işlem kullanımına rağmen, optimizasyon rutinleri Python SciPy kütüphanesi ile gerçekleştirilmiş ve tolerans seviyeleri $1e-08$ olarak ayarlanmıştır. Sonuç olarak elde edilen bulgular, çeşitli portföy optimizasyon yöntemlerinin hesaplama yoğunluğu ve verimliliği üzerinde önemli sonuçlar ortaya koymaktadır. İncelenen yöntemler arasında piyasa değeri, eşit ağırlık ve ters oynaklık yaklaşımları, her bir menkul kıymet için ağırlıkları belirlemede hesaplama açısından düşük yoğunluklu olduğu gözlemlenmiştir. Bu yöntemler, hesaplama açısından görece basit olmakla birlikte, diğer yöntemler kadar kapsamlı analiz gerektirmemektedir. Buna karşın, eşit risk, minimum varyans ve maksimum çeşitlendirme yöntemleri, Python'da ardışık en küçük kareler (OLS) programlaması kullanılarak gerçekleştirilen optimizasyon rutinlerini zorunlu kılmaktadır. Bu yöntemlerin hesaplama gereksinimleri, kovaryans matrisinin bir milyon hücre içermesi nedeniyle yüksek hesaplama yoğunluğuna sahiptir. Özellikle, 48 çekirdekli ve 192 GB RAM'li bir Amazon sanal makinesi kullanılarak yapılan analizlerde, basit yöntemlerle 50 yıllık getirilerin 1 dakika içinde hesaplanabildiği tespit edilmesi amaçlanmıştır ancak, temel (optimize edilmemiş) kodlama ile gerçekleştirilen gelişmiş yöntemler, optimizasyon rutinlerinin karmaşıklığı nedeniyle yılda 8 dakikadan başlayarak 50 yıllık veri serileri için 8 saate kadar sürebildiği gözlemlenmiştir. Gelişmiş bulut tabanlı bilgi işlem kullanımı, optimizasyon sürecini hızlandırmış olsa da mevcut bilgi işlem gücü ve deneyimler göz önüne alındığında, hesaplama sürelerinin bu şekilde uzadığı belirtilmiştir. Araştırmacı, gelecekte daha verimli kod geliştirmeleriyle hesaplama hızının artacağını öngörmektedir. Ayrıca, Google'ın kuantum bilgi işlemdeki son gelişmeleri, gelecekte bu tür hesaplamaları daha da hızlandırabilecek potansiyelini ortaya koymuştur.

Guttman-Kenney (2024), çalışmasında bilgi paylaşımının kırılğanlıklarını ve bu kırılğanlıkların ekonomik sonuçlarını ele almaktadır. Özellikle, ABD kredi kartı pazarında yaşanan bilgi paylaşımındaki eksikliklerin, borç verenlerin karlılığı ve rekabet edebilirlik üzerindeki etkilerini incelemektedir. Araştırma, kredi kartı ödemelerine dair eksik bilgilerin kredi kartı davranışları üzerindeki etkilerini ve borç verenlerin karlı müşterileri hedefleme yeteneklerini nasıl kısıtladığını belirlemeyi hedeflemiştir. Araştırmanın yöntemi 165 milyon ABD'li tüketicinin kredi kartı ödemeleri hakkındaki bilgi eksikliklerini incelemekte ve bu eksikliklerin kredi kartı davranışlarının

ölçülmesindeki yanlışlıkları değerlendirmektedir. Ayrıca, bilgi eksikliklerinin karlı müşterileri hedeflemedeki zorlukları ve borç verenlerin rekabet yeteneği üzerindeki ekonomik etkilerini analiz etmektedir. Ek olarak, bilgi paylaşımının zorunlu hale getirilmesinin rekabeti nasıl teşvik edebileceğini araştırmaktadır. Sonuç olarak Bilgi paylaşımındaki eksikliklerin, borç verenlerin karlılığını ve rekabet etme yeteneklerini olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Özellikle, bilgi eksiklikleri, kredi kartı davranışlarının yanlış ölçülmesine yol açmakta ve bu durum borç verenlerin karlı müşterileri hedefleme kapasitelerini sınırlamaktadır. Araştırma, bilgi paylaşımının zorunlu hale getirilmesinin rekabeti artırabileceğini vurgular ve bu bağlamda İngiltere düzenleyicilerinin böyle bir politikayı benimsemelerini desteklediği sonucuna ulaşmıştır.

Davranışsal finans davranışları bölgeden bölgeye değişiklik gösterip göstermediği sorusu ile ilgili konu yeterince incelenmemiştir. TR61 bölgesine özgü sosyal, ekonomik ve kültürel faktörlerin bireylerin finansal kararlarını nasıl etkilediği üzerine bir araştırma eksikliği tespit edilmiştir.

Davranışsal finans kapsamında bireysel yatırımcıların finansal kararlarını etkileyen faktörler üzerine çalışmalar olsa da bu faktörlerin Türkiye'deki belirli bölgelerde yaşayan bireyler üzerinde nasıl bir etkisi olduğuna dair detaylı incelemeler kısıtlıdır. Bu çerçevede tezin, literatürdeki bölgesel yatırım davranışlarına dair eksikliği ile davranışsal finans perspektifinden bireylerin yatırım kararlarına olan psikolojik etkileri TR61 bölgesi özelinde inceleyerek literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

UYGULAMA

Bu başlık altında araştırmanın konusunun önemi, amacı, evren ve örnekleme, kapsam ve sınırlılıkları, yöntemi, hipotezleri ile araştırma katılımcılarından elde edilen verilerle oluşturulan frekans, yüzde ve hipotezlerin analizi sonrasında elde edilen bulgular yer almaktadır.

2.1. Araştırma Konusunun Önemi

Davranışsal finans, bireylerin finansal karar alma süreçlerinde rasyonel davranmadıklarını, aksine psikolojik ve bilişsel yanlılıkların bu süreçlerde belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. Geleneksel finans teorilerinin varsaydığı rasyonellikten sapmalar, bireylerin yatırım kararlarında sistematik hatalar yapmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda, bireysel yatırımcıların davranışlarının incelenmesi, finansal karar alma süreçlerinin daha derinlemesine anlaşılmasını sağlamaktadır. TR61 Bölgesi (Antalya, Burdur, Isparta) gibi farklı demografik ve kültürel özellikler taşıyan bir coğrafyada bu davranışların analiz edilmesi, bölgesel yatırımcı profillerinin özgün psikolojik ve bilişsel eğilimlerini açığa çıkararak aralarındaki farklılıkları tespit etmek araştırma konusunun önemini oluşturmaktadır.

2.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, TR61 Bölgesi'ndeki (Antalya, Burdur, Isparta) bireysel yatırımcıların finansal yatırım kararlarının davranışsal finans çerçevesinde tanımlayıcı değişkenler ışığında incelemektir. Araştırmada, yatırımcıların karar alma davranışları üzerinde tanımlayıcı değişkenlerin etkisinin olup olmadığının araştırılması araştırmanın diğer amacını oluşturmaktadır.

Araştırmanın ölçeği finansal yatırım davranışlarının etkilendiği 8 alt boyutta hazırlanmıştır. TR 61 bölgesindeki finansal yatırımcıların belirlenen alt boyutlara göre de davranışlarında tanımlayıcı değişkenlerinin gruplar arasında farklılık olup olmadığını tespit etmek çalışmanın tali amacını oluşturmaktadır. Ayrıca çalışma sonucunda elde edilen bulguların yorumlanarak diğer çalışmadan farklılıklarının veya benzerliklerinin bölgesel düzeyde karşılaştırılmasının yapılması ve olası sosyo-kültür farklılıklarının tespit edilmesi de bu çalışmada hedeflenmektedir.

2.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırmanın kapsam ve sınırlılıklarına üç boyutta yaklaşmıştır. Bunlardan birincisi konu sınırıdır. Araştırmada sadece bireysel yatırımcıların davranışları, davranışsal finans disiplini kapsamında ele alınmaktadır. Buna göre diğer yatırımcılar, spekülâtörler vb. taraflar araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Araştırmanın ikinci sınırı, zaman sınırıdır. Araştırmada veriler 2024 yılının ilk 6 ayında elde edildiği için diğer zaman dilimlerinde elde edilmesi muhtemel sonuçlar, araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Üçüncü sınırlılık olan, yer sınırlamasında TR61 bölümlenmesi olarak kabul edilen Antalya, Burdur ve Isparta illeri çalışmanın verilerinin elde edildiği iller olarak belirlenmiştir. Diğer iller araştırma kapsamına alınmamıştır.

2.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Batı Akdeniz Bölgesi'nde bulunan Antalya, Burdur ve Isparta illerindeki X, Y ve Z kuşağında olan potansiyel bireysel yatırımcılar oluşturmaktadır. 2023 yılı itibarıyla, bu illerin TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) verilerine göre araştırma sınırlılığı bakımından (X, Y ve Z kuşakları) evreni şu şekildedir (www.data.tuik.gov.tr):

- Antalya: 1.783.073 kişi
- Burdur: 163.109 kişi
- Isparta: 267.728 kişi

TR61 bölgesinin seçilmesinin temel nedeni, bölgedeki bireysel yatırımcıların yatırım kararlarında, davranışsal eğilimlerinin kapsamlı bir şekilde incelenebilmesine olanak tanımadır. Bölgenin nüfus yapısı ve ekonomik faaliyetleri, menkul kıymet yatırımlarını etkileyen çeşitli faktörlerin analiz edilmesine uygun bir zemin sunmaktadır.

Antalya, bölgenin en fazla nüfusuna sahip ili olup, turizm, tarım ve ticaret gibi çeşitli ekonomik faaliyetlerle öne çıkmaktadır. Yüksek nüfus yoğunluğu ve ekonomik çeşitlilik, menkul kıymet yatırımlarında geniş bir yatırımcı kitlesinin varlığına işaret etmektedir. Burdur ve Isparta ise nispeten daha az nüfusa sahip olmakla birlikte, tarım ve hizmet sektörlerinin yanı sıra eğitim alanındaki yatırımlarıyla dikkat çekmektedir. Bu üç ilin toplam potansiyel bireysel yatırımcı nüfusu göz önüne alındığında, araştırmanın evreni oldukça geniş bir kitleyi kapsamaktadır.

Araştırmada kullanılacak örneklem, Batı Akdeniz Bölgesi'nde yer alan Antalya, Burdur ve Isparta illerindeki yatırımcıları temsil edecek şekilde belirlenmiştir. Her ilde gerçekleştirilecek anketler aracılığıyla toplamda 1.170 kişilik bir örneklemin 0,05 güven aralığında evreni temsil yeteneğinin olacağı tespit edilmiştir. Örneklem, her şehirde 390 kişilik bir anket çalışmasını içerecek şekilde belirlenmiştir. Örneklem büyüklüğü belirlenirken, araştırmanın genel geçerliliğini ve bulguların temsiliyetini artırmak için titizlikle yaklaşılmıştır.

2.5. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, nicel araştırma yöntemleri kullanılarak yürütülmüştür. Veri toplama aşamasında, bireysel yatırımcıların davranışsal finans açısından temsil etme, sosyal eğilim, aşırı güven, duygusal eğilim, akla geliş kolaylığı, bilgi ve iletişim kaynaklı ve aşırı iyimserlik boyutlarını içeren anket ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen verilerden öncelikle katılımcıların tanımlayıcı değişkenlerine ve bazı davranışlarını anlamak amacı ile frekans ve yüzde dağılımları gösterilmiştir. Sonrasında ise araştırmanın konu ve amacına yönelik hazırlanan hipotezlerin test edilmesi için ANOVA (Varyans Analizi) ve t-testi kullanılmıştır. ANOVA testi, farklı şehirlerdeki yatırımcılar ile kuşaklar arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak; t-testi ise iki grup (cinsiyet ve medeni durum) arasındaki ortalama farkları incelemeye yönelik olarak kullanılmıştır.

Araştırma ölçeği esas olarak iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda tanımlayıcı değişkenlere yönelik sorular yer almaktadır. Bu bölümde yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, eğitim durumu, aylık gelir düzeyi ve meslek gibi demografik sorular sorulmuştur. Ayrıca katılımcıların finansal piyasalar hakkında bilgi ve tasarruf yapma davranışlarını araştırmaya yönelik sorular da yine aynı kısımda yer almaktadır. Bu kısımda bireysel sermayenin finansal profillerini belirlemeye yönelik ifadeler yer almaktadır. Burada, katılımcıların gelirlerinden ne kadarını yatırıma ayırdıkları, hangi finansal araçları kullandıkları, kaç yıldır yatırım yaptıkları, portföylerinde kaç farklı yatırım aracı bulundurdıkları gibi sorular bulunmaktadır. İkinci kısım 5'li likert ölçeği kullanılarak hazırlanmıştır. Yatırım yapma nedenleri ve yatırım araçlarını takip etme sıklıkları, yatırımcıların yatırım tercihlerinde duygusal önyargılarının etkileyip etkilemediğine dair sorular yöneltilmiştir. Katılımcılardan çeşitli

davranışsal finans teorilerine dayanan önerilere 5'li likert ölçeği (1: Kesinlikle Katılıyorum, 2: Katılıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılmıyorum, 5: Kesinlikle Katılmıyorum) ile yanıt vermeleri istenmiştir.

Araştırma ölçeğinde tanımlayıcı değişkenlerden önce, öncelikle katılımcılara tasarruflarından bir kısmı ile yatırım yapıp yapmadıklarına yönelik bir soru yöneltilmiştir. Katılımcı bu soruya hayır yanıtı vermesi durumunda anket formunu teslim etmesi rica edilerek devam eden sorulara geçmemesi istenmiştir.

Toplanan veriler SPSS 21.0 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veri analizinde öncelikle tanımlayıcı istatistikler kullanılmış ve kaydedilen normal dağılım göstergeleri, t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Post-Hoc testlerinden Tukey aracılığı ile hipotezlerin test edilmesi sağlanmıştır.

2.6. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın konu ve amacına yönelik 4 ana ve 32 alt hipotez hazırlanmıştır. Bu hipotezler şu şekilde sıralanmaktadır;

H1: TR 61 Bölgesinde yerleşik olan bireysel yatırımcıların cinsiyet değişkenine göre finansal yatırım davranışlarında ortaya çıkan farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır.

H1 Hipotezinin Bireysel Yatırımcıların Davranışsal Boyutuna Göre Alt Hipotezleri

H11: Bireysel yatırımcıların cinsiyet değişkenine göre finansal yatırım kararlarında temsil etme eğilimi açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H12: Bireysel yatırımcıların cinsiyet değişkenine göre finansal yatırım kararlarında aşırı güven boyutu açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H13: Bireysel yatırımcıların cinsiyet değişkenine göre finansal yatırım kararlarında pişmanlıktan kaçınma boyutu temsil etme eğilimi açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H14: Bireysel yatırımcıların cinsiyet değişkenine göre finansal yatırım kararlarında sosyal boyut açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H15: Bireysel yatırımcıların cinsiyet değişkenine göre finansal yatırım kararlarında duygusal boyut açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H16: Bireysel yatırımcıların cinsiyet değişkenine göre finansal yatırım kararlarında akla geliş kolaylığı boyutu açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H17: Bireysel yatırımcıların cinsiyet değişkenine göre finansal yatırım kararlarında bilgi ve iletişim kaynaklı boyut açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H18: Bireysel yatırımcıların cinsiyet değişkenine göre finansal yatırım kararlarında aşırı iyimserlik boyutu açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H2: TR 61 Bölgesinde yerleşik olan bireysel yatırımcıların medeni durum değişkenine göre finansal yatırım davranışlarında ortaya çıkan farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır.

H2 Hipotezinin Bireysel Yatırımcıların Davranışsal Boyutuna Göre Alt Hipotezleri

H21: Bireysel yatırımcıların medeni durum değişkenine göre finansal yatırım kararlarında temsil etme eğilimi açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H22: Bireysel yatırımcıların medeni durum değişkenine göre finansal yatırım kararlarında aşırı güven boyutu açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H23: Bireysel yatırımcıların medeni durum değişkenine göre finansal yatırım kararlarında pişmanlıktan kaçınma boyutu temsil etme eğilimi açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H24: Bireysel yatırımcıların medeni durum değişkenine göre finansal yatırım kararlarında sosyal boyut açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H25: Bireysel yatırımcıların medeni durum değişkenine göre finansal yatırım kararlarında duygusal boyut açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H26: Bireysel yatırımcıların medeni durum değişkenine göre finansal yatırım kararlarında akla geliş kolaylığı boyutu açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H27: Bireysel yatırımcıların medeni durum değişkenine göre finansal yatırım kararlarında bilgi ve iletişim kaynaklı boyut açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H28: Bireysel yatırımcıların medeni durum değişkenine göre finansal yatırım kararlarında aşırı iyimserlik boyutu açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H3: TR 61 Bölgesinde yerleşik olan bireysel yatırımcıların kuşak değişkenine göre finansal yatırım davranışlarında ortaya çıkan farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır.

H3 Hipotezinin Bireysel Yatırımcıların Davranışsal Boyutuna Göre Alt Hipotezleri

H31: Bireysel yatırımcıların kuşak (X, Y ve Z) değişkenine göre finansal yatırım kararlarında temsil etme eğilimi açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H32: Bireysel yatırımcıların kuşak (X, Y ve Z) değişkenine göre finansal yatırım kararlarında aşırı güven boyutu açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H33: Bireysel yatırımcıların kuşak (X, Y ve Z) değişkenine göre finansal yatırım kararlarında pişmanlıktan kaçınma boyutu temsil etme eğilimi açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H34: Bireysel yatırımcıların kuşak (X, Y ve Z) değişkenine göre finansal yatırım kararlarında sosyal boyut açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H35: Bireysel yatırımcıların kuşak (X, Y ve Z) değişkenine göre finansal yatırım kararlarında duygusal boyut açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H36: Bireysel yatırımcıların kuşak (X, Y ve Z) değişkenine göre finansal yatırım kararlarında akla geliş kolaylığı boyutu açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H37: Bireysel yatırımcıların kuşak (X, Y ve Z) değişkenine göre finansal yatırım kararlarında bilgi ve iletişim kaynaklı boyut açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H38: Bireysel yatırımcıların kuşak (X, Y ve Z) değişkenine göre finansal yatırım kararlarında aşırı iyimserlik boyutu açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H4: TR 61 bölgesinde yerleşik olan bireysel yatırımcıların şehir değişkenine göre finansal yatırım davranışlarında ortaya çıkan farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır.

H4 Hipotezinin bireysel yatırımcıların davranışsal boyutuna göre alt hipotezleri

H41: Bireysel yatırımcıların şehir değişkeni değişkenine göre finansal yatırım kararlarında temsil etme eğilimi açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H42: Bireysel yatırımcıların çocuk sayısı değişkenine göre finansal yatırım kararlarında aşırı güven boyutu açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H43: Bireysel yatırımcıların çocuk sayısı değişkenine göre finansal yatırım kararlarında pişmanlıktan kaçınma boyutu temsil etme eğilimi açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H44: Bireysel yatırımcıların çocuk sayısı değişkenine göre finansal yatırım kararlarında sosyal boyut açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H45: Bireysel yatırımcıların çocuk sayısı değişkenine göre finansal yatırım kararlarında duygusal boyut açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H46: Bireysel yatırımcıların çocuk sayısı değişkenine göre finansal yatırım kararlarında akla geliş kolaylığı boyutu açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H47: Bireysel yatırımcıların çocuk sayısı değişkenine göre finansal yatırım kararlarında bilgi ve iletişim kaynaklı boyut açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

H48: Bireysel yatırımcıların çocuk sayısı değişkenine göre finansal yatırım kararlarında aşırı iyimserlik boyutu açısından istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır.

2.7. Araştırma Verilerinin Analizi

Bu başlık altında araştırma ölçeğinin boyutlandırılması ile araştırma ölçeğinin normallik testleri, araştırma verilerinin tanımlayıcı sorularının frekans ve yüzde dağılımları ile hipotezlerin analiz sonuçları yer almaktadır.

2.7.1. Araştırma Ölçeğinin Boyutlandırılması

Araştırmanın amacına ve konusuna uygun olarak hazırlanan anket ölçeğindeki

boyutlar Havva ÖZÇELİK'in "Bireysel Yatırımcıların Finansal Yatırım Tercihlerinin Davranışsal Finans Açısından Değerlendirilmesi: İstanbul İli Örneği" çalışmasına benzer şekilde kabul edilmiştir. Bu çalışmadan alınan boyutlar ile ilgili sorular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Ölçeğinin Boyutlandırılması

Boyutlar	Kısaltması	Soru Numaraları
Temsil Etme Boyutu	TEB	10, 11, 12, 13, 14, 15
Aşırı Güven Boyutu	AGB	1, 2, 3, 4, 9
Pişmanlıktan Kaçınma Boyutu	PKB	19, 20, 25, 26, 30
Sosyal Boyut	SOSB	24, 32, 35
Duygusal Boyut	DUYB	8, 18, 21, 23, 31
Akla Geliş Kolaylığı Boyutu	AGKB	7, 29, 33, 34
Bilgi ve İletişim Kaynaklı Boyut	BİKB	16, 17, 27, 28
Aşırı İyimserlik Boyutu	AİB	5, 6, 22

Tablo 1'de davranışsal finans perspektifinde belirlenen alt boyutlar, bireylerin yatırım kararlarını etkileyen bilişsel yanlılıkların çeşitli yönleri gösterilmiştir.

Temsil Etme Boyutu (TEB), 10, 11, 12, 13, 14 ve 15 numaralı sorularla ölçülmüştür ve yatırımcıların olaylar ile durumlar arasındaki benzerlikleri yanlış değerlendirme eğilimlerine odaklanmaktadır. Bu boyut, yatırımcıların analitik düşünme yetilerinin yanı sıra, geçmiş deneyimlerinden yola çıkarak geleceğe yönelik öngörülerde bulunmalarının ne denli yanıltıcı olabileceğini göstermektedir.

Aşırı Güven Boyutu (AGB) ise 1, 2, 3, 4 ve 9 numaralı sorularla bireylerin yatırım kararlarındaki aşırı güven eğilimlerini değerlendirmekte, bu da bireylerin öz-yeterlik algısının nasıl abartılabileceğini ve bu durumun yatırım kararlarına olan olumsuz etkilerini ortaya koymaktadır.

Pişmanlıktan Kaçınma Boyutu (PKB), 19, 20, 25, 26 ve 30 numaralı sorularla katılımcıların pişmanlık hissinden kaçınma amacıyla aldıkları kararları analiz etmektedir. Bu boyut, bireylerin risk alma davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahip olan duygusal faktörlerin rolünü vurgulamaktadır.

Sosyal Boyut (SOSB), 24, 32 ve 35 numaralı sorularla bireylerin sosyal çevrelerinden etkilenecek yatırım kararları alıp almadıklarını sorgulamakta; bireylerin

sosyal normların ve grup dinamiklerinin karar alma süreçlerine olan etkisini incelemektedir.

Duygusal Boyut (DUYB), 8, 18, 21, 23 ve 31 numaralı sorularla katılımcıların duygusal durumlarının yatırım tercihleri üzerindeki etkilerini ölçmektedir. Bu boyut, yatırımcıların duygusal tepkilerinin karar alma süreçlerini nasıl şekillendirdiğine dair önemli bulgular sunmaktadır.

Akla Geliş Kolaylığı Boyutu (AGKB), 7, 29, 33 ve 34 numaralı sorularla bireylerin kolay hatırlanabilir bilgilere dayalı karar alma eğilimlerini ele almakta; bilgiye erişim ve hatırlama süreçlerinin yatırım kararları üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

Bilgi ve İletişim Kaynaklı Boyut (BİKB) ise 16, 17, 27 ve 28 numaralı sorularla bireylerin yatırım kararlarını etkileyen bilgi ve iletişim kaynaklarına olan güvenlerini değerlendirmektedir.

Akla Geliş Kolaylığı ve Yatırım Boyutu (AİB), 5, 6 ve 22 numaralı sorularla yatırımcıların kararlarında hatırlanabilir bilgilerin etkisini ele almaktadır.

Tablo 1’de görüldüğü üzere, her bir boyut belirli bir bilişsel veya davranışsal eğilimi temsil eden sorularla ölçülmüştür. Bu çeşitlilik, araştırmanın davranışsal finans literatüründeki farklı eğilimleri kapsayan çok boyutlu yapısını desteklemektedir. Literatürde, bilişsel ve davranışsal yanlılıkların bireylerin yatırım kararlarındaki rasyonellikten sapmalara neden olduğu geniş bir kabul görmektedir (Kahneman & Tversky, 1979; Shefrin, 2007). Bu bağlamda, araştırmanın elde ettiği bulguların, bireysel yatırımcıların karar alma süreçlerine dair değerli bilgiler sunacağı öngörülmektedir.

2.7.2. Araştırma Ölçeğinin Normallik Testi Sonuçları

Tablo 2, araştırmada kullanılan ölçek sorularının dağılımlarının normallik özelliklerini değerlendirmek amacıyla hesaplanan çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerini içermektedir. Çarpıklık, bir dağılımın simetrik olup olmadığını, basıklık ise dağılımın uç değerlerinin yoğunluğunu gösteren önemli istatistiksel parametrelerdir (George & Mallery, 2010). Normallik varsayımının geçerliliği, pek çok istatistiksel analizin güvenilirliğini doğrudan etkilediğinden, bu değerlerin analizi büyük bir önem taşımaktadır (Tabachnick & Fidell, 2013).

Tablo 2. Araştırma Ölçek Sorularının Skewness-Kurtosis Sonuçları

Sorular	Skewness	Kurtosis
Soru 1	1,697	1,274
Soru 2	1,228	1,756
Soru 3	0,302	-0,142
Soru 4	1,092	0,903
Soru 5	0,791	0,485
Soru 6	0,810	0,009
Soru 7	0,860	0,284
Soru 8	0,299	-0,899
Soru 9	0,808	0,123
Soru 10	0,880	0,255
Soru 11	0,572	-0,704
Soru 12	0,566	-0,627
Soru 13	0,834	0,021
Soru 14	0,895	-0,004
Soru 15	0,778	-0,058
Soru 16	0,824	-0,218
Soru 17	0,612	-0,598
Soru 18	0,451	-0,723
Soru 19	0,712	-0,203
Soru 20	0,648	-0,397
Soru 21	0,685	-0,343
Soru 22	0,260	-0,968
Soru 23	0,227	-1,062
Soru 24	0,845	-0,140
Soru 25	0,785	0,146
Soru 26	0,619	-0,481
Soru 27	0,591	-0,455
Soru 28	0,806	-0,109
Soru 29	0,705	-0,224
Soru 30	0,796	-0,087
Soru 31	0,770	0,101
Soru 32	0,730	-0,258
Soru 33	0,645	-0,338
Soru 34	0,529	-0,575
Soru 35	0,518	-0,836

Tablo 2'deki çarpıklık değerleri 0,227 ile 1,697 arasında değişmektedir. Özellikle Soru 1 için hesaplanan çarpıklık değeri 1,697 olarak bulunmuş olup, bu durum dağılımın sağa çarpık olduğunu ve yanıtların büyük bir kısmının düşük değerlerde yoğunlaştığını göstermektedir. Diğer soruların çarpıklık değerleri genellikle 1'in altında kalmakta, bu da verilerin büyük ölçüde simetrik bir dağılıma sahip olduğunu işaret etmektedir.

Basıklık değerleri ise -1,062 ile 1,756 arasında değişim göstermektedir. Soru 2'nin kurtosis değeri 1,756 olarak hesaplanmış olup, bu değer dağılımın tepe noktasının yüksek olduğunu ve uç değerlerin dağılım üzerindeki etkisinin az olduğunu göstermektedir. Öte yandan, Soru 8, 22 ve 23'teki negatif kurtosis değerleri, bu soruların yanıt dağılımlarında uç değerlerin daha az yoğunlaştığını ve daha yayvan bir dağılım sergilediğini ortaya koymaktadır.

Genel olarak, çarpıklık ve basıklık değerlerinin çoğu ± 2 sınırları içinde kalmaktadır. Bu durum, ölçek sorularının dağılımlarının normallik varsayımını büyük ölçüde karşıladığını ve çok değişkenli istatistiksel analizler için uygun bir veri seti oluşturduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, elde edilen çarpıklık ve basıklık değerleri, davranışsal finans alanındaki araştırmalarda kullanılabilirlik açısından veri setinin geçerliliğini desteklemektedir.

2.7.3 Araştırma Katılımcılarının Tanımlayıcı Değişkenlerinin Frekans Dağılımları

Bu başlık altında araştırma katılımcılarının tanımlayıcı değişkenlerinin frekans dağılımları tablolar şeklinde gösterilmektedir.

Araştırma katılımcılarına araştırmanın, konu ve amacı doğrultusunda hazırlanmış olan anket ölçeğinin başlangıcında gelirlerinin bir kısmını tasarruf için ayırıp ayırmadıklarına yönelik bir soru sorulmuştur. Eğer katılımcının yanıtı hayır ise diğer soruları yanıtlamaması ve anket formunu teslim etmesi istenmiştir. Ancak katılımcının yanıtı evet ise diğer soruları yanıtlaması rica edilmiştir. Bu sorunun yanıtına yönelik elde edilen veriler tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Gelirlerinden Bir Kısmını Tasarruf Yapma Durumunun Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Evet	961	82,13	82,13	82,13
Hayır	209	17,86	17,86	100
Toplam	1170	100	100	

Tablo 3'e göre araştırma katılımcılarından 961'i (%82,13'sü) gelirlerinden bir kısmını tasarruf için ayırdıklarını ifade etmiş ve evet yanıtını vermişlerdir. Ancak 209'u (%17,86) gelirlerinden bir kısmını tasarruf için ayırmadıklarını belirterek hayır yanıtını vermişlerdir.

Araştırma verilerinin analizi sadece evet yanıtını veren katılımcıların anket formlarından elde edilen veriler esas alınarak gerçekleştirilecektir. Dolayısı ile bundan sonra hem frekans dağılımları hem de hipotezlere yönelik analizler 961 kişiden elde edilen veriler ile devam edilecektir.

Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyet Değişkeninin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Erkek	496	51,6	51,6	51,6
Kadın	465	48,4	48,4	100
Toplam	961	100	100	

Tablo 4’de araştırmaya katılan bireysel yatırımcıların cinsiyet değişkenine göre frekans dağılımları gösterilmiştir. Buna göre katılımcıların 496’sı (%51,6) erkek iken, 465’i (%48,4) kadın katılımcılardan oluşmaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların Kuşak (Yaş) Tanımlayıcı Değişkeninin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Kuşaklar	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
X Kuşağı	229	23,8	23,8	23,8
Y Kuşağı	607	63,2	63,2	87,0
Z Kuşağı	125	13,0	13,0	100,0
Toplam	961	100,0	100,0	

Tablo 5’de katılımcıların yaşlarının kuşaklara gruplandırılmasını frekans dağılımları gösterilmiştir. Kuşak, belirli bir zaman diliminde dünyaya gelmiş, aynı dönemin koşullarını ve zorluklarını deneyimleyerek benzer sorumluluklar üstlenen bireyler grubu olarak tanımlanır (TDK, 2022). Literatürde kuşak ayrımlarına yönelik farklı sınıflamalar yapılmaktadır. Ancak katılımcıların bireysel yatırım davranışlarının daha iyi anlaşılabilmesi amacı ile sadece X, Y ve Z kuşaklarına yönelik tanımlamalara yer verilecektir.

Literatürde 1965 ile 1979 yılları arasında doğan bireyler, X kuşağı olarak tanımlanmakta ve bu nesil, hedef odaklı bir profil çizmektedir. X kuşağı, kendisinden önceki nesillerin geleneksel tutumlarını temsil etmesinin yanı sıra, kendisinden sonraki neslin yeni teknolojilere hızlı adaptasyon yeteneği ile de "geçiş kuşağı" olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca, yaşadıkları dönemdeki siyasi ve ekonomik belirsizlikler nedeniyle "kayıp kuşak" olarak anılmaktadır (Helvacıoğlu ve Fırın, 2019: 205).

Y kuşağı, 1980 ile 2000 yılları arasında doğan bireyleri kapsayan bir nesil olarak tanımlanmaktadır. Bu kuşak, X kuşağının ardından gelen bireyler arasında yer almakta ve Milenyum kuşağı olarak da bilinmektedir (Gaidhani, 2019: 2806). Y kuşağı, sabırsızlık, bireysel özgürlük ve bireycilik gibi karakteristik özellikleriyle tanınmakta olup, en belirgin niteliklerinden biri kural tanımama eğilimleridir. Ayrıca, çevresel meselelere karşı duyarlılıkları ve yüksek düzeyde sosyal sorumluluk bilinci, bu kuşağı diğer kuşaklardan ayıran önemli özelliklerdir (Yıldız, 2021: 4).

Z kuşağı, 1990'ların sonlarından 2000'lerin ortalarına kadar doğmuş bireyleri içermekte olup, büyük bir kısmı X kuşağının çocuklarıdır (Wood, 2013: 7767; Levickaite, 2010: 173). Bu nesil, dijital bir ortamda doğduğundan, teknolojiyle etkileşimleri için özel bir çaba gerektirmemiştir (Yıldız, 2021: 4-5). Bu nedenle, Z kuşağı, teknoloji kullanımında son derece yetkin bireylerden oluşmaktadır (Wood, 2013: 7767). Teknolojiyi bir kimlik unsuru olarak benimseyen bu kuşak, sosyal ağlarla bütünleşmiş bir yaşam tarzı sürmekte ve hayatlarının neredeyse her yönünde dijital unsurlara odaklanmaktadır. Z kuşağını diğer kuşaklardan ayıran en önemli özelliklerinden biri, varlıklarının dijital ve elektronik dünyaya bağımlı hale gelmesidir (Singh ve Dangmei, 2016: 2) ve dijital medyayı geleneksel medya araçlarına tercih etmeleridir (Szymkowiak, 2021: 3).

Tablo 5'e göre katılımcıların 229'u (%23,8'i), X Kuşağı, 607'si (%63,2'si) Y Kuşağı, 125'i ise (%13,0) Z kuşağındadır. Sadece bu veriler incelendiğinde X kuşağının toplum içerisindeki sosyo-ekonomik durumlarının ve birikim yapmaya yönelik eğilimlerinin, bu kuşağın yatırım yapma konusunda daha fazla motivasyon oluşturabileceği düşünülebilmektedir.

Tablo 6. Katılımcıların Medeni Durum Değişkeninin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Medeni Durum	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Evli	746	77,6	77,6	77,6
Bekar	215	22,4	22,4	100,0
Toplam	961	100,0	100,0	

Tablo 6'da katılımcıların medeni durumunun frekans dağılımları gösterilmektedir. Toplam 961 katılımcının 746'sı (%77,6) evli, 215'i ise (%22,4) bekar. Bu veriler, katılımcıların büyük bir kısmının evli olduğunu ve tasarruf yapma eğiliminin bu yönde ağırlık gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Bekar katılımcıların oranı ise daha az

olmakla birlikte, tasarruf eğilimi konusunda araştırma kapsamındaki katılımcıların aile yapısını ve sosyal dinamikleri anlamada dikkate değer bir perspektif sunmaktadır.

Tablo 7. Katılımcıların Çocuk Sahibi Olma Değişkeninin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Çocuk Sahibi Olma Durumu	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Çocuğum yok	209	21,7	21,7	21,7
1 Çocuk	103	10,7	10,7	32,5
2 Çocuk	391	40,7	40,7	73,2
3 Çocuk	198	20,6	20,6	93,8
4 ve Üzeri Çocuk	60	6,2	6,2	100,0
Toplam	961	100,0	100,0	

Tablo 7, katılımcıların çocuk sahibi olma durumunu ortaya koymaktadır. Toplam 961 katılımcıdan 391'i (%40,7) iki çocuk sahibidir ve bu grup en yüksek oranı temsil etmektedir. Çocuğu olmayan katılımcı sayısı 209 (%21,7) iken, bir çocuğu olanlar 103 kişi (%10,7) ile daha az bir orana sahiptir. Üç çocuk sahibi olan 198 katılımcı (%20,6) bulunmakta olup, dört veya daha fazla çocuğa sahip olanların sayısı ise 60 kişi (%6,2) ile en düşük oranı göstermektedir. Bu veriler, tasarruf yapan bireysel katılımcıların çoğunluğunun iki çocuk sahibi olduğunu göstermektedir.

Tablo 8. Katılımcıların Eğitim Değişkeninin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
İlkokul/İlköğretim	261	27,2	27,2	27,2
Lise	426	44,3	44,3	71,5
Üniversite	238	24,8	24,8	96,3
Lisansüstü	36	3,7	3,7	100
Toplam	961	100	100	

Tablo 8, bireysel yatırım yapan katılımcıların eğitim durumunun frekans ve yüzde dağılımını göstermektedir. Toplam 961 katılımcının 426'sı (%44,3) lise mezunu olup, bu grup en yüksek oranı temsil etmektedir. İlkokul/ilköğretim düzeyinde eğitim almış 261 katılımcı (%27,2) bulunmaktadır. Üniversite mezunları 238 kişi (%24,8) ile üçüncü sırada yer alırken, lisansüstü eğitim alanların sayısı 36 (%3,7) olarak ortaya çıkmıştır. Bu veriler, katılımcıların çoğunluğunun lise ve ilkokul/ilköğretim seviyesinde eğitim aldığını, üniversite ve lisansüstü eğitim oranlarının ise daha düşük seviyede olduğunu göstermektedir.

Tablo 9. Katılımcıların Aylık Gelir Değişkeninin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Aylık Gelir Grubu	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
8.506,80 TL Altı	126	13,1	13,1	13,1
8.506,80 TL-15.000 TL	117	12,2	12,2	25,3
15.001 TL-25.000 TL	146	15,2	15,2	40,5
25.001 TL ve Üzeri TL	572	59,5	59,5	100,0
Toplam	961	100,0	100,0	

Tablo 9, araştırma katılımcılarının aylık gelir dağılımını göstermektedir. Toplam 961 katılımcıdan 572'si (%59,5) 25.001 TL ve üzeri bir gelire sahip iken, 15.001-25.000 TL aralığında gelir elde edenlerin sayısı 146 (%15,2) olarak tespit edilmiştir. 8.506,80-15.000 TL arasında gelir elde eden 117 katılımcı (%12,2) yer alırken, 8.506,80 TL altındaki gelir grubunda bulunanların sayısı 126 (%13,1) olarak ortaya çıkmıştır. Bu veriler, katılımcıların çoğunluğunun (yaklaşık %59,5) daha yüksek gelir grubunda yer aldığını göstermektedir. Bu da sadece bu veriler dikkate alındığında aslında gelir ile tasarruf yapma davranışı arasında bir ilişkinin olduğu öngörüsünü ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 10. Katılımcıların Yaşadığı Şehir Değişkeninin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Şehir	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Burdur	248	25,8	25,8	25,8
Antalya	371	38,6	38,6	64,4
Isparta	342	35,6	35,6	100
Toplam	961	100	100	

Tablo 10 örneklem kapsamında tasarruf yapan bireysel yatırımcıların yaşadığı şehir dağılımını göstermektedir. Toplam 961 katılımcıdan 371'i (%38,6) Antalya'da ikamet etmekte, 342'si (%35,6) Isparta'da ikamet etmektedir. Burdur'da yaşayan katılımcı sayısı ise 248 ve bu da toplamın %25,8'ini oluşturmaktadır. Sonuçlar, katılımcıların en fazla Antalya'da yoğunlaştığını ve üç şehir arasında dengeli bir dağılımın söz konusu olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 11. Katılımcıların Meslek Değişkeninin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Meslek	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Kamu Çalışanı	266	27,7	27,7	27,7
Özel Sektör Çalışanı (Ücretli)	348	36,2	36,2	63,9
Serbest Meslek	161	16,8	16,8	80,6
Diğer (Ev Hanımı vd.)	186	19,3	19,3	100,0
Toplam	961	100,0	100,0	

Tablo 11, araştırma katılımcılarının meslek dağılımını göstermektedir. Toplam 961 katılımcıdan 348'i (%36,2) özel sektörde ücretli olarak çalışmakta, 266 kişi (%27,7) kamu sektöründe ücretli olarak çalışmaktadırlar. Serbest meslek sahibi katılımcı sayısı 161 (%16,8) iken, diğer meslek gruplarında yer alanların sayısı ise 186 (%19,3) olarak tespit edilmiştir. Veriler, özel sektörde çalışan katılımcıların en yüksek oranı oluşturduğunu ve katılımcıların önemli bir kısmının (%63,9) kamu veya özel sektörde ücretli olarak istihdam edildiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 12. Katılımcıların Finans Piyasalarını Takip Etme Sıklığının Frekans ve Yüzde Dağılımları

Takip Sıklığı	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Takip Etmiyorum	88	9,2	9,2	9,2
Her gün	98	10,2	10,2	19,6
Haftalık	439	45,7	45,8	65,2
Aylık	264	27,5	27,5	92,6
Yıllık	71	7,4	7,4	100,0
Toplam	960	99,9	100,0	
Hatalı Veri	1	0,01		
Genel Toplam	961	100,0		

Tablo 12’de, katılımcıların finans piyasalarını takip etme sıklığı gösterilmektedir. Toplam 961 katılımcıdan 439’u (%45,8) finans piyasalarını haftalık olarak takip ettiğini belirtirken, 264 kişi (%27,5) aylık olarak takip ettiğini ifade etmiştir.

Finans piyasalarını günlük takip edenlerin sayısı 98 (%10,2), yıllık takip edenlerin sayısı ise 71 (%7,4) ile daha azdır. Takip etmiyorum yanıtını veren katılımcıların sayısı 88 (%9,2) olarak kaydedilmiştir. Hatalı veri oranı %0,01 ile minimal düzeydedir. Sonuçlar, katılımcıların büyük bir kısmının (%73,3) finans piyasalarını düzenli olarak takip ettiğini göstermektedir.

Tablo 13. Katılımcıların Tasarruf Ettiği Kısımla Herhangi Bir Yatırım Aracı Almasının Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tasarruf Durumu	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Evet	830	86,4	86,7	86,7
Hayır	127	13,2	13,3	100,0
Toplam	957	99,6	100,0	
Hatalı Veri	4	0,04		
Genel Toplam	961	100,0		

Tablo 13, katılımcıların tasarruf ettikleri kısımla herhangi bir yatırım aracı alma

durumunu göstermektedir. Toplam 957 katılımcıdan 830'u (%86,7) tasarruf ettikleri kısımla yatırım aracı aldığını belirtirken, 127 kişi (%13,3) bu durumu reddetmektedir. Hatalı veri oranı %0,04 ile oldukça düşüktür. Sonuçlar, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%86,7) tasarruflarını yatırım yapma amacıyla kullanma eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 14. Finansal Yatırımlar İçin Bütçeden Ayrılan Payın Frekans ve Yüzde Dağılımları (TL).

Bütçeden Ayrılan Pay	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
2.000 TL ve altı	238	24,8	24,9	57,2
2.001 TL-3.000 TL	309	32,2	32,3	85,8
2.001 TL-5.000 TL	274	28,5	28,6	100,0
5.001 TL- üzeri	136	14,2	14,2	
Toplam	957	99,6	100,0	
Hatalı Veri	4	0,04		
Genel Toplam	961	100,0		

Tablo 14, katılımcıların finansal yatırımlar için bütçelerinden ayırdıkları payları göstermektedir. Toplam 957 katılımcıdan 309'u (%32,3) 2001-3000 TL aralığında bir pay ayırırken, 274 kişi (%28,6) 3001-5000 TL arasında bir pay ayırmaktadır. 238 katılımcı (%24,9) 2000 TL ve altında bir pay ayırırken, 5001 TL ve üzeri ayıran 136 kişi (%14,2) en düşük bütçeden pay ayırma oranını temsil etmektedir. Hatalı veri oranı %0,04 ile oldukça düşük seviyelerdedir. Katılımcıların yanıtlarından elde edilen veriler, katılımcıların çoğunluğunun (%60,9) orta düzeyde bir bütçe ayırarak yatırım yapma eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 15. Katılımcıların Yatırım Yaptığı Finansal Araçların Frekans ve Yüzde Dağılımları

Yatırım Aracı	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Ulusal Para Mevduatı	131	13,6	13,7	13,7
Döviz Mevduatı	288	30	30,1	43,8
Hisse Senedi	147	15,3	15,4	59,1
Tahvil/ Hazine Bonosu/ Yatırım Fonu	45	4,8	4,8	63,8
Altın	281	29,2	29,4	93,2
Yastık altı	43	4,5	4,5	97,7
Diğer (Sukuk, Faizsiz Katılım Fonları, Bitcoin vb.)	22	2,2	2,2	100
Toplam	957	99,6	100	
Hatalı Veri	4	0,04		
Genel Toplam	961	100		

Tablo 15, katılımcıların döviz ve altın gibi az riskli ve daha güvenli yatırım araçları olduğu yaklaşımı varsayımı ile daha çok tercih ettiğini göstermektedir. Toplam

957 katılımcının 288'i (%30,1) döviz mevduatına, 281'i (%29,4) altına yatırım yapmıştır. Hisse senedine yatırım yapan 147 kişi (%15,4) daha riskli finansal araçları tercih ettiğini beyan etmiştir. Yerli para mevduatına yatırım yapanlar 131 kişiyle (%13,7) nispeten düşük bir oranı temsil ettiği anlaşılmaktadır.

Tahvil, hazine bonosu ve yatırım fonlarına yönelen 45 kişi (%4,8) ile yastık altı yatırımını tercih eden 43 kişi (%4,5), daha az tercih edilen grubu oluşturmaktadır. Alternatif yatırım araçları (Sukuk, Bitcoin vb.) ise 22 katılımcı (%2,2) tarafından tercih edilmiştir.

Bu veriler, katılımcıların çoğunluğunun (%59,1) döviz, altın ve hisse senedi gibi yaygın finansal araçlara yatırım yaptığını göstermektedir. Katılımcıların yatırım yaptığı finansal araçların tespit edilmesine yönelik soruya 4 katılımcı boş bırakmış ve bu da hatalı veri olarak kabul edilmiştir. Hatalı veri oranı %0,04 olmuş ve dolayısı ile diğer sorulara göre daha yüksek oranda bir yanıtlanmamış oranı temsil etmiştir.

Tablo 16. Katılımcıların Portföylerinde Bulunan Yatırım Araçlarının Sayısının Frekans ve Yüzde Dağılımları

Yatırım Araçları Sayısı	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
1 Yatırım Aracı	390	40,6	40,8	40,8
2 Yatırım Aracı	322	33,5	33,6	74,4
3 Yatırım Aracı	186	19,4	19,4	93,8
4 ve üzeri Yatırım Aracı	59	6,2	6,2	100,0
Toplam	957	99,6	100,0	
Hatalı Veri	4	0,04		
Genel Toplam	961	100,0		

Tablo 16, katılımcıların portföylerinde bulunan yatırım aracı sayısının frekans ve yüzde dağılımını göstermektedir. Toplam 961 katılımcıdan 390'ı (%40,8) portföylerinde yalnızca bir yatırım aracı bulundurmakla birlikte, bu seçenek toplam içerisindeki en yüksek oranı oluşturmaktadır. Portföylerinde iki yatırım aracı bulunduran katılımcı sayısı ise 322 olup, bu oran %33,6'dır. Üç yatırım aracı olan katılımcılar, 186 kişi (%19,4) ile daha sınırlı bir grubu temsil ederken, dört ve daha fazla yatırım aracı bulunduran katılımcıların sayısı 59 olup, bu oran %6,2'dir.

Kümülatif yüzdelerle göre, katılımcıların %74,4'ü (712 kişi) en fazla iki yatırım aracı bulundurarak portföylerini sınırlı ölçüde çeşitlendirmektedir. Hatalı veri oranı %0,04 ile bir önceki soru ile benzerlik göstermektedir.

Katılımcıların yanıtlarından elde edilen veriler ile katılımcıların büyük bir kısmının yatırım portföylerinde sınırlı sayıda yatırım aracı bulundurmayı tercih ettiğini, dolayısıyla yatırım çeşitlendirmesinin genel olarak düşük düzeyde kaldığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 17. Katılımcıların Finansal Yatırımlarının Elde Tutulma Süresinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Elde Tutma Süresi	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
24 Ay ve Altı	252	26,2	26,3	26,3
25 Ay-60 Ay	466	48,5	48,7	75,0
61 Ay-120 Ay	181	18,8	18,9	93,9
121 Ay ve Üzeri	58	6,1	6,1	100,0
Toplam	957	99,6	100,0	
Hatalı Veri	4	0,04		
Genel Toplam	961	100,0		

Tablo 17, katılımcıların finansal yatırımlarının portföylerinde kalma sürelerini göstermektedir. Toplam 961 katılımcıdan 252'si (%26,3) 24 ay ve altında, 466'sı (%48,7) ise 25 ay ile 60 ay arasında yatırımlarını bekletmeyi tercih etmiştir. Bu, katılımcıların %75,0'inin (718 kişi) en fazla 60 ay süreyle yatırım yaptığını ortaya koymaktadır.

Yatırımlarını elde tutma süresi 61 ay ile 120 ay arasında olan 181 katılımcı (%18,9) ile 121 ay ve üzeri sürede yatırımlarını elde tutan 58 kişi (%6,1) ise daha az bir grubu temsil etmiştir. Hatalı veri oranı %0,04 ile nispeten düşük seviyededir. Sonuçlar, katılımcıların çoğunluğunun orta vadeli yatırımlara yöneldiğini ve uzun vadeli yatırımlara daha az ilgi gösterdiğini göstermektedir.

Tablo 18. Yatırımların Getiri Durumunu Takip Etme Süresinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Takip Sıklığı	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Takip Etmiyorum	155	16,1	16,2	16,2
Her gün	441	45,9	46,2	62,4
Haftalık	282	29,3	29,5	91,9
Aylık	61	6,3	6,4	98,3
Yıllık	16	1,7	1,7	100,0
Toplam	955	99,4	100,0	
Hatalı Veri	6	0,06		
Genel Toplam	961	100,0		

Tablo 18, katılımcıların yatırımlarının getiri durumunu takip etme sıklığını göstermektedir. Toplam 961 katılımcıdan 441'i (%46,2) her gün getiri durumunu takip ederken, 282 katılımcı (%29,5) haftalık olarak kontrol etmektedir.

Yatırımlarını izlemeyen 155 kişi (%16,2) ile aylık izleyen 61 kişi (%6,4) ve yıllık izleyen 16 kişi (%1,7) daha az getiri oranı ile ilgilendiklerini ifade etmişlerdir. Hatalı veri oranı %0,06 ile diğer sorulara göre daha yüksek seviyede olsa da yine de toplam içerisinde düşük bir seviyede kalmıştır. Veriler, katılımcıların önemli bir kısmının (%75,7) yatırımlarını sık sık takip ettiğini göstermekte, bu da yatırım yönetimine yönelik dikkat ve özenin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 19. Portföy Takibinde Kullanılan Bilgi Kaynaklarının Frekans ve Yüzde Dağılımları

Bilgi Kaynağı	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Kendi Değerlendirmelerim	200	20,8	20,9	20,9
Gazete-TV	181	18,8	18,9	39,8
İnternet	455	47,3	47,5	87,4
Aile/Çevre	55	5,7	5,7	93,1
Aracı Kurumlar	62	6,5	6,5	99,6
Diğer	4	0,04	0,04	100,0
Toplam	957	99,6	100,0	
Hatalı Veri	4	0,04		
Genel Toplam	961	100,0		

Tablo 19, katılımcıların portföy takibinde kullandıkları bilgi kaynaklarını göstermektedir. Toplam 961 katılımcıdan 455'i (%47,5) interneti en yaygın bilgi kaynağı olarak kullanmakta iken diğer yandan 200 kişi (%20,9) kendi değerlendirmelerine güvenmektedir.

Gazete ve televizyon gibi geleneksel medya kaynaklarını kullanan 181 katılımcı (%18,9), aile ve çevre kaynaklarından yararlanan 55 kişi (%5,7) ile aracı kurumların bilgilerini kullanan 62 kişi (%6,5) daha azınlıkta kalan bir grubu temsil etmektedir. Diğer kaynaklar seçeneği ise yalnızca 4 kişi (%0,04) tarafından tercih edilmiştir. Hatalı veri oranı %0,04 ile düşük seviyededir. Veriler, katılımcıların çoğunluğunun (%68,4) bilgi almak için dijital kaynaklara yöneldiğini göstermektedir.

Tablo 20. Finansal Yatırım Yapma Beklentilerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Yatırım Sebebi	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Daha Fazla Kazanç Beklentisi	456	47,5	47,6	47,6
Sermayeyi Koruma Arzusu	149	15,5	15,6	63,2
Sürekli Gelir İsteği	239	24,9	25,0	88,2
Portföy Riskini Azaltma	31	3,2	3,2	91,4
Diğer	82	8,5	8,6	100,0
Toplam	957	99,6	100,0	
Hatalı Veri	4	0,04		
Genel Toplam	961	100,0		

Tablo 20, katılımcıların yeni yatırım yapma sebeplerini ortaya koymaktadır. Toplam 961 katılımcıdan 456'sı (%47,6) daha fazla kazanç beklentisini ifade ederken, 239 kişi (%25,0) sürekli gelir isteğini öne çıkarmıştır.

Sermayeyi koruma arzusu 149 katılımcı (%15,6) tarafından ifade edilirken, portföy riskini azaltma amacıyla yatırım yapanların sayısı 31 (%3,2) katılımcı ile düşük seviyede kalmıştır. Diğer sebepler ise 82 katılımcı (%8,6) tarafından beyan edilmiştir. Hatalı veri oranı %0,04 ile nispeten düşük düzeydedir. Sonuçlar, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%72,6 ile) kazanç ve gelir odaklı motivasyonlarla yatırım yapmayı tercih ettiğini göstermektedir.

2.7.4. Araştırma Hipotezlerinin Test Edilmesi

Bu başlık altında araştırmanın ana ve alt hipotezlerinin konu ve amacı doğrultusunda analizleri yapılarak, elde edilen verilere ilişkin açıklamalara yer verilecektir.

Tablo 21. H1 Hipotezinin t Testi Sonuçları

Hipotez	Cinsiyet	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
H1	Erkek	496	2,18550	0,42979	2,548	0,447	RET
	Kadın	465	2,20750	0,46820			

Tablo 21'de TR 61 bölgesinde yerleşik olan bireysel katılımcıların cinsiyet değişkenine göre finansal yatırım davranış kararlarında gruplar arasında farklılık olup olmadığının araştırıldığı H1 hipotezinin analiz sonuçları yer almaktadır. Buna göre $F:2,548$; $p:0,447 > 0,05$ olduğu için **H1 ana hipotezi reddedilmiştir**. Dolayısı ile katılımcıların yatırım davranışlarında cinsiyet değişkenine göre herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Sonuçlar homojen dağılım göstermekte ve katılımcıların benzer yatırım davranışına sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 22. Cinsiyet Değişkenine Göre Temsil Etme Boyutunun t Testi Analiz Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
Temsil Etme Boyutu	Erkek	496	2,1774	0,65349	0,6450	0,655	RET
	Kadın	465	2,1968	0,68504			

Tablo 22'de, cinsiyet değişkenine göre temsil etme boyutunda anlamlı bir fark olup olmadığını araştıran t testi sonuçları gösterilmiştir. Yapılan analizde, F değeri 0,6450 ve p değeri 0,655 olarak hesaplanmıştır. P değerinin 0,05'ten büyük olması ($p > 0,05$), cinsiyet değişkenine göre temsil etme boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Bu nedenle, **H₁₁ hipotezi reddedilmiştir**, yani katılımcıların cinsiyeti temsil etme boyutunda anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Sonuçlar, cinsiyetin bu boyutta belirgin bir etkisinin olmadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 23. Cinsiyet Değişkenine Göre Aşırı Güven Boyutunun t Testi Analiz Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
Aşırı Güven Boyutu	Erkek	496	2,0181	0,67992	1,0861	0,003	KABUL
	Kadın	465	1,8882	0,65024			

Tablo 23'te cinsiyet değişkenine göre aşırı güven boyutundaki farklılıklarının t testi sonuçları yer almaktadır. Analiz sonucuna göre, F değeri 1,0861 ve p değeri 0,003 olarak hesaplanmıştır. P değerinin 0,05'ten küçük olması ($p < 0,05$), cinsiyet değişkenine göre aşırı güven boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu sonuçlara dayanarak, **H₁₂ hipotezi kabul edilmiştir**. Bu, erkek ve kadın katılımcılar arasında aşırı güven boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Analiz bulguları, cinsiyetin aşırı güven boyutunda etkili olduğunu ve erkek katılımcıların aşırı güven eğilimlerinin kadın katılımcılara göre farklılaştığını ortaya koymaktadır.

Tablo 24. Cinsiyet Değişkenine Göre Pişmanlıktan Kaçınma Boyutunun t Testi Analiz Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
Pişmanlıktan Kaçınma Boyutu	Erkek	496	2,0181	0,67992	1,0861	0,003	KABUL
	Kadın	465	1,8882	0,65024			

Tablo 24'te, cinsiyet değişkenine göre pişmanlıktan kaçınma boyutundaki

farklılıkları inceleyen t testi sonuçları verilmiştir. F değeri 1,0861 ve p değeri 0,003 olarak bulunmuştur. P değerinin 0,05'ten küçük olması ($p < 0,05$), cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir.

Bu bulgulara göre, **H₁₃ hipotezi kabul edilmiştir**. Erkek ve kadın katılımcılar arasında pişmanlıktan kaçınma eğiliminde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Sonuçlar, cinsiyetin bu boyut üzerinde etkili olduğunu ve erkeklerin pişmanlıktan kaçınma davranışlarının kadınlardan farklı olduğunu göstermektedir.

Tablo 25. Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Boyutun t Testi Analiz Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
Sosyal Boyut	Erkek	496	2,1724	0,81667	0,1270	0,677	RET
	Kadın	465	2,1505	1,00599			

Tablo 25'te, cinsiyet değişkenine göre sosyal boyutta gruplar arasında farklılık olup olmadığını inceleyen t testi sonuçları yer almaktadır. F değeri 0,1270 ve p değeri 0,677 olarak hesaplanmıştır. P değerinin 0,05'ten büyük olması ($p > 0,05$), cinsiyet değişkenine göre sosyal boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

Bu bulgulara dayanarak **H₁₄ hipotezi reddedilmiştir**. Sonuçlar, erkek ve kadın katılımcılar arasında sosyal boyutta anlamlı bir farklılık bulunmadığını ortaya koymaktadır. Cinsiyetin, sosyal boyut üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 26. Cinsiyet Değişkenine Göre Duygusal Boyutun t Testi Analiz Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
Duygusal Boyut	Erkek	496	2,2167	1,02238	0,0020	0,192	RET
	Kadın	465	2,1312	0,79207			

Tablo 26'te, cinsiyet değişkenine göre sosyal boyutun gruplar arasındaki farklılıklarını inceleyen t testi sonuçları sunulmaktadır. F değeri 0,0020 ve p değeri 0,192 olarak belirlenmiştir. P değerinin 0,05'ten büyük olması ($p > 0,05$), cinsiyet değişkenine göre duygusal boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığını göstermektedir.

Bu veriler ışığında, **H₁₅ hipotezi reddedilmiştir**. Erkek ve kadın katılımcılar arasında sosyal boyut açısından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, cinsiyetin duygusal boyut üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını ve katılımcıların duygusal boyutunun cinsiyete bağlı olarak farklılaşmadığını

ortaya koymaktadır.

Tablo 27. Cinsiyet Değişkenine Göre Akla Geliş Kolaylığı Boyutunun t Testi Analiz Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
Akla Geliş Kolaylığı Boyutu	Erkek	496	2,3952	0,92062	11,568	0,006	KABUL
	Kadın	465	2,5462	0,75823			

Tablo 27'de, cinsiyet değişkenine göre akla geliş kolaylığı boyutunda gruplar arasında farklılık olup olmadığını inceleyen t testi sonuçları sunulmaktadır. F değeri 11,568 ve p değeri 0,006 olarak belirlenmiştir. P değerinin 0,05'ten küçük olması ($p < 0,05$), cinsiyet değişkenine göre akla geliş kolaylığı boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir.

Bu bulgular doğrultusunda, **H₁₆ hipotezi kabul edilmiştir**. Erkek ve kadın katılımcılar arasında akla geliş kolaylığı boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Cinsiyetin bu boyut üzerindeki etkisi ortaya çıkmaktadır.

Tablo 28. Cinsiyet Değişkenine Göre Bilgi ve İletişim Kaynaklı Boyutun t Testi Analiz Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
Bilgi ve İletişim Kaynaklı Boyut	Erkek	496	2,3034	0,74558	0,0280	0,449	RET
	Kadın	465	2,2667	0,74160			

Tablo 28'de, cinsiyet değişkenine göre bilgi ve iletişim kaynaklı boyutta gruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını inceleyen t testi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, F değeri 0,0280 ve p değeri 0,449 olarak hesaplanmıştır. P değerinin 0,05'ten büyük olması ($p > 0,05$), cinsiyet değişkenine göre bilgi ve iletişim kaynaklı boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığını göstermektedir.

Bu bağlamda, **H₁₇ hipotezi reddedilmiştir**. Sonuçlar, erkek ve kadın katılımcılar arasında bilgi ve iletişim kaynaklı boyutta anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymaktadır. Cinsiyetin bu boyut üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 29. Cinsiyet Değişkenine Göre Aşırı İyimserlik Boyutunun t Testi Analiz Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
Aşırı İyimserlik Boyutu	Erkek	496	2,1820	0,79374	0,5170	0,750	RET
	Kadın	465	2,1667	0,76148			

Tablo 29'da cinsiyet değişkenine göre aşırı iyimserlik boyutunda gruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını inceleyen t testi sonuçları sunulmaktadır. Analiz sonuçlarına göre, F değeri 0,5170 ve p değeri 0,750 olarak hesaplanmıştır. P değerinin 0,05'ten büyük olması ($p>0,05$), cinsiyet değişkenine göre aşırı iyimserlik boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermektedir.

Bu bağlamda, **H18 hipotezi reddedilmiştir**. Elde edilen sonuçlar, erkek ve kadın katılımcılar arasında aşırı iyimserlik boyutunda anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymakta ve cinsiyetin bu boyut üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir.

Tablo 30. H2 Hipotezinin t Testi Sonuçları

Hipotez	Medeni Durum	N	Ortalama	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
H2	Evli	746	2,1743	0,42228	22,357	0,013	Kabul
	Bekar	215	2,2721	0,52433			

Tablo 30, evli ve bekar bireylerin ortalama değerleri ile standart sapmaları, varyans analizi sonuçlarıyla birlikte gösterilmiştir. H2 hipotezi altında değerlendirilen medeni durum değişkeninin bireylerin finansal yatırım davranışları üzerinde etkisi incelenmiştir. Elde edilen p değeri, medeni durum değişkenine göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir.

Bu durumda, **H2 hipotezi kabul edilmiştir** ($p<0,05$), bu da medeni durumun bireylerin yatırım kararları üzerinde etkili olduğu anlamına gelmektedir. Dolayısı ile gruplar birbirinden farklı yatırım davranışı sergilemektedirler.

Tablo 31. Medeni Durum Değişkenine Göre Temsil Etme Boyutunun t Testi Sonuçları

Boyut	Medeni Durum	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
Temsil Etme Boyutu	Evli	746	2,1655	0,64278	6,257	0,092	RED
	Bekar	215	2,2605	0,74856			

Tablo 31'e göre araştırmaya katılan gruplardan, evli olanlar ($N=746$) ve bekar olan ($N=215$) grupların standart sapma değerleri sırasıyla 0,64278 ve 0,74856'dır. $F=6,257$ iken, p değeri ($p=0,092$) 0,05'in üzerinde olduğundan, farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu nedenle, **H21 hipotezi reddedilmiştir**; medeni durumların katılımcıların bu boyutta farklı davranış göstermedikleri ve gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmadığı

anlaşılmaktadır. Katılımcıların yanıtları medeni durum değişkenine göre benzer dağılım göstermiştir.

Tablo 32. Medeni Durum Değişkenine Göre Aşırı Güven Boyutunun t Testi Sonuçları

Boyut	Medeni Durum	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
Aşırı Güven Boyutu	Evli	746	1,9544	0,68193	2,284	0,940	RED
	Bekar	215	1,9581	0,62136			

Tablo 32'ye göre aşırı güven boyutunda gruplar arasında ortaya çıkması olası farklar araştırılmıştır. T testi sonucunda elde edilen 2,284'lik F değeri, medeni durum değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. $P = 0,940 > 0,05$ olduğundan, bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Dolayısıyla, **H₂₂ hipotezi reddedilmiş** ve aşırı güven boyutunda medeni durum değişkeninde gruplar homojen bir sonuç gösterdiği ve gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 33. Medeni Durum Değişkenine Göre Pişmanlıktan Kaçınma Boyutunun t Testi Sonuçları

Boyut	Medeni Durum	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
Pişmanlıktan Kaçınma Boyutu	Evli	746	2,1307	0,80903	1,834	0,027	KABUL
	Bekar	215	2,2698	0,80985			

Tablo 33'de, medeni durum değişkenine göre aşırı güven boyutundaki farklara yönelik elde edilen t testi sonuçları gösterilmiştir. T testi sonucunda elde edilen F değeri 1,834'tür. $P = 0,027 < 0,05$ olduğu için, medeni durum değişkenine göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu durumda, **H₂₃ hipotezi kabul edilmiştir**; dolayısıyla, aşırı güven boyutunda medeni durum değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Evli ve bekar katılımcılar bu boyut özelinde farklı yatırım kararı ve dolayısı ile davranışına sahiptirler.

Tablo 34. Medeni Durum Değişkenine Göre Sosyal Boyutun t Testi Sonuçları

Boyut	Medeni Durum	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
Sosyal Boyut	Evli	746	2,1394	0,98954	6,251	0,053	RED
	Bekar	215	2,3000	1,08924			

Tablo 34, medeni duruma göre sosyal boyuttaki olası farklılıklara yönelik t testi analiz sonuçlarını göstermektedir. T testi sonucunda elde edilen F değeri 6,251'dir. $P = 0,053 > 0,05$ olduğundan, bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dolayısıyla, **H₂₄ hipotezi reddedilmiştir**; yani, medeni durum değişkenine göre sosyal boyut açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Gruplar arasında homojen bir finansal yatırım davranışı bulunmaktadır.

Tablo 35. Medeni Durum Değişkenine Göre Duygusal Boyutun t Testi Sonuçları

Boyut	Medeni Durum	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
Duygusal Boyut	Evli	746	2,4544	0,84421	3,118	0,373	RED
	Bekar	215	2,5163	0,91123			

Tablo 35, medeni duruma göre duygusal boyuttaki olası grupların vermiş oldukları yanıtların farklılıklarına yönelik t testi sonuçlarını göstermektedir. F değeri 3,118; $p = 0,373 > 0,05$ olduğu için medeni duruma göre gruplar arasında herhangi bir fark yoktur. Bu da grup ortalamalarında her ne kadar çok az fark olsa bile bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Dolayısıyla, **H₂₅ hipotezi reddedilmiştir**; yani, medeni duruma göre duygusal boyut açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Dolayısı ile grup ortalamaları arasında ortaya çıkan farklılık tesadüfi olmuş ve bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 36. Medeni Durum Değişkenine Göre Akla Geliş Kolaylığı Boyutunun t Testi Sonuçları

Boyut	Medeni Durum	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
Akla Geliş Kolaylığı Boyutu	Evli	746	2,2426	0,70766	14,524	0,003	KABUL
	Bekar	215	2,4349	0,87432			

Tablo 36, medeni duruma göre akla geliş kolaylığı boyutundaki farklılıkları tespit etmek amacı ile oluşturulan t testi sonuçları gösterilmiştir. F değeri 14,524; $p = 0,003 < 0,05$ olduğu için medeni duruma göre gruplar arasında akla geliş kolaylığı boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğun anlaşılmaktadır.

Dolayısıyla, **H₂₆ hipotezi kabul edilmiştir**; yani, medeniyet değişkenine göre akla geliş kolaylığı boyutu açısından evli ve bekar katılımcıların yanıtları arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmaktadır.

Tablo 37. Medeni Durum Değişkenine Göre Bilgi ve İletişim Kaynaklı Boyutun t Testi Sonuçları

Boyutlar	Medeni Durum	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
Bilgi ve İletişim Kaynaklı Boyut	Evli	746	2,1300	0,75208	5,129	0,001	KABUL
	Bekar	215	2,3302	0,79881			

Tablo 37 medeni duruma göre bilgi ve iletişim kaynaklı boyuttaki gruplar arası farklılıkları göstermektedir. F değeri 5,129 seviyesinde $p = 0,001 < 0,05$ olduğu için medeni durum değişkeninde bilgi ve iletişim kaynaklı boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu anlaşılmaktadır.

Dolayısıyla, **H₂₇ hipotezi kabul edilmiş**; yani, medeni duruma göre bilgi ve iletişim kaynaklı boyut açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 38. Medeni Durum Değişkenine Göre Aşırı İyimserlik Boyutunun t Testi Sonuçları

Boyut	Medeni Durum	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
Aşırı İyimserlik Boyutu	Evli	746	2,2507	0,77384	2,442	0,210	RED
	Bekar	215	2,3302	0,83036			

Tablo 38, medeni durum değişkenine göre aşırı iyimserlik boyutundaki gruplar arasındaki farklılıkları göstermektedir. T testi sonucunda elde edilen F değeri 5,129'dur. $P = 0,210 > 0,05$ olduğu için gruplar arasında bir farklılık bulunmamaktadır. Bu durum, cinsiyetler arasında bilgi ve iletişim kaynaklı boyutta istatistiksel olarak benzer yanıtlar verdiklerini

Dolayısıyla, **H₂₈ hipotezi red edilmiş** ve gruplar arasında bir farklılık yoktur. Katılımcıların yatırım davranışları bu boyut özelinde homojen bir dağılım göstermektedir.

Tablo 39. H3 Hipotezinin One Way Anova Testi Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
H3	X Kuşağı	229	2,1868	0,43071	1,071	0,536	2,557	0,078	RED
	Y Kuşağı	607	2,1705	0,45526					
	Z Kuşağı	128	2,2720	0,51393					

Tablo 39, TR61 bölgesinde yerleşik olan bireysel yatırımcıların kuşak (XYZ) değişkenine göre finansal yatırım davranışlarında ortaya çıkan farklılığın araştırılması sonucunda elde edilen anova testi sonuçlarını göstermektedir. Analiz sonucunda F: 2,557 iken p değeri $0,05 < 0,078$ olduğu için **H3 hipotezi red edilmiştir**. Dolayısıyla araştırma katılımcılarının finansal yatırım davranışlarında ortaya çıkan farklılık istatistiksel açıdan anlamlı değildir. Yani finansal yatırım davranışlarında X, Y ve Z kuşağı katılımcıları benzer şekilde hareket etmektedirler.

H3 Hipotezine Ait Bireysel Yatırımcıların Davranışlarının Alt Boyutlarının Anova Testi Sonuçları devam eden kısımda yer almaktadır.

Tablo 40. X, Y ve Z Kuşaklarının Temsil Etme Boyutunun Anova Analiz Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
TEB	X Kuşağı	229	2,1681	0,66866	0,187	0,094	0,209	0,812	RED
	Y Kuşağı	607	2,1878	0,65889					
	Z Kuşağı	125	2,2160	0,73324					

Tablo 40'dan itibaren H1 Hipotezinin alt boyutlarının analiz sonuçları gösterilmektedir. Yapılan analiz sonucunda birinci alt boyut olan temsil etme boyutunda p değeri $0,05 < 0,812$ olduğu için **H31 hipotezi “Bireysel yatırımcıların kuşak (X, Y, Z) değişkenine göre finansal yatırım kararlarında temsil etme boyutu açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır” ifadesi red edilmiştir**. Bu durumda bireysel yatırımcıların finansal yatırım davranışları birinci alt boyuta göre kuşak değişkeninde farklılaşmamaktadır. Yani grup ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 41. X, Y ve Z Kuşaklarının Aşırı Güven Boyutunun Anova Analiz Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
AGB	X Kuşağı	229	1,9956	0,67211	0,522	0,261	0,584	0,558	RED
	Y Kuşağı	607	1,9456	0,66651					
	Z Kuşağı	125	1,9280	0,67413					

Tablo 41’de, ikinci alt boyut olan aşırı güven boyutunda gruplar arasındaki farklılık araştırıldığında p değeri $0,05 < 0,558$ olduğu için **H32 hipotezi “Bireysel yatırımcıların kuşak (X, Y, Z) değişkenine göre finansal yatırım kararlarında aşırı güven boyutu açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır” ifadesi red edilmiştir**. Buna göre

yatırım kararları açısından katılımcıların hangi kuşak grubunda olduğunun bir anlamı bulunmamaktadır. Gruplar birbiri ile benzer davranışta bulunmaktadır.

Tablo 42. X, Y ve Z Kuşaklarının Pişmanlıktan Kaçınma Boyutunun Anova Analiz Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
PKB	X Kuşağı	229	2,2640	0,90824	1,502	0,751	1,143	0,319	RED
	Y Kuşağı	607	2,1458	0,80463					
	Z Kuşağı	125	2,2640	0,90824					

Tablo 42’de, üçüncü alt boyut olan pişmanlıktan kaçınma boyutunda bireysel katılımcıların yatırım davranışlarının X, Y ve Z kuşakları arasında farklılaşıp farklılaşmadığının araştırıldığı analiz sonucuna göre p değeri $0,05 < 0,319$ olduğu için **H₃₃ hipotezi** “Bireysel yatırımcıların kuşak (X, Y, Z) değişkenine göre finansal yatırım kararlarında pişmanlıktan kaçınma boyutu açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır” ifadesi **red edilmiştir**. Bu durumda katılımcı davranışları pişmanlıktan kaçınma boyutundan bağımsız olarak homojen bir dağılım göstermektedir.

Tablo 43. X, Y ve Z Kuşaklarının Sosyal Boyutunun Anova Analiz Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
SOSB	X Kuşağı	229	2,2052	0,95365	7,173	3,587	3,504	0,030	KABUL
	Y Kuşağı	607	2,1219	1,01716					
	Z Kuşağı	125	2,3800	1,08583					

Tablo 43’de, dördüncü alt boyuta yönelik analiz sonuçları incelendiğinde p değeri $0,05 > 0,030$ olduğu için **H₃₄ hipotezi** olan “Bireysel yatırımcıların kuşak (X, Y, Z) değişkenine göre finansal yatırım kararlarında sosyal boyut açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır” ifadesi **kabul edilmiştir**. Dolayısıyla bireysel katılımcıların sosyal boyut özelinde finansal yatırım kararları kuşak değişkenine göre farklılık göstermektedir. Yani kuşaklar arasında ortaya çıkan fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Hangi gruplar arasında farklılığın tespit edilebilmesi için post hoc testlerinden Tukey testine başvurulmuştur. Bu testin sonuçları tablo 25’te gösterilmiştir.

Tablo 44. H₃₄ Hipotezinin Post Hoc Testi (Tukey) Sonuçları

SOSB	Varyans Kaynağı		Ortalamaların Farkı	P
	X Kuşağı	Y Kuşağı	0,08333	0,538
		Z Kuşağı	-0,17476	0,267
	Y Kuşağı	X Kuşağı	-0,83333	0,538
		Z Kuşağı	-0,25809*	0,026
	Z Kuşağı	X Kuşağı	0,17476	0,267
		Y Kuşağı	0,25809*	0,026

H₃ hipotezinin alt hipotezlerinden olan **H₃₄** hipotezine yönelik yapılan post hoc testlerinden Tukey testinin analiz sonuçları tablo 44’de gösterilmektedir. Analiz sonucuna göre (*) işareti bireysel katılımcıların yatırım davranışlarında hangi gruplar arasında farklılık olduğunu göstermektedir. Buna göre sadece Y kuşağı ile Z kuşağı gruplarının katılımcılarının yanıtları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Diğer gruplar arasında yani X kuşağı ile Y kuşağı grupları ya da X kuşağı ile Z kuşağı grupları arasında ortaya çıkan farklılık anlamlı değildir.

Tablo 45. X, Y ve Z Kuşaklarının Duygusal Boyutun Anova Analiz Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
DUYB	X Kuşağı	229	2,4410	0,78487	1,267	0,633	0,857	0,425	RED
	Y Kuşağı	607	2,4596	0,87763					
	Z Kuşağı	125	2,5600	0,90161					

Tablo 45’de, beşinci alt boyut olan duygusal boyuta göre grupların yatırım davranışlarındaki farklılığın araştırıldığı analiz sonuçlarına göre p değeri $0,05 < 0,425$ olduğu için **H₃₅ hipotezi** olan “*Bireysel yatırımcıların kuşak (X, Y, Z) değişkenine göre finansal yatırım kararlarında duygusal boyut açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır*” ifadesi **red edilmiştir**. Yani gruplar arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır ve benzer yatırım davranışına sahiptirler.

Tablo 46. X, Y ve Z Kuşaklarının Akla Geliş Kolaylığı Boyutunun Anova Analiz Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
AGKB	X Kuşağı	229	2,3253	0,69305	2,746	1,373	2,435	0,088	RED
	Y Kuşağı	607	2,2479	0,74565					
	Z Kuşağı	125	2,3660	0,86904					

Tablo 46’da altıncı alt boyuta göre yapılan analiz sonuçlarında p değeri $0,05 < 0,088$ olduğu için **H₃₆ hipotezi** olan “*Bireysel yatırımcıların kuşak (X, Y, Z) değişkenine göre finansal yatırım kararlarında akla geliş kolaylığı boyutu açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır*” ifadesi **red edilmiştir**. Dolayısı ile bu sonuçlar katılımcıların X, Y veya Z kuşağında yer almaları onların altıncı boyut (akla geliş kolaylığı) özelinde finansal yatırım kararlarının farklılaşmadığını, aksine benzerlik gösterdiğini ifade etmektedir.

Tablo 47. X, Y ve Z Kuşaklarının Bilgi ve İletişim Kaynaklı Boyutun Anova Analiz Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
BİKB	X Kuşağı	229	2,0742	0,74704	3,414	1,707	2,914	0,055	RED
	Y Kuşağı	607	2,1960	0,75635					
	Z Kuşağı	125	2,2560	0,83910					

Tablo 47’de yedinci alt boyutta grupların finansal yatırım kararları üzerinde yer aldıkları kuşak değişkeninin farklılaşmaya neden olup olmadığının araştırıldığı analiz sonucu gösterilmektedir. Buna göre p değeri $0,05 < 0,055$ olduğu için **H₃₇ hipotezi** olan “*Bireysel yatırımcıların kuşak (X, Y, Z) değişkenine göre finansal yatırım kararlarında bilgi ve iletişim kaynaklı boyut açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır*” ifadesi kısmen **red edilmiştir**. Çünkü gruplar arasında hem ortalamalar nezdinde hem de p değerine göre farklılığın tam olarak olmadığını ifade etmek doğru değildir. Bu da bazı gruplar arasında az da olsa farklılığın olduğu, ancak istatistiksel olarak bu farklılığın kısmen anlamlı olduğunu ifade etmek gerekmektedir.

Tablo 48. X, Y ve Z Kuşaklarının Aşırı İyimserlik Boyutunun Anova Analiz Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
AİB	X Kuşağı	229	2,3144	0,74740	0,683	0,341	0,551	0,577	RED
	Y Kuşağı	607	2,2504	0,78972					
	Z Kuşağı	125	2,2720	0,84602					

Tablo 48’de, sekizinci alt boyut olan aşırı iyimserlik boyutunda bireysel finansal yatırımcıların davranış kararlarının gruplar arasındaki farklılaşmasının araştırılması için yapılan analizde p değeri $0,05 < 0,577$ olduğu için **H₃₈ hipotezi** olan “*Bireysel yatırımcıların kuşak (X, Y, Z) değişkenine göre finansal yatırım kararlarında aşırı*

*iyimserlik boyutu açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır” ifadesi kısmen **red edilmiştir**. Dolayısı ile gruplar arasında yatırım kararlarında bu boyuta göre herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Gruplar benzer yatırım davranışı göstermektedir.*

Tablo 49. H4 Hipotezinin One Way Anova Testi Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
H4	Burdur	248	1,9798	0,33001	15,121	7,562	38,824	0,000	KABUL
	Isparta	342	2,2237	0,46312					
	Antalya	371	2,2911	0,48368					

Tablo 49’da H4 hipotezinin One Way Anova testi sonuçları gösterilmiştir. Analiz sonucunda F değeri 38,824 olarak bulunmuş ve p değeri 0,000 çıkmıştır. P değeri 0,05’ten küçük olduğu için “*TR 61 bölgesinde yerleşik olan bireysel yatırımcıların şehir değişkenine göre finansal yatırım davranışlarında ortaya çıkan farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır*” ifadesi ile **H4 hipotezi kabul edilmiştir**. Bu sonuca göre Burdur, Isparta ve Antalya’da yaşayan bireylerin, finansal yatırım davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bu da bu illerde yaşayan bireylerin yatırım davranışlarının birbirinden farklı olduğunu göstermektedir.

Tablo 50. H4 Hipotezinin Post Hoc Testi Sonuçları

	Varyans Kaynağı		Ortalamaların Farkı	P
H4	Burdur	Isparta	0,24385*	0,000
		Antalya	-0,31127*	0,000
	Isparta	Burdur	0,24385*	0,000
		Antalya	-0,06742	0,104
	Antalya	Burdur	0,31127*	0,000
		Isparta	0,06742	0,104

Tablo 50’de, H4 hipotezi çerçevesinde varyans kaynağına göre gruplar arasındaki ortalamaların farklarını ve p değerleri gösterilmiştir. Burdur ile Isparta arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Burdur ile Antalya arasındaki fark da anlamlı bulunmuştur. Ancak, Isparta ile Antalya arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu bulgular, Burdur ve Isparta’nın finansal yatırım davranışlarının Antalya’dan farklılaştığını, ancak Isparta ve Antalya’nın benzer davranışlar sergilediğini göstermektedir.

Tablo 51. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Temsil Etme Boyutunun Anova Analiz Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
TEB	Burdur	248	1,8790	0,54872	35,168	17,584	42,748	0,000	KABUL
	Isparta	342	2,2208	0,74759					
	Antalya	371	2,3612	0,59070					

Tablo 51’de H4 Hipotezinin alt boyutlarından temsil etme boyutuna göre analiz sonuçları gösterilmektedir. Buna göre, birinci alt boyut olan temsil etme boyutunda p değeri $0,05 < 0,000$ olduğu için **H₄₁ hipotezi** olan “*Bireysel yatırımcıların yerleşim yeri değişkenine göre finansal yatırım kararlarında temsil etme boyutu açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır*” ifadesi **kabul edilmiştir**. Bu durumda bireysel yatırımcıların finansal yatırım davranışları birinci alt boyuta göre kuşak değişkeninde farklılaşmaktadır. Yani gruplar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır. Hangi gruplar arasında farklılığın olduğunun tespiti açısından post hoc testlerinden Tukey testi sonucu tablo 52’de gösterilmektedir.

Tablo 52. H₄₁ Post Hoc (Tukey) Testi Sonuçları

		Varyans Kaynağı	Ortalamaların Farkı	P
TEB	Burdur	Antalya	-0,48215*	0,000
		Isparta	-0,34173*	0,000
	Isparta	Burdur	0,34173*	0,000
		Antalya	-0,14043*	0,010
	Antalya	Burdur	0,48215*	0,000
		Isparta	0,14043*	0,010

Tablo 52, H₄₁ hipotezinin post hoc testi sonuçlarını içermekte olup, farklı illerdeki bireysel yatırımcıların davranışları arasında belirli anlamlı farklılıkların olduğunu göstermektedir. Analiz sonuçlarına göre, Burdur ile Antalya arasındaki ortalama fark -0,48215 olarak tespit edilmiştir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Benzer şekilde, Burdur ile Isparta arasındaki ortalama fark 0,34173 ile Antalya ile Isparta arasındaki ortalama fark -0,14043 bulunmuş ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu bulgular, katılımcıların yatırım davranışlarının coğrafi konumlarına göre değişiklik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 53. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Aşırı Güven Boyutunun Anova Analiz Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
AGB	Burdur	248	1,5847	0,67211	46,196	23,098	57,794	0,000	KABUL
	Isparta	342	2,1053	0,77764					
	Antalya	371	2,0647	0,54139					

Tablo 53'de, AGB değişkenine göre grupların anova testi analiz sonuçları gösterilmiştir. İkinci alt boyut olan aşırı güven boyutunda gruplar arasındaki farklılık araştırıldığında, p değeri 0,000 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç, **H₄₂ hipotezi**, yani *“Bireysel yatırımcıların yerleşim yeri değişkenine göre finansal yatırım kararlarında aşırı güven boyutu açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır”* ifadesinin kabul edildiğini göstermektedir. Dolayısıyla, yatırım kararları açısından katılımcıların hangi yerleşim yeri grubuna ait oldukları önemli bir etkiye sahiptir. Sonuç olarak, gruplar arasında belirgin farklılıklar gözlemlenmektedir.

Tablo 54. H₄₂ Post Hoc (Tukey) Testi Sonuçları

AGB	Burdur	Antalya	-0,48001*	0,000
		Isparta	-0,52059	0,000
	Isparta	Burdur	0,52059*	0,000
		Antalya	0,04057	0,668
	Antalya	Burdur	0,48001*	0,000
		Isparta	-0,04057	0,668

Tablo 54'deki analiz sonuçlarına göre, Burdur ile Antalya arasındaki ortalama fark -0,48001 olmuş ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu durum, Burdur'daki bireysel yatırımcıların aşırı güven boyutunda Antalya'daki yatırımcılara göre farklı davranış gösterdiklerini göstermektedir. Sonuç olarak, aşırı güven boyutu açısından Burdur, Antalya ve Isparta arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır; özellikle Burdur'daki yatırımcılar daha düşük aşırı güven boyutuna sahip olduğu gortaya çıkmaktadır.

Tablo 55. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Pişmanlıktan Kaçınma Boyutunun Anova Analiz Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
PKB	Burdur	248	1,8044	0,77084	43,352	21,676	35,332	0,000	KABUL
	Isparta	342	2,2544	0,85429					
	Antalya	371	2,3154	0,72055					

Tablo 55’de, pişmanlıktan kaçınma boyutuna göre grupların istatistiksel açıdan farklılaşmasına yönelik yapılan anova testinin sonuçları gösterilmektedir. Üçüncü alt boyut olan pişmanlıktan kaçınma boyutunda bireysel katılımcıların yatırım davranışlarının Burdur, Isparta ve Antalya yerleşim birimleri arasında farklılaşıp farklılaşmadığının araştırıldığı analiz sonucunda, p değeri $0,05 > 0,000$ olarak hesaplanmıştır. Bu durum, **H₄₃ hipotezi**, yani “*Bireysel yatırımcıların yerleşim yeri değişkenine göre finansal yatırım kararlarında pişmanlıktan kaçınma boyutu açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır*” ifadesinin kabul edildiğini göstermektedir.

Tablo 56, Burdur ile Antalya arasındaki ortalama fark -0,51093 ve Burdur ile Isparta arasındaki fark -0,44995 olarak belirlenmiştir. Her iki fark da istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuç, Burdur’daki bireysel yatırımcıların pişmanlıktan kaçınma boyutunun Antalya ve Isparta’daki yatırımcılara göre farklılık gösterdiğini ifade etmektedir.

Tablo 56. H₄₃ Post Hoc Testi Sonuçları

PKB	Burdur	Antalya	-0,51093*	0,000
		Isparta	-0,44995*	0,000
	Isparta	Burdur	0,44995*	0,000
		Antalya	-0,06098	0,553
	Antalya	Burdur	0,51093*	0,000
		Isparta	0,06098	0,553

Isparta ile Antalya arasındaki ortalama fark ise -0,06098 olarak hesaplanmış ve bu fark (*) gösterilmemesinden de anlaşılacağı üzere istatistiksel olarak anlamlı değildir. Sonuç olarak, pişmanlıktan kaçınma boyutu açısından Burdur, Antalya ve Isparta arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır; özellikle Burdur’daki yatırımcılar, diğer illere göre daha farklı kaçınma eğilimine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 57. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Sosyal Boyutun Anova Analiz Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
SOSB	Burdur	248	1,5383	0,82321	135,942	67,971	76,449	0,000	KABUL
	Isparta	342	2,4181	1,07927					
	Antalya	371	2,3774	0,88099					

Tablo 57, sosyal boyuta göre grupların istatistiksel analiz sonuçları gösterilmiştir. Bu analizde gruplar arasındaki farklılık incelendiğinde, p değeri 0,000 olarak ortaya

çıkmiştir. Bu durum, H₄₄ hipotezi, yani “*Bireysel yatırımcıların yerleşim yeri değişkenine göre finansal yatırım kararlarında sosyal boyut açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır*” ifadesinin kabul edildiğini göstermektedir. Bu bağlamda, gruplar arasında farklılıklar gözlemlenmekte ve katılımcıların sosyal boyuttaki davranışları, yerleşim yeri değişkenine bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

Tablo 58. H₄₄ Post Hoc Testi Sonuçları

SOSB	Burdur	Antalya	-0,83905*	0,000
		Isparta	-0,87982*	0,000
	Isparta	Burdur	0,87982*	0,000
		Antalya	0,04077	0,833
	Antalya	Burdur	0,83905*	0,000
		Isparta	-0,04077	0,833

Tablo 58’e göre, Burdur ile Antalya arasındaki ortalama fark -0,83905* ve Burdur ile Isparta arasındaki fark -0,87982* olarak belirlenmiştir. Her iki fark da istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu durum, Burdur'daki bireysel yatırımcıların sosyal boyut kapsamında yatırım davranışlarının Antalya ve Isparta'daki yatırımcılara göre farklı olduğunu göstermektedir.

Isparta ile Antalya arasındaki ortalama fark ise 0,04077 olarak hesaplanmış ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu sonuç, Isparta ve Antalya'daki yatırımcılar arasında sosyal boyut açısından önemli bir farklılık olmadığını ortaya koymaktadır. Genel olarak, Burdur'daki yatırımcılar, diğer illere kıyasla sosyal boyutta belirgin bir düşüklük göstermektedir.

Tablo 59. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Duygusal Boyutun Anova Analiz Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
DUYB	Burdur	248	2,5282	0,96875	4,718	2,359	3,207	0,041	KABUL
	Isparta	342	2,3743	0,79606					
	Antalya	371	2,5148	0,83289					

Tablo 59, duygusal boyut değişkenine göre grupların anova analiz sonuçlarını göstermektedir. Bu analizde gruplar arasındaki farklılık incelendiğinde, p değeri 0,041 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç, **H₄₅ hipotezi**, yani “*Bireysel yatırımcıların yerleşim yeri değişkenine göre finansal yatırım kararlarında duygusal boyut açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır*” ifadesinin kabul edildiğini göstermektedir.

Tablo 60. H₄₅ Post Hoc (Tukey) Testi Sonuçları

DUYB	Burdur	Antalya	0,01340	0,980
		Isparta	0,15396	0,080
	Isparta	Burdur	-0,15396	0,080
		Antalya	-0,14056	0,074
	Antalya	Burdur	-0,01340	0,980
		Isparta	0,14056	0,074

Tablo 60’da Burdur, Antalya ve Isparta illerinde ikamet eden bireysel katılımcıların finansal yatırım davranışlarında farklılık gösterdiği hipotez sonucuna göre ortaya çıkmıştır. Ancak hangi gruplar arasında fark olduğu tam olarak anlaşılamamaktadır.

Tablo 61. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Aşırı Güven Boyutunun Anova Analiz Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
AGB	Burdur	248	2,0383	0,69085	27,375	13,688	25,439	0,000	KABUL
	Isparta	342	2,2690	0,76441					
	Antalya	371	2,4663	0,73214					

Tablo 61’de, akla geliş kolaylığı değişkenine göre grupların anova analiz sonuçları yer almıştır. Analiz sonucunda p değeri 0,000 olarak ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, **H₄₆ hipotezinin**, yani “*Bireysel yatırımcıların yerleşim yeri değişkenine göre finansal yatırım kararlarında aşırı güven boyutu açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır*” ifadesinin kabul edildiğini göstermektedir. Hangi yerleşim yeri gruplarının arasında farklılık olduğunun araştırılması Tukey testi ile gerçekleştirilmiş ve tablo 62’de gösterilmiştir.

Tablo 62. H₄₆ Post Hoc (Tukey) Testi Sonuçları

AGB	Burdur	Antalya	-0,42800*	0,000
		Isparta	-0,23070*	0,001
	Isparta	Burdur	0,23070*	0,001
		Antalya	-0,19730*	0,001
	Antalya	Burdur	0,42800*	0,000
		Isparta	0,19730*	0,001

Tablo 62’de, aşırı güven boyutu özelinde varyans kaynağına göre gruplar arasındaki ortalamaların farklarını ve p değerlerini sunmaktadır. Burdur ile Antalya arasındaki ortalama fark -0,42800* olarak bulunmuş ve bu iki il katılımcılarının finansal yatırım kararlarında farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Burdur ile Isparta arasındaki fark -

0,23070* ve Isparta ile Antalya arasındaki fark -0,19730* da istatistiksel olarak anlamlıdır. Sonuç olarak, bu boyut değişkeninde iller arasında farklılıklar bulunmaktadır.

Tablo 63. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Bireysel İletişim Boyutunun Anova Analiz Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
BİKB	Burdur	248	1,9214	0,67253	23,279	11,640	20,598	0,000	KABUL
	Isparta	342	2,2105	0,87460					
	Antalya	371	2,3113	0,67542					

Tablo 63, bireysel iletişim boyutu değişkenine göre grupların anova analiz sonuçlarını sunmaktadır. Analiz sonucunda elde edilen p değeri 0,000 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç, **H_{H47} hipotezinin**, yani “*Bireysel yatırımcıların yerleşim yeri değişkenine göre finansal yatırım kararlarında bireysel iletişim boyutu açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır*” ifadesinin kabul edildiğini göstermektedir.

Tablo 64. H₄₇ Post Hoc (Tukey) Testi Sonuçları

BİKB	Burdur	Antalya	-0,38995*	0,000
		Isparta	-0,28916*	0,000
	Isparta	Burdur	0,28916*	0,000
		Antalya	-0,10079	0,174
	Antalya	Burdur	0,28916*	0,000
		Isparta	0,10079	0,174

Tablo 64’de, Burdur ile Antalya arasındaki ortalama fark -0,38995* ve Burdur ile Isparta arasındaki fark -0,28916* olarak bulunmuş, her iki fark da istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuçlar, Burdur’daki bireysel yatırımcıların bireysel iletişim düzeylerinin, Antalya ve Isparta’dakilerden farklı olduğunu ortaya koymaktadır. Antalya ile Isparta arasındaki ortalama fark ise -0,10079 olarak hesaplanmış olup, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 65. Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Aşırı İyimserlik Boyutunun Anova Analiz Sonuçları

Değişken		N	Mean	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Kabul/Red Durumu
AİB	Burdur	248	2,0565	0,63377	19,134	9,567	15,923	0,000	KABUL
	Isparta	342	2,2632	0,87036					
	Antalya	371	2,4151	0,76772					

Tablo 65, aşırı iyimserlik boyutuna göre grupların anova analiz sonuçlarını içermektedir. Analiz sonucunda elde edilen p değeri 0,000 olarak hesaplanmıştır. Bu, **H₄₈ hipotezinin** yani “*Bireysel yatırımcıların yerleşim yeri değişkenine göre finansal yatırım kararlarında aşırı iyimserlik boyutu açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır*” ifadesinin kabul edildiğini göstermektedir.

Tablo 66. H₄₈ Post Hoc (Tukey) Testi Sonuçları

AİB	Burdur	Antalya	-0,35864*	0,004
		Isparta	-0,20671*	0,000
	Isparta	Burdur	0,20671*	0,004
		Antalya	-0,15194*	0,025
	Antalya	Burdur	0,20671*	0,000
		Isparta	0,15194*	0,025

Tablo 66’da Burdur ile Antalya arasındaki ortalama fark -0,35864* ile istatistiksel olarak anlamlıdır; bu, Burdur’daki bireysel yatırımcıların aşırı iyimserlik boyutunda yatırım davranışlarının Antalya’da yerleşik olan bireysel yatırımcılardan farklı olduğunu göstermektedir.

Burdur ile Isparta arasındaki fark -0,20671* olarak bulunmuş ve bu fark da anlamlıdır. Isparta ile Antalya arasındaki fark ise -0,15194* ile anlamlıdır. Bu bulgular, aşırı iyimserlik boyutunda iller arasında önemli farklılıkların olduğunu ortaya koymaktadır.

SONUÇ

Davranışsal finans, bireylerin finansal karar alma süreçlerinde psikolojik ve duygusal faktörlerin önemli etkilerini inceleyen bir disiplindir. Bu çalışma, TR61 Bölgesi'nde (Antalya, Burdur, Isparta) yaşayan bireysel yatırımcıların finansal karar alma süreçlerini etkileyen davranışsal unsurları derinlemesine ele almıştır. Elde edilen bulgular, yatırımcıların finansal kararlarını şekillendiren temel etmenlerin psikolojik ve bilişsel eğilimler olduğunu göstermektedir. Araştırma, geleneksel finans teorilerinin öngördüğü rasyonellik ilkesinin bireysel yatırımcılar açısından her zaman geçerli olmadığını ortaya koymakta ve yatırımcıların karar alma süreçlerinin çeşitli önyargılardan etkilendiğini vurgulamaktadır.

Araştırmada belirlenen tanımlayıcı değişkenlerin, bireylerin yatırım davranışlarını anlamlı bir şekilde etkilediği sonucuna varılmıştır. Anket verileri, yatırımcıların aşırı güven, temsil etme, pişmanlıktan kaçınma, sosyal ve duygusal eğilimler gibi çeşitli alt boyutlarla yatırım kararlarını şekillendirdiklerini göstermektedir. Özellikle aşırı güven ve temsil etme eğilimleri, yatırımcıların risk algısını ve yatırım tercihlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Yatırımcıların geçmiş performans verilerine aşırı güven duyması, gelecekteki başarı beklentilerini yanıltıcı hale getirmekte ve rasyonel olmayan kararlar almalarına yol açmaktadır.

ANOVA ve t-testleri ile gerçekleştirilen istatistiksel analizler, demografik gruplar arasında yatırım kararlarında belirgin farklılıklar bulunduğunu göstermiştir. Erkek yatırımcıların, kadınlara kıyasla daha yüksek risk toleransına sahip olduğu ve daha sık yatırım kararı aldığı belirlenmiştir. Ayrıca, yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin daha çeşitli yatırım portföyleri oluşturduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgular, bireysel yatırımcıların finansal karar alma süreçlerinde psikolojik ve davranışsal faktörlerin belirleyici rol oynadığını açıkça ortaya koymaktadır.

Özellikle yerleşim yeri değişkeninin etkisi, aşırı güven, bireysel iletişim ve aşırı iyimserlik boyutlarında anlamlı farklılıklar göstermektedir. Burdur, Antalya ve Isparta arasında yapılan ANOVA analizleri, bu bölgelerdeki bireysel yatırımcıların davranışsal eğilimlerinin farklılık arz ettiğini göstermektedir. Yerleşim yerlerinin etkisi, yatırımcıların iletişim düzeyleri ve aşırı iyimserlik düzeylerinde de belirgin farklılıklar yaratmaktadır. Bu durum, yatırımcıların çevresel faktörlerden nasıl etkilendiğini anlamak açısından önemli bir bilgi sunmaktadır.

Bireysel yatırımcıların finansal karar alma süreçlerine dair derinlemesine bir analiz sunulmuştur. Araştırma, özellikle belirli gelir gruplarının psikolojik önyargılarının nasıl etkilendiğine odaklanmaktadır. Bu bağlamda, elde edilen veriler, farklı demografik özelliklere sahip yatırımcıların davranışlarını anlamada önemli bulgular ortaya koymaktadır. Bireysel yatırımcıların rasyonelliğe yönlendirilmesi amacıyla geliştirilen somut öneriler ve stratejiler, bu

Çalışmanın diğ er metinlerden ayırt edici bir özelliğidir. Eğitim programları, yatırımcıların finansal okuryazarlık seviyelerini artırmak ve bilinçli karar alma süreçlerine yönlendirmek için önemli bir araç teşkil etmektedir. Bu  neriler, sadece teorik bir ereve sunmakla kalmayıp, aynı zamanda pratiğe yönelik somut adımlar içermektedir.

Genel olarak, bu çalışma, bireysel yatırımcıların finansal davranışlarına dair daha derin bir anlayış geliştirilmesine katkıda bulunmakta ve teorik çerçevenin ötesine geçerek somut bulgularla zenginleştirilmiş bir perspektif sunmaktadır. Yapılan analizler ve öneriler, finansal okuryazarlığın artırılması ve bilinçli yatırım kararlarının teşvik edilmesi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca, bireysel yatırımcıların demografik özellikleri üzerinden derinlemesine analizler sunarak, belirli yaş grupları ve gelir seviyeleri ile yatırım davranışları arasındaki ilişkileri incelemektedir.

Sonuç olarak, bireysel yatırımcıların finansal karar alma süreçlerinde davranışsal finans unsurlarının dikkate alınması, daha etkili yatırım stratejilerinin geliştirilmesine katkıda bulunacaktır. Bu alışma, Batı Akdeniz Bölgesi'nde elde edilen verilerle sınırlı olsa da, sosyo-kültürel farklılıkların ve demografik unsurların yatırımcı davranışlarını nasıl şekillendirdiğini anlamak için bir temel oluşturmaktadır. Gelecek araştırmalar, bu bulguları daha geniş bir kitleye yayarak, yatırımcıların finansal karar alma süreçlerini daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akal, B., & Kılıç, A. (2020). Bireylerin finansal yatırım kararlarını etkileyen davranışsal faktörler: İ.B.B. mali hizmetler birimi çalışanları örneği, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16(1), 131-154.
- Akbaş, E., Çoşkun, B., & Karamustafa, K. (2021). Entegre raporlarda yer alan içerik öğelerinin kurumsal yatırımcıların karar alma süreçlerine etkisi. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 13(2), 45-59.
- Akman, G., & Bozkurt, Ö. (2017). Akademisyenlerin menkul kıymet seçiminde dikkate aldıkları ekonomik, finansal ve stratejik faktörler ile bu faktörlerin yatırım yönlendirme üzerindeki rolü. *X Dergisi*, 15(2), 23-45.
- Aksöz, O. (2024). *Davranışsal finans literatüründe yapılan akademik araştırmaların içerik analizi: Gelecekteki araştırmalara katkılar* (Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alalwani, K., & Dayı, İ. (2019). Bireysel yatırımcıların karar alma süreçlerinde belirleyici olan çeşitli etkenlerin analizi: Irak Menkul Kıymetler Borsası örneği. *Yatırım Araştırmaları Dergisi*, 20(4), 85-104.
- Arslan, Y., & Boztosun, M. (2022). Bireysel yatırımcıların demografik özelliklerinin davranışsal eğilimler üzerindeki etkileri. *Finansal Davranış ve Yatırım Dergisi*, 8(6), 142-158.
- Atak, O., & Kutukız, F. (2020). Yatırımcıların davranışsal finans eğilimlerinin bireysel yatırımcı kararlarına göre incelenmesi: Muğla ilindeki turizm işletmeleri yöneticileri üzerinde bir araştırma. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Muğla.
- Aydın, E., & Ağan, B. (2016). Bireysel yatırımcıların finansal karar alma süreçlerinde etkili olan psikolojik eğilimler ve bu eğilimlerin yatırım kararları üzerindeki etkileri. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 23(1), 1-31.
- Aygören, H., & Akyer, B. (2013). BIST-30 endeksine dayalı portföy oluşturma ve risk analizi. *Finansal Risk ve Yönetim Dergisi*, 27(2), 89-110.

- Ayrancı, E. (2020). İstanbul'daki devlet üniversitelerinin mühendislik fakültelerinde görevli akademisyenlerin yatırım kararlarını şekillendiren demografik ve genel bilgi unsurlarının davranışsal finans perspektifinde değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt (Sayı), Sayfa Aralığı.
- Bakırcı, S., Sarıkaya, M., & Bayraktar, T. (2021). Bireylerin karar alma süreçlerinin davranışsal iktisat teorileri çerçevesinde değerlendirilmesi. *Journal of Behavioral Economics and Finance Studies*, 9(3), 45-62.
- Bezirci, M., (2011). Yatırım kısıtları altında optimal seçim ve risk değerlendirme yöntemlerinin etkinliği. *Finans ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 18(4), 85-101.
- Can, T. (2018). Sınırlı rasyonelliği destekleyen sezgisel eğilimler ve önyargılar ile karar alma süreçlerinin rasyonellikten sapmaları. *İktisat ve Finans Çalışmaları Dergisi*, 18(3), 65-81.
- Ceyhan, A., & Güller, M. (2023). *Bartın ilindeki bireysel yatırımcıların finansal yatırım kararlarında davranışsal eğilimler ve psikolojik önyargıların etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cihangir, A., & Şak, M. & Bilgin, Z. (2016). Bireysel yatırımcı demografileri: osmaniye ilinde risk getiri tercihlerinin multinominal probit modeliyle incelenmesi, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Nisan, 129-142.
- Çatak, İ., & Yılmaz Arslan, H. (2023). *Demografik ve sosyoekonomik etkenlerin yatırımcıların risk alma eğilimleri üzerindeki etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi.
- Çam, M., Ayaydın, H., & Kalkan, O. (2018). Finansal bilgi düzeyleri ile finansal katılım düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Erzurum İş Dünyası Dergisi*, 12(1), 35-50.

- Çam, S., Çam, A., & Hırka, S. (2021). Bireysel yatırım kararlarında davranışsal eğilimlerin ölçülmesi: Gümüşhane ilinde bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(3), 961-976.
- Çamurcu, M. (2015). Bilişsel ve duygusal faktörlerin yatırım kararlarına etkisi. *Davranışsal Finans ve Yatırım Kararları Dergisi*, 14(3), 60-78.
- Çetiner, F., Gökçek, M., & Gölbaşı, Z. (2019). Davranışsal finans perspektifinden bireysel yatırımcıların irrasyonel davranışları ve demografik değişkenlerle ilişkisi. *Finans ve Davranış Bilimleri Dergisi*, 21(3), 56-78.
- Delice, E. (2023). *Kurumsal yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyen davranışsal finans faktörleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Doğan, M., & Evlimoğlu, K. (2022). Yatırımcıların kararlarını şekillendiren psikolojik ve davranışsal faktörlerin rolü. *Psikolojik ve Davranışsal Finans Araştırmaları*, 20(1), 55-72.
- Durunay, M., & Göçmen Yağcılar, A. (2023). *Sorumlu yatırımcıların kararlarını şekillendiren faktörlerin analizi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Elmas, S., Demir, Z., & Aydın, M. (2024). *Borsa İstanbul'daki bireysel yatırımcıların yatırım önyargıları* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erbaş, S., & Yıldırım, B. (2021). Bireysel yatırımcıların davranışsal yanlılıkları ve finansal okuryazarlık ilişkisi: Samsun ili örneği. *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 5(2), 315-341
- Erbaş, M., & Yıldırım, H. (2021). Yatırımcıların finansal bilgi, yetkinlikleri ve psikolojik eğilimlerinin yatırım kararları üzerindeki etkileri. *Ekonomi ve Davranışsal Finans Dergisi*, 7(1), 102-118.
- Ergör, D. (2017). Beklenti teorisinin karar alma süreçlerindeki rolü ve bireylerin risk algıları üzerindeki etkisi. *Karar Bilimleri Dergisi*, 13(1), 22-38.
- Ertuğrul, S., & Kılıç, E. (2024). *Toplumsal hafızanın finansal karar yanlılıkları üzerindeki etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi İktisat Fakültesi.

- Gavriilidis, G. (2013). *Herding and feedback trading in the Spanish fund industry*. Journal of Behavioral Finance, 14(3), 212-229.
- Genç, M. (2019). Sakarya ilinde çalışan bireylerin yatırım davranışlarının davranışsal finans perspektifinden incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt (Sayı), Sayfa Aralığı.
- Göktaş, T. (2024). *Olasılık temelli portföy seçim modellerinin analizi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi.
- Gökgöz, F., & Günel, A. (2012). Türk sermaye piyasasındaki yatırım araçlarının performans analizi. *Sermaye Piyasası Araştırmaları Dergisi*, 28(2), 102-119.
- Guenzel, P. (2021). The systematic neglect of sunk costs and its implications for investment decisions: An analysis in the context of fixed exchange ratio stock mergers.
- Guttman-Kenney, B. (2024). Information-sharing vulnerabilities and their economic implications: An analysis of the U.S. credit card market.
- Gürünlü, M. (2011). Etkin Piyasa Hipotezi'nden davranışsal finansa: Finansal teorideki dönüşüm. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 23(3), 45-67.
- Hasnat, S., Dağlı, A., & Kurtaran, G. (2023). *Dakka Menkul Kıymetler Borsası'ndaki yatırımcıların karar alma süreçlerine etki eden faktörler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Kaya, A. (2021). Yabancı ve yerli yatırımcılar arasındaki risk iştahı endeksi ilişkisi: VAR modeli ile bir inceleme. *Finans ve Ekonomi Araştırmaları*, 19(4), 210-225.
- Kavas, M., & Medetoğlu, E. (2023). *Demografik özelliklerin yatırım ve beklenti riskleri üzerindeki etkileri: Türkiye örneği*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Kelemci, H., Köse, A., & Polat, Y. (2021). Yabancı yatırımcıların marka algısı ile yatırım kararları arasındaki ilişki: Finansal risk toleransının etkisi. *International Journal of Marketing and Finance Studies*, 12(4), 102-118.
- Kendirli, S., & Kaya, A. (2016). Davranışsal finans yaklaşımı ile Çorum ve Yozgat illerindeki yatırımcıların karşılaştırması, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 225-254

- Konstantin, G. (2013). Factors influencing institutional investors' herd behavior formation: Evidence from the Spanish mutual fund industry. *Journal of Behavioral Finance*, 14(2), 125-140.
- Küçük, A. (2014). Davranışsal finans perspektifinden bireysel yatırımcıların finansal kararları. *Finansal Davranış Araştırmaları Dergisi*, 12(4), 34-56.
- Nash, D. (2005). The relationship between investor relations (IR), equity returns, cost of equity, capital, stock liquidity, and analyst coverage: Evidence from US and UK firms. *IR Journal*, 10(1), 89-102.
- Medetoğlu, F., & Saldandı, R. (2020). *Bireysel yatırımcıların yatırım kararlarında etkili olan faktörlerin analizi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Mehdiyev, M. (2022). Davranışsal finansın bireylerin yatırım tercihleri üzerindeki etkileri. *Davranışsal Finans Araştırmaları*, 12(5), 130-145.
- Mitali, A. (2019). The impact of fund manager decision-making on fund performance and asset pricing. *Journal of Financial Markets*, 22(4), 321-338.
- Onat, A., & Yöntem, S. (2021). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile bireysel emeklilik sistemi farkındalıklarının analizi. *MAKÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2), 88-105.
- Ormancı, B. (2023). *Bilişsel, duygusal ve sosyal eğilimlerin bireysel yatırımcıların finansal tercihleri üzerindeki etkisi*. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi.
- Özçelik, B. (2018). Geleneksel finans teorileri ile davranışsal finans arasındaki farklar ve davranışsal finansın temel unsurları. *İstanbul Finans Dergisi*, 10(1), 33-58.
- Özer, A., & Korkulutaş, H. (2018). Erzincan ilinde bireysel yatırımcıların finansal ve demografik özelliklerinin analizi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(2), 73-95.
- Özer, G., & Yıldırım Kutbay, A. (2018). Materyalizm, hedonik tüketim ve kompulsif satın alma davranışlarının finansal iyi olma üzerindeki etkileri. *Tüketici ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 19(2), 112-130.
- Özmerdivanlı, A. (2023). *Davranışsal finans teorisinin yatırım kararlarına etkisi: Bilişsel ve duygusal önyargılar*. Karaman: Karaman Üniversitesi.

- Özkök, Z. (2019). Belirsizlik altında portföy seçiminde finansal metotların etkinliğinin değerlendirilmesi: Borsa İstanbul Çimento Sektörü örneği. *Finansal Araştırmalar ve Uygulamalar Dergisi*, 24(3), 45-63.
- Öztürk, A. (2021). Kadın ve erkek yatırımcıların bireysel yatırım tercihlerindeki farklılıklar. *Gender and Investment Behavior Review*, 6(1), 34-50.
- Paksoy, M., & Aykut, E. (2021). Geleneksel ve davranışsal finans teorilerinin temel eğilimleri. *Finance and Investment Studies*, 11(2), 29-47.
- Roy, R. (2021). An analysis of computational requirements and efficiency of various portfolio optimization methods: Python-based computational methods and cloud computing applications.
- Sayılğan, G., & Mut, D. (2010). Alternatif risk ölçütleri ile portföy optimizasyonu: Genetik algoritmalarla bir uygulama. *Borsa İstanbul Araştırma Dergisi*, 25(1), 102-120.
- Sever, E., Çetiner, A. & Paksoy, M. (2020). Bireysel yatırımcıların karar alma süreçleri ile davranışsal finans eğilimleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 2, 9-40.
- Skimmyhorn, W. (2012). The effect of financial education on retirement savings: Evidence from a natural experiment in the U.S. Army. *Journal of Financial Education*, 38(1), 44-59.
- Solak, Y. (2023). *Tasarruf sahiplerinin finansal karar alma süreçlerinde rol oynayan davranışsal finans faktörleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Sulka, P. (2018). Behavioral biases and cognitive limitations in household finance and their impact on retirement preparation. *Journal of Behavioral Economics*, 48(5), 721-735.
- Şamandar, A. & Çömlekçi, Z. (2019). Beş faktör kişilik tiplerinin yatırımcı davranışsal finans eğilimleri üzerindeki etkisi. *Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt (Sayı), Sayfa Aralığı.
- Şahin, R., & Akkaya, T. (2013). Promethee sıralama tekniği ile finansal portföy oluşturma. *Portföy Yönetimi Dergisi*, 31(1), 54-72.

- Şekeroğlu, S. (2021). Portföy yönetimi kavramının tarihsel gelişimi: Bibliyometrik bir analiz. *Journal of Portfolio Management Research*, 14(1), 77-93.
- Şekeroğlu, D., & Kızıloğlu, R. (2020). Türkiye’de davranışsal finans konulu lisansüstü tezlerin içerik analizi. *OPUS*, 18(39), 681-701.
- Taner, E., & Akkaya, M. (2005). Davranışsal finansın temel ilkeleri ve finansal piyasalara etkisi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 34(2), 45-65.
- Tiryakioğlu, T., & Koy, A. (2023). *Yatırımcıların karar alma süreçlerinde davranışsal faktörlerin etkisi ve kitle fonlaması* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turan, H. (2019). Menkul kıymetlerin etkilerinin ve işlevlerinin değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Dergisi*, Cilt (Sayı), Sayfa Aralığı.
- Uluyol, H., & Ayna, F. (2022). Bireysel yatırımcıların risk algısının demografik ve psikolojik faktörlerle ilişkisi. *Yatırımcı Davranışları ve Psikoloji Dergisi*, 14(2), 77-92.
- Xu, Z. (2015). Seasonality effects in financial markets and their impact on stock returns: Evidence from the London Stock Exchange. *Journal of Financial Research*, 27(3), 114-132.
- Vural, E., & Bulut, A. (2022). Davranışsal iktisat çerçevesinde katılım bankası çalışanlarının ekonomik davranışları. *İktisat ve Davranışsal Finans Dergisi*, 15(3), 85-101.
- Yalçın, M. (2009). Bireysel yatırımcıların finansal kararlarında davranışsal unsurların etkisi: Anket çalışması. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 21(3), 78-94.
- Yıldırım, S., & Çolakyan, E. (2014). RMD hesaplama yöntemlerinin döviz piyasası ve BIST üzerindeki etkinliği. *Risk Yönetimi Araştırmaları Dergisi*, 29(1), 75-98.
- Yıldırım, C., Bal, H., Alp, E., & Bayram, F. (2021). Z kuşağı bireylerinin risk algıları ve düşünce yapıları üzerine bir inceleme. *Youth and Risk Perception Journal*, 5(3), 121-137.

Yürekli, G., & Yılmaz, E. (2021). Bireysel yatırımcıların finansal davranışsal yönelimleri ve etkileyen faktörler. *Istanbul and Izmir Behavioral Finance Studies Journal*, 7(2), 67-89.

Zengin, B. (2024). *Bireysel yatırımcıların yatırım tercihlerinde mizaç ve karakter özelliklerinin etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi.

EKLER

Ek-1. Anket Formu

Gelirlerinizin bir kısmını tasarruf için ayırıyor musunuz?

• **Seçenekler:**

- Evet
- Hayır

Not: Eğer cevabınız “Hayır” seçeneğini ise, lütfen anket formunu teslim ediniz. Eğer "Evet" ise, lütfen aşağıdaki soruları cevaplandırınız. (Ankete katılım sağladığınız için teşekkürler

1. Cinsiyetiniz nedir?

- Erkek
- Kadın

2. Hangi yaş grubuna aitsiniz?

- X Kuşağı (1965-1980)
- Y Kuşağı (1981-1996)
- Z Kuşağı (1997 ve sonrası)

3. Medeni durumunuz nedir?

- Evli
- Bekar

4. ocuk sahibi misiniz?

- Çocuğum yok
- 1 tane
- 2 tane
- 3 tane
- 4 ve zeri

5. Eğitim durumunuzu belirtiniz.

- İlkokul/İlköğretim
- Lise
- Üniversite
- Lisansüstü

6. Aylık gelir grubunuzu belirtiniz.

- 8.506,80 TL altı
- 8.506,80 - 15.000 TL
- 15.001 - 25.000 TL
- 25.001 TL ve zeri

8. Hangi şehirde yaşıyorsunuz?

- Burdur
- Antalya
- Isparta

9. Mesleğiniz nedir?

- Kamuda ücretli
- Özel sektörde ücretli
- Serbest meslek
- Diğer

10. Finans piyasalarını ne sıklıkla takip ediyorsunuz?

- İzlemiyorum
- Her gün
- Haftalık
- Aylık
- Yıllık

11. Tasarruf ettiğiniz kısımla herhangi bir yatırım aracı alıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

12. Bütçenizden ayırdığınız yatırım payını belirtiniz.

- 2.000 TL ve altı
- 2.001 - 3.000 TL
- 3.001 - 5.000 TL
- 5.001 TL ve üzeri

13. Hangi yatırım araçlarına yatırım yapıyorsunuz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

- Yerli para mevduatı
- Döviz mevduatı
- Hisse senedi
- Tahvil/Hazine bonosu/Yatırım Fonu
- Altın
- Yastık altı
- Diğer (sukuk, faizsiz katılım fonları, Bitcoin vb.)

14. Portföyünüzde kaç farklı yatırım aracı bulunduruyorsunuz?

- 1
- 2
- 3
- 4 ve üzeri

15. Yatırım yapma süreniz ne kadardır?

- 24 ay ve altı
- 25 - 60 ay
- 61 - 120 ay
- 121 ay ve üzeri

16. Yatırımlarınızın kar/zarar durumunu ne sıklıkla takip ediyorsunuz?

- İzlemiyorum
- Her gün

- Haftalık
- Aylık
- Yıllık

17. Portföyünüzdeki finansal ürünleri ortalama ne kadar süre tutuyorsunuz?

- 1 hafta ve altı
- 1 ay
- 1 yıl
- 2 - 5 yıl
- 6 ve üzeri

18. Portföy takibinde hangi bilgi kaynaklarını kullanıyorsunuz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

- Kendi değerlendirmelerim
- Gazete-TV
- İnternet
- Aile/Çevre
- Aracı kurumlar
- Diğer

19. Yeni yatırım yapma nedenleriniz nelerdir? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

- Daha fazla kazanç beklentisi
- Sermayeyi koruma arzusu
- Sürekli gelir isteği
- Portföy riskini azaltma
- Diğer

Aşağıda yer alan ifadeleri dikkatlice okuyunuz ve bu ifadelerden size uyan değerlendirme ölçütünü belirtiniz.		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1	Finansal yatırım yaparken sahip olduğum bilgilerin diğer yatırımcıların bilgilerinden daha değerli olduğunu düşünürüm.					
2	Finansal yatırımlarım konusunda karar alırken doğru ve sağlıklı kararlar aldığımı düşünürüm.					
3	Finansal yatırımlarımdan elde ettiğim kazanç her zaman piyasadaki ortalama getirilerin üzerindedir.					
4	Finansal yatırımlarımda piyasada çok az yatırımcının erişebileceği bilgilerin bana mutlak avantaj sağladığını düşünüyorum.					
5	Gelecekte ulusal ve uluslararası piyasalarda meydana gelecek ekonomik gelişmelerin olumlu yönde olacağını düşünüyorum.					
6	Gelecek dönemde finansal yatırımlarımdan daha çok kazandıracağına dair beklentim var.					
7	Gelecek dönemde kendi portföyümdeki yatırım araçlarının başkalarının portföyündeki yatırım araçlarından daha fazla kazandıracağını düşünüyorum.					
8	Eğer finansal yatırım araçlarım kaybettiriyorsa bunun nedeni kötü şans ya da diğer dışsal faktörlerdir.					
9	Bir finansal yatırım aracının dönem sonu performansını incelediğimde genelde olabilecekleri önceden bildiğime dair bir kanım olur.					
10	Bir finansal yatırım aracının iyi ya da kötü tüm performanslarını aklımda tutar ve sonraki aşamada yatırım yaparken bu bilgileri kullanırım.					
11	Önceden kazandıran bir yatırım aracı şu anda kaybettiriyor olsa da ileriki dönemde tekrar kazandıracaktır.					
12	Bir finansal yatırım aracı önceki dönemlerdeki kar ya da zarar performansını bir süre sonra yeniden tekrar eder.					
13	Finansal yatırım yaparken sahip olduğum bilgilerin diğer yatırımcıların bilgilerinden daha değerli olduğunu düşünürüm.					
14	Finansal yatırımlarım konusunda karar alırken doğru ve sağlıklı kararlar aldığımı düşünürüm.					
15	Finansal yatırımlarımdan elde ettiğim kazanç her zaman piyasadaki ortalama getirilerin üzerindedir.					
16	Finansal yatırımlarımda piyasada çok az yatırımcının erişebileceği bilgilerin bana mutlak avantaj sağladığını düşünüyorum.					
17	Gelecekte ulusal ve uluslararası piyasalarda meydana gelecek ekonomik gelişmelerin olumlu yönde olacağını düşünüyorum.					
18	Gelecek dönemde finansal yatırımlarımdan daha çok kazandıracağına dair beklentim var.					
19	Gelecek dönemde kendi portföyümdeki yatırım araçlarının başkalarının portföyündeki yatırım araçlarından daha fazla kazandıracağını düşünüyorum.					
20	Eğer finansal yatırım araçlarım kaybettiriyorsa bunun nedeni kötü şans ya da diğer dışsal faktörlerdir.					
21	Bir finansal yatırım aracının dönem sonu performansını incelediğimde genelde olabilecekleri önceden bildiğime dair bir kanım olur.					
22	Bir finansal yatırım aracının iyi ya da kötü tüm performanslarını aklımda tutar ve sonraki aşamada yatırım yaparken bu bilgileri kullanırım.					

23	Önceden kazandıran bir yatırım aracı şu anda kaybettiriyor olsa da ileriki dönemde tekrar kazandıracaktır.					
24	Bir finansal yatırım aracı önceki dönemlerdeki kar ya da zarar performansını bir süre sonra yeniden tekrar eder.					
25	Bir finansal yatırım aracına ait dikkatimi çeken bir performans, benzer türdeki finansal yatırım aracına tekrar yatırım yapma kararında etkili olur.					
26	Bir finansal yatırım aracına ait zihnimde bir satın alma/satma noktası belirler ve satın almak/satmak için fiyatının o noktaya gelmesini beklerim.					
27	Etrafımda kendi finansal yatırım tercihlerime benzer tercihlerin bulunması benim için önemlidir.					
28	Birbirine benzeyen A ve B portföylerine yönelik seçim yapmam gerekse, %80 oranında kazandıracığını düşündüğüm A portföyünü %20 oranında kazandırmayacağını düşündüğüm B portföyüne tercih ederim.					
29	Bir finansal yatırım aracı şu anda bana zarar ettirse bile zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracını elimden çıkarmam.					
30	Bir finansal yatırım aracı kendi alış maliyetini karşıladığında daha fazla elimde tutmam ve satarım.					
31	Acil nakite ihtiyacım olduğunda portföyümde bulunan aynı maliyetli iki üründen birini satmam gerekse, % 20 kazandıran A ürünü yerine % 20 kaybettiren B ürününü seçerim.					
32	Getirisi ve riski az olan yatırım araçlarını, getirisi ve riski yüksek yatırım araçlarına oranla daha çok tercih ederim.					
33	Mevduata yüksek faiz veren tanınmamış ve küçük ölçekli bankaları daha düşük faiz veren ancak tanınmış ve büyük ölçekli bankalara tercih ederim.					
34	Finansal yatırım kararlarımda dini inançlarım önemlidir.					
35	Finansal yatırım kararlarımda siyasi görüşlerim önemlidir.					
36	Yatırım kararlarımda yakın iletişim kurduğum insanların yatırım kararları etkili olur.					
37	3000 TL'yi % 100 olasılıkla kazanmayı, 4.000 TL'yi % 80 olasılıkla kazanmaya tercih ederim.					
38	4000 TL'yi %80 olasılıkla kaybetmeyi, 3.000 TL'yi % 100 olasılıkla kaybetmeye tercih ederim.					
39	Büyük ve tanınmış şirketlerin hisse senetleri her zaman iyi kazandırır.					
40	Bir yatırım aracıyla ilgili yeni bilgiler edinsem bile, bu bilgiler benim yatırım kararımı etkilemez.					
41	Bir finansal yatırım aracı birkaç dönem peş peşe kazandırsa bile yakın zamanda kaybettirecektir, birkaç dönem peş peşe kaybettirse bile yakın zamanda kazandıracaktır.					
42	Eğer iki finansal yatırım aracı arasında karar vermek zorunda kalsam, en fazla bilgi sahibi olduğum yatırım aracını seçerim.					
43	Finansal yatırım kararı verirken hayal kırıklığı yaşama ihtimalimi önceden hesap ederim.					
44	Yatırım kararı verirken piyasadaki diğer yatırımcıların yatırım tercihleri önemserim ve çoğunluğun kararlarını takip ederim.					
45	Alış/satış işlemlerim diğer yatırımcıların davranışlarına anlam veremediğim zamanlarda artış gösterir.					
46	Yaşadığım şehirde bulunan şirketlerin hisse senetlerine yatırım yaparım.					
47	Menkul kıymetlerin bazı gün, hafta ve aylarda ya da resmi tatil, hafta sonu gibi bazı dönemlerde daha fazla kazandırdığını düşünürüm.					

Ek-2. İzin Formu

ARAŞTIRMA PROJESİ DEĞERLENDİRME RAPORU

Toplantı Tarihi: 07.12.2022 Çarşamba

Toplantı No:2022/12

Karar No: GO 2022/966

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe ve Finansman Yüksek lisans öğrencisi Meral ÇİFTÇİ' nin Dr. Öğr. Üyesi Ercüment DOĞRU danışmanlığında yürüteceği *"Menkul Kıymet Portföy Yatırımında Davranışsal Finans Boyutunun Araştırılması- Batı Akdeniz Örneği (Burdur, Isparta, Antalya)"* başlıklı proje önerisi araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş olup, çalışmanın fikri, hukuki ve telif hakları bakımından sorumluluğu araştırma ekibine ait olması koşulu ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Meral ÇİFTÇİ

Eğitim Durumu:

- Yüksek Lisans: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü/ Tezli Yüksek Lisans, Muhasebe ve Finans Yönetimi Pr.

İş Deneyimi:

Milli Eğitim Bakanlığı -Ücretli Öğretmen, Halk Eğitim Merkezi –Eğitmen

Araştırma İlgi Alanları:

- Muhasebe ve Finansal Yönetim

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar:

Apalı, A., Doğru, E., Çiftçi M., (02.06.2023- 04.06.2023). Davranışsal Finans Açısından Kadınların Yatırım Alışkanlıkları: Burdur İli Örneği- Lake Van International Conference on Social Sciences: Challenges and Opportunities-VAN

Yabancı Dil Bilgisi:

- İngilizce: Orta Seviye

Bilgisayar ve Teknik Bilgiler:

- SPSS, Excel,